

INSTITUT ZA STANDARDIZACIJU CRNE GORE

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI PROGRAMA RADA ZA 2021. GODINU

Predlog

Podgorica, april 2022. godine

Sadržaj:

1	REZIME	4
2	POPIS SKRAĆENICA	7
3	PRAVNI OSNOV	8
4	OSNOVNE INFORMACIJE O INSTITUTU	8
4.1	Djelatnost Instituta.....	9
4.2	Organi upravljanja	10
4.3	Organizacija Instituta	11
4.4	Članstvo Instituta u međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju i saradnja na regionalnom i nacionalnom nivou	15
4.5	Stručna tijela Instituta	16
4.6	Članstvo u Institutu	17
4.7	Finansiranje Instituta.....	18
5	AKTIVNOSTI INSTITUTA.....	19
5.1	Donošenje, preispitivanje i održavanje crnogorskih standarda i srodnih dokumenata 19	
5.2	Izrada godišnjeg plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2022. godinu	20
5.3	Prodaja standarda i srodnih dokumenata.....	20
5.4	Informisanje javnosti o crnogorskim standardima i standardizaciji	21
5.4.1	Informisanje putem sajta	21
5.4.2	Informisanje putem Službenog lista Crne Gore	22
5.4.3	Informisanje putem Informacionog centra	22
5.5	Edukativne i marketinške aktivnosti	22
5.5.1	Okrugli sto „Iskustva uvođenja standarda ISO 45001 u Crnoj Gori“	23
5.5.2	Dan Instituta i promocija nove web platforme.....	23
5.5.3	Panel „ePoslovanje: Šta je to eRačun i zašto nam je potreban?“	23
5.5.4	Prezentacija na temu „ISME u procesu podizanja kvaliteta usluga na putu ka punopravnom članstvu u CEN/CENELEC“	23
5.5.5	Promocija MEST IWA 34: Žensko preduzetništvo – Ključne definicije i opšti kriterijumi.....	23
5.5.6	Okrugli sto "Nadzemni električni vodovi - izrada NNA standarda EN 50341 1:2012" 24	
5.5.7	Okrugli sto na temu „Kvalitet i održivost“	24
5.5.8	Međunarodna konferencija “Zdravstveni turizam – Put za cjelogodišnji turistički proizvod”	24
5.5.9	Međunarodna konferencija „1st Kotor International Maritime Conference – KIMC” 24	
5.5.10	Vebinari.....	25
5.5.11	Ostale promotivne aktivnosti	26

5.5.12	Obuke zaposlenih.....	26
5.6	Međunarodna saradnja.....	27
5.6.1	Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO)	27
5.6.2	Međunarodna elektrotehnička komisija (IEC)	29
5.6.3	Evropski komitet za standardizaciju (CEN) i Evropski komitet za standardizaciju u oblasti elektrotehnike (CENELEC)	29
5.6.4	Evropska organizacija za telekomunikacije - ETSI.....	30
5.6.5	Komisija Codex Alimentarius	30
5.7	Saradnja sa nacionalnim tijelima za standardizaciju drugih država.....	30
5.8	Saradnja i novi ugovori na nacionalnom nivou	31
5.9	Poslovi podrške državnoj upravi	31
6	IMOVINA INSTITUTA	32
7	PROSTORNI KAPACITETI.....	32
8	OSTALE AKTIVNOSTI.....	33
9	ZAKLJUČAK	35

1 REZIME

Izveštaj o realizaciji programa rada Instituta za 2021. godinu sadrži osnovne informacije o Institutu koje se odnose na: djelatnost Instituta, organe upravljanja, organizaciju Instituta, članstvo Instituta u međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju i saradnju na regionalnom i nacionalnom nivou, stručna tijela Instituta, članstvo u Institutu i finansiranje Instituta.

Takođe, sadrži informacije o aktivnostima Instituta u 2021. godini koje se odnose na: pripremu, donošenje, preispitivanje i povlačenje crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, izradu Godišnjeg plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2022. godinu, prodaju standarda i srodnih dokumenata, informisanje javnosti o crnogorskim standardima i standardizaciji, edukativne i marketinške aktivnosti, obuke, međunarodnu saradnju, saradnju sa nacionalnim tijelima za standardizaciju drugih država, saradnju i nove ugovore na nacionalnom nivou, poslove podrške državnoj upravi, imovinu Instituta i ostale aktivnosti.

Bez obzira na ograničenje funkcionalnosti usled pandemije COVID – 19, Institut je uspješno realizovao ključne ciljeve postavljene Programom rada i planom donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2021. godinu, a koji su se, pored ostalog, odnosili na:

- Realizaciju Ugovora o izvođenju koji je sklopljen sa Vladom Crne Gore, odnosno na realizaciju Plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2021;
- Unapređenje članstva Instituta sa statusa pridruženog na status punopravnog člana u Međunarodnoj organizaciji za standardizaciju – ISO;
- Sertifikaciju Instituta u skladu sa zahtjevima standarda ISO 9001 i ISO/IEC 27001;
- Apliciranje za punopravno članstvo u evropskim organizacijama za standardizaciju (CEN/CENELEC) zaključno sa decembrom 2021. godine;
- Implementiranje i unapređenje informacionog sistema u cilju podrške poslovnim procesima standardizacije, kao i za komunikaciju sa zainteresovanim stranama u cilju edukacije i povećanja primjene standarda u praksi;
- Ispunjavanje obaveza u skladu sa statusom članstva i poboljšanje saradnje sa međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju, kao i sa nacionalnim tijelima za standardizaciju drugih država;
- Održavanje saradnje sa organima javne uprave.

Institut je **uspješno realizovao Ugovor o izvođenju, odnosno Plan donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2021. godinu.**

Zaključno sa decembrom 2021. godine publikovano je ukupno **2 411 MEST** standarda i srodnih dokumenata, čime je premašen plan za 2021. godinu za 2,6% (**2 350 MEST**), što je u skladu sa

postavljenim ciljevima Vlade Crne Gore, vezano proces usvajanja evropskih i međunarodnih standarda na nacionalnom nivou.

Institut je u julu 2021. godine postao punopravni član Međunarodne organizacije za standardizaciju – ISO.

Institut je, 27. decembra 2021. godine, uz podršku i saglasnost Upravnog odbora i Osnivača, odnosno Ministarstva ekonomskog razvoja, aplicirao za punopravno članstvo u evropskim organizacijama za standardizaciju - CEN i CENELEC.

U skladu sa CEN/CENELEC Guide 22 provjera nacionalnog tijela za standardizaciju u dijelu ispunjavanja uslova za punopravno članstvo traje između 12 i 18 mjeseci i to je zahtjevan proces.

Institut je 15. novembra 2021. godine uspješno sertifikovan u skladu sa zahtjevima standarda - Sistem menadžmenta kvalitetom ISO 9001:2015 (QMS) i Sistem menadžmenta bezbjednošću informacija ISO/IEC 27001:2013 (ISMS). To je značajno doprinijelo poboljšanju poslovnih procesa i spremnosti Instituta da ispuni zahtjeve za punopravno članstvo u CEN/CENELEC-u.

Unaprijeđen je IT sistem za ključne procese standardizacije. Po prvi put od osnivanja Instituta uspostavljena je elektronska radna platforma za razmjenu dokumenata nacionalnih tehničkih komiteta, elektronska prodaja, kao i „online“ čitanje standarda i srodnih dokumenata.

Institut je u 2021. godini izradio novi Web portal putem kojeg je blagovremeno i ažurno informisao javnost o aktuelnostima i procesima u vezi nacionalne, evropske i međunarodne standardizacije. Takođe, organizovan je niz edukativnih događaja u cilju poboljšanja prodaje i primjene standarda u praksi.

Institut je učestvovao u realizaciji 5 projekta: IPA 2014 „Tehnička pomoć za usklađivanje i implementaciju Acquis-a EU na unutrašnjem tržištu, IPA 2014 EuropeAid/137978/IH/SER/ME Ugovor o uslugama br. CFCU/MNE/060“; IPA 2014 „Nabavka opreme za specijalizovane institucije u Crnoj Gori za ostvarenje ciljeva usklađivanja i implementacije EU tekovine za unutrašnje tržište“; SEE QI 8 „Organizovanje i vođenje efikasnih virtuelnih događaja“ i „Razmjena iskustava (EoE) o inovacijama na Zapadnom Balkanu (VB6); Institucije infrastrukture kvaliteta (KI) tokom pandemije Covid-19“ i PTB projekat „Obuka trenera o poslovnoj otpornosti kroz standarde: Pomaganje preduzećima da se suoče sa ekonomskim izazovima tokom pandemije Covid-19 (ISO 31000/ISO TR 31004/IEC 31010, ISO 22301/ISO 22313, ISO 56000, ISO 27000, ISO 28000, ISO 45000 i vještine modernog liderstva“, Physikalisch-Technische Bundesanstalt (PTB), Njemačka “ Nacionalni normativni aspekti (NNA) prema EN 50341-1“.

Organizovane su elektronske obuke zaposlenih.

Održavana je aktivna saradnja sa organima javne uprave. Institut je dao doprinos u realizaciji više nacionalnih strategija/akcionih planova, te donošenjem standarda pružao podršku pri

implementaciji tehničkog zakonodavstva i **preko svojih predstavnika aktivno doprinomio aktivnostima u okviru Pregovaračkog poglavlja 1 – Sloboda kretanja robe.**

Institut je, zaključno sa 2021. godinom, kao i u prethodnom periodu, raspolagao sa veoma ograničenim resursima u pogledu finansija, prostora, kadra, informacione podrške itd.

Kako bi Institut u narednom periodu neometano sprovodio Zakon o standardizaciji i ispunjavao obaveze punopravnog člana prema evropskim i međunarodnim organizacijama za standardizaciju neophodno je povećati budžetska sredstva koja se opredjeljuju za potrebe ISME-a, povećati broj zaposlenih, unaprijediti IT sistem i što je najproblematičnije za normalno funkcionisanje Instituta i rada stručnih tijela Instituta, obezbijediti adekvatan poslovni prostor.

2 POPIS SKRAĆENICA

CAC	Komisija Codex Alimentarius
CEN	Evropski komitet za standardizaciju
CENELEC	Evropski komitet za standardizaciju u oblasti elektrotehnike
CHF	Švajcarski franak
DMS	Dokument menadžment sistem
EN/HD	Evropski standard
ETSI	Evropski institut za telekomunikacione standarde
FAO	Organizacija za hranu i poljoprivredu
ICS	Međunarodna klasifikacija standarda
IEC	Međunarodna elektrotehnička komisija
IKCG	Inženjerska komora Crne Gore
IKT	Informaciono-komunikacione tehnologije
IPA	Instrument pretpristupne pomoći
IPS	Institutova pravila standardizacije
IS	Informacioni sistem
ISME	Institut za standardizaciju Crne Gore
ISO	Međunarodna organizacija za standardizaciju
ISO DEVCO	ISO Komitet za zemlje u razvoju
IT	Informacione tehnologije
ITU	Međunarodna unija za telekomunikacije
MEST	Crnogorski standard i srodni dokument
MMSP	Mikro, mala i srednja preduzeća
NSO	Nacionalna organizacija za standardizaciju
NVO	Nevladina organizacija
PKCG	Privredna komora Crne Gore
PPR	Plan i program rada
SC	Potkomitet
STO	Svjetska trgovinska organizacija
TK (TC)	Tehnički komitet
UNECE	Ekonomska komisija za Evropu Ujedinjenih nacija
UNECE WR.6	UN/ECE Radna grupa za tehničku harmonizaciju i politiku standardizacije
UO	Upravni odbor
WHO	Svjetska zdravstvena organizacija
WTO/TBT	Sporazum o tehničkim preprekama u trgovini STO
OJEU	Službeni list EU

3 PRAVNI OSNOV

Institut za standardizaciju Crne Gore je samostalna neprofitna organizacija osnovana Odlukom o osnivanju Instituta¹ i Zakonom o standardizaciji², radi ostvarivanja ciljeva standardizacije i donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, kao i obavljanja drugih poslova iz oblasti standardizacije.

Osnivač Instituta je Vlada Crne Gore³.

Institut je tokom izvještajnog perioda funkcionisao u skladu sa odredbama Zakona.

Skupština Crne Gore je 29. decembra 2021. godine donijela novi Zakon o standardizaciji⁴ kojim se uređuje organizovanje i djelatnost nacionalnog tijela za standardizaciju Crne Gore, priprema, donošenje, preispitivanje i povlačenje crnogorskih standarda i srodnih dokumenata i druga pitanja od značaja za standardizaciju.

Novim Zakonom o standardizaciji⁵ Institut za standardizaciju Crne Gore (u daljem tekstu: Institut) ima obavezu da pripremi godišnji Izvještaj o realizaciji programa rada.

Članom 16 stav 1 tačka 4 Zakona o standardizaciji predviđeno je da Upravni odbor Instituta utvrđuje Izvještaj o realizaciji programa rada i dostavlja ga Osnivaču na razmatranje i usvajanje.

4 OSNOVNE INFORMACIJE O INSTITUTU

Institut je registrovan u Centralnom registru privrednih subjekata, pod registarskim brojem: 100000144, matičnim brojem/PIB: 02659638, šifrom djelatnosti 8413 - Uređenje poslovanja i doprinos uspješnijem poslovanju u oblasti ekonomije, kao Ostali oblici obavljanja privredne djelatnosti

Institut u pravnom prometu nastupa samostalno, sa svim pravima i obavezama, u svoje ime i za svoj račun.

Institut je smješten na adresi VII Omladinske br. 28 u Podgorici.

Potreba za uspostavljanjem i stalnim jačanjem sistema standardizacije u Crnoj Gori definisana je kroz sljedeće međunarodne, regionalne i bilateralne sporazume:

- Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju Evropskoj Uniji (SSP), koji se članom 77. odnosi na obavezu jačanja sistema standardizacije u Crnoj Gori;
- Sporazum Svjetske Trgovinske Organizacije o tehničkim preprekama u trgovini (WTO/TBT), koji u Aneksu 3 sadrži Kodeks dobre prakse za izradu, donošenje i primjenu standarda;

¹ Odluka o osnivanju Instituta za standardizaciju Crne Gore („Sl. list RCG“, br. 21/07);

² Zakon o standardizaciji („Sl. list CG“, br. 145/21).

³ Član 7 stav 2 Zakona o standardizaciji („Sl. list CG“, br. 145/21)

⁴ Zakon o standardizaciji („Sl. list CG“, br. 145/21)

⁵ Zakon o standardizaciji („Sl. list CG“, br. 145/21)

- Centralnoevropski Sporazum o slobodnoj trgovini (CEFTA), koji se članom 13. odnosi na obavezu jačanja sistema standardizacije u Crnoj Gori.

Od 29.4.2012. godine Institut obavlja ulogu nacionalne kontakt tačke za notifikaciju standarda u skladu sa članom X Sporazuma STO o tehničkim barijerama u trgovini. Institut u kontinuitetu ispunjava sve obaveze koje se odnose na Kodeks dobre prakse za izradu, donošenje i primjenu standarda.

Institut za standardizaciju Crne Gore, kao jedino nacionalno tijelo za standardizaciju, ima obavezu i zadatak da osmisli, organizuje i izvrši što bržu harmonizaciju crnogorskih standarda i srodnih dokumenata sa međunarodnim i evropskim standardima i srodnim dokumentima, poštujući pravila standardizacije međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju uključujući i regulativu EU 1025/2012.

4.1 Djelatnost Instituta

U skladu sa članom 9 Zakona o standardizaciji,⁶ Institut obavlja sljedeće poslove:

- 1) donosi Godišnji plan, Program rada i finansijski plan za narednu godinu (u daljem tekstu: Finansijski plan);
- 2) priprema, donosi, preispituje i povlači crnogorske standarde i srodne dokumente;
- 3) obrazuje i ukida tehničke komitete, stručne savjete i srodna tijela;
- 4) obezbjeđuje usaglašenost crnogorskih standarda i srodnih dokumenata sa međunarodnim i evropskim standardima;
- 5) vodi registar crnogorskih standarda i srodnih dokumenata u svim fazama razvoja;
- 6) učestvuje u izradi i preispitivanju standarda i srodnih dokumenata koje donose međunarodne i evropske organizacije za standardizaciju;
- 7) saraduje sa međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju i nacionalnim tijelima za standardizaciju zemalja potpisnica odgovarajućih sporazuma iz oblasti standardizacije i obavlja druge poslove u skladu sa obavezama iz međunarodnih ugovora u oblasti standardizacije koji obavezuju Crnu Goru;
- 8) dostavlja obavještenje, na zahtjev organa državne uprave, o tome da li je u oblasti koja se uređuje tehničkim propisom donijet odgovarajući crnogorski standard ili predstoji njegovo donošenje, odnosno da li postoji odgovarajući međunarodni ili evropski standard;
- 9) obezbjeđuje dostupnost javnosti informacija o crnogorskim standardima, srodnim dokumentima, publikacijama, kao i o standardima i publikacijama odgovarajućih međunarodnih i evropskih organizacija i drugih zemalja i vrši njihovu prodaju;

⁶ Zakon o standardizaciji ("Sl. list CG", broj 145/21);

- 10) djeluje kao informacijski centar za standarde i srodne dokumente, u skladu sa zahtjevima predviđenim odgovarajućim međunarodnim sporazumima i obavezama koje proizilaze iz članstva u odgovarajućim međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju;
- 11) zastupa interese Crne Gore u oblasti standardizacije u međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju;
- 12) odobrava upotrebu znaka usaglašenosti sa crnogorskim standardima i srodnim dokumentima, u skladu sa pravilima Instituta;
- 13) promoviše primjenu crnogorskih standarda i srodnih dokumenata;
- 14) donosi pravila na osnovu kojih se donose, objavljuju, preispituju i povlače crnogorski standardi i srodni dokumenti, a koja se zasnivaju na odgovarajućim međunarodnim, evropskim i crnogorskim standardima i dokumentima međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju;
- 15) priprema, prihvata i izdaje crnogorske standarde za primjenu tehničkog zakonodavstva;
- 16) uspostavlja i održava bazu podataka o crnogorskim standardima povezanim s tehničkim zakonodavstvom;
- 17) organizuje obuke korisnicima standarda i srodnih dokumenata ili pruža stručnu pomoć za primjenu odnosno ispunjavanje zahtjeva crnogorskih standarda i srodnih dokumenata;
- 18) obezbjeđuje jedinstvene tehničke osnove;
- 19) pruža usluge i obavlja izdavačku djelatnost iz oblasti standardizacije;
- 20) obavlja druge poslove, u skladu sa ovim zakonom i Statutom.

4.2 Organi upravljanja

U skladu sa članom 11 Zakona o standardizaciji⁷ organi Instituta su: Skupština, Upravni odbor i direktor. Organe Instituta (Skupštinu i Upravni odbor) sačinjavaju predstavnici Osnivača i zainteresovanih strana.

Institut je tokom 2021. godine, primjenjivao Zakon o standardizaciji⁸, te kroz svoje poslovne procese i radne aktivnosti, obezbijedio potrebne informacije, dokumentaciju, predlog Programa rada i plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, Finansijski plan, Ugovor o izvođenju i sve neophodne Izvještaje.

⁷ Zakon o standardizaciji („Sl. list CG“, br. 145/21)

⁸ Zakon o standardizaciji („Sl. list CG“, br. 13/08)

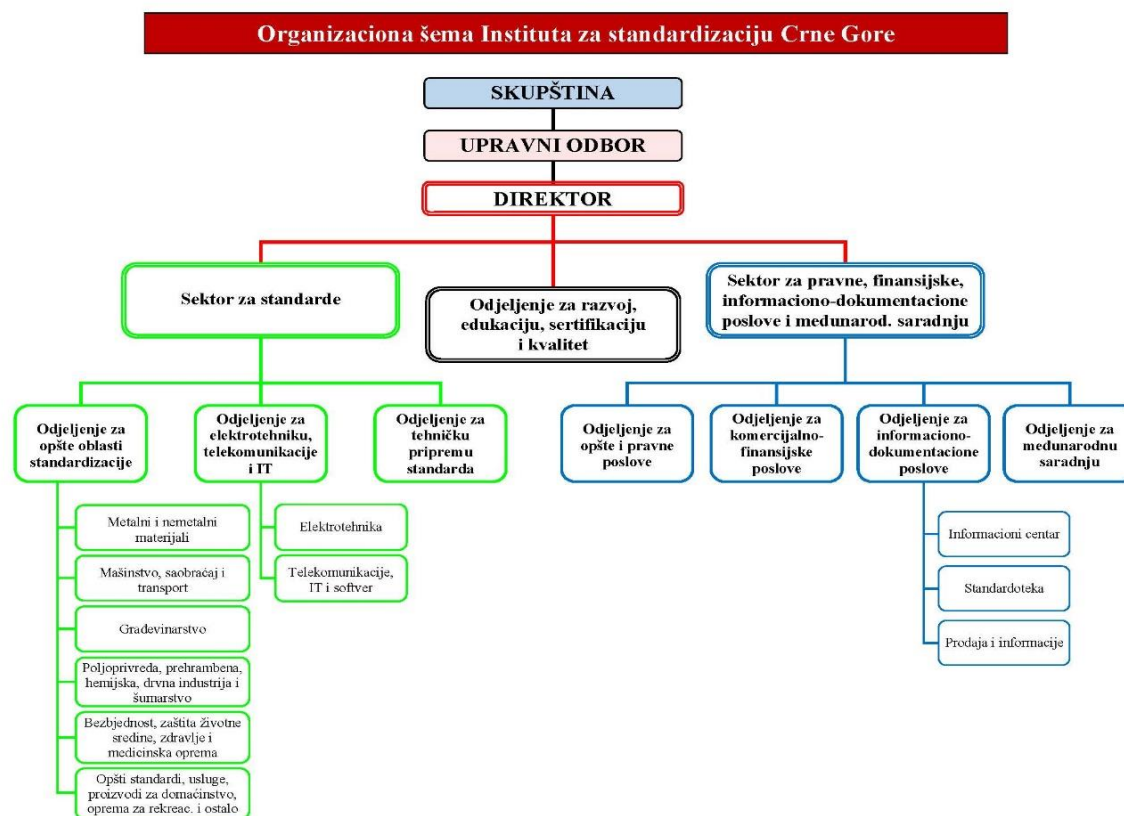
Skupština i Upravni odbor Instituta usvojili su više akata koji su od opšteg značaja za poslovanje i rad Instituta u skladu sa Zakonom o standardizaciji, Statutom i Odlukom o osnivanju.

Tokom 2021. godine održane su 2 (dvije) sjednice Skupštine Instituta (Osnivačka i 1 (jedna) redovna sjednica), dok je Upravni odbor Instituta održao ukupno 12 sjednica (10 fizičkih i 2 (dvije) elektronske).

4.3 Organizacija Instituta

Institut za standardizaciju Crne Gore je Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta organizovan kroz tri cjeline kako je predstavljeno na Slici 1.

U Institutu za standardizaciju Crne Gore pored Sektora za standarde i Sektora za pravne, finansijske, informaciono-dokumentacione poslove i međunarodnu saradnju uspostavljeno je i Odjeljenje za razvoj, edukaciju, sertifikaciju i kvalitet, kao posebna organizaciona jedinica.

Šema 1: Organizaciona šema Instituta

Sektor za standarde obavlja aktivnosti koje se odnose na pripremu, izradu i donošenje crnogorskih standarda i srodnih dokumenata. Te aktivnosti uključuju planiranje i izradu godišnjih programa rada donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata,

preispitivanja postojećih standarda, njihovu izmjenu i dopunu, izradu radnih materijala, prijedloga prednacrta, nacрта i definitivnih tekstova standarda i srodnih dokumenata kao i organizovanje i sprovođenje javnih diskusija.

Takođe, obavlja poslove koji se odnose na obezbjeđenje metodološkog jedinstva, ujednačavanja i usklađivanja standarda, tehničkih preporuka, uputstava i drugih dokumenata u pogledu upotrijebljene stručne terminologije, jezičku redakciju standarda kao i grafičko tehničku obradu standarda. Izrađuje analize, razvojne projekte i druge akte sa prijedlozima mjera za razvoj i unapređenje standardizacije.

Sektor za standarde učestvuje i u izradi godišnjih planova i programa donošenja crnogorskih standarda kao osnove za obezbjeđenje finansijskih sredstava za rad Instituta. Učestvuje u izradi i drugih planova i programa od značaja za rad Instituta.

Organizuje rad i učestvuje u radu nacionalnih tehničkih komiteta, podkomiteta i radnih grupa. Učestvuje u radu tehničkih komiteta međunarodnih i evropskih organizacija za standarde: Međunarodne organizacije za standardizaciju (ISO), Međunarodne elektrotehničke komisije (IEC), Međunarodne unije za telekomunikacije (ITU), Evropskog komiteta za standardizaciju (CEN), Evropskog komiteta za standardizaciju u oblasti elektrotehnike (CENELEC), Evropske organizacije za telekomunikacije (ETSI), te saraduje sa Ekonomskom komisijom za Evropu Ujedinjenih nacija (UN/ECE) i Radnom grupom za tehničku harmonizaciju i politiku standardizacije (UN/ECE WR.6) i dr.

Kako je u Crnoj Gori aktuelan proces transponovanja evropskog zakonodavstva na nacionalnom nivou, zaposleni u Sektoru za standarde aktivno učestvuju u radnim grupama pri donošenju propisa.

Značajna je i saradnja sa privrednim subjektima, organima i organizacijama državne uprave, inspeksijskim organima, poslovnim i strukovnim udruženjima, Privrednom komorom, visokoškolskim i naučno-istraživačkim institucijama i drugim pravnim licima u vezi sa izradom i primjenom crnogorskih standarda. Sektor učestvuje u sprovođenju saradnje sa drugim institucijama i međunarodnim organizacijama iz oblasti standardizacije.

U skladu sa raspoloživim resursima Sektor učestvuje u procesu edukacije iz oblasti standardizacije u Crnoj Gori. Saraduje sa drugim organizacionim jedinicama Instituta na poslovima obavještanja o crnogorskim standardima i aktivnostima standardizacije u Crnoj Gori i obavlja i druge poslove iz oblasti standardizacije.

U skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Instituta za standardizaciju Crne Gore obavljanje poslova Sektora za standarde organizovano je u okviru tri Odjeljenja i to:

- I **Odjeljenje za opšte oblasti standardizacije**, koje priprema, donosi i preispituje standarde i srodna dokumenta iz oblasti koje su područje rada ISO/CEN.

Odjeljenje čini šest odsjeka i to:

- 1) Odsjek za metalne i nemetalne materijale; (1 izvršilac VSS - pomoćnik direktora)
 - 2) Odsjek za mašinstvo, saobraćaj i transport; (1 izvršilac VSS)
 - 3) Odsjek za građevinarstvo; (1 izvršilac VSS)
 - 4) Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu, hemijsku, drvnu industriju i šumarstvo; (1 izvršilac VSS)
 - 5) Odsjek za bezbjednost, zaštitu životne sredine, zdravlje i medicinsku opremu; (1 izvršilac VSS)
 - 6) Odsjek za opšte standarde, usluge, proizvode za domaćinstvo, opremu za rekreaciju i ostalo; (1 izvršilac VSS)
- II **Odjeljenje za elektrotehniku, telekomunikacije i informacione tehnologije**, koje priprema, donosi i preispituje standarde i srodna dokumenta iz oblasti koje su područje rada IEC/ITU/CENELEC/ETSI.
- Odjeljenje čine dva odsjeka i to:
- 1) Odsjek za elektrotehniku; (1 izvršilac VSS)
 - 2) Odsjek za telekomunikacije, informacione tehnologije (IT) i softver. (0 izvršilaca)
- III **Odjeljenje za tehničku pripremu standarda**, koje je zaduženo, za poslove koji se odnose na: obezbjeđenje metodološkog jedinstva, ujednačavanja i usklađivanja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata u pogledu stručne terminologije, jezičke redakcije i lektorisanja u skladu sa službenim jezikom, pripremanje, obradu i grafički dizajn tekstova standarda i srodnih dokumenata, kao i arhiviranje materijala na magnetnim i optičkim nosačima podataka. (0 izvršilaca)

Odjeljenje za tehničku pripremu standarda je veoma važan segment crnogorske standardizacije jer je predviđeno da se u njemu pored lektorisanja, radi tehnička obrada i sklapanje radnih nacрта, nacрта i konačnih nacрта crnogorskih standarda i srodnih dokumenata. U toku 2021. godine, pored svojih redovnih obaveza, šef i zaposleni u Odjeljenju za informaciono-dokumentacione su obavljali i poslove koji su predviđeni u Odjeljenju za tehničku pripremu standarda.

Zaposlena, koja je raspoređena u Odjeljenju za razvoj, edukaciju i sertifikaciju je, pored redovnih obaveza, obavljala i poslove sekretara tehničkog komiteta ISME/TK 005: Upravljanje ljudskim resursima.

Pomoćnica direktora, pored redovnih obaveza, obavljala je i poslove sekretara ISME/TK: Turizam i srodne usluge.

Zaključno sa 2021. godinom, Sektor za standarde činili su 7 stalno zaposlenih, uključujući pomoćnika direktora.

Sektor za pravne, finansijske, informaciono-dokumentacione poslove i međunarodnu saradnju obavlja poslove iz domena pravne problematike standardizacije, radno pravnih odnosa zaposlenih, finansijskih poslova i informaciono-dokumentacione podrške Institutu. Sektor je organizovan kroz četiri odjeljenja koja obavljaju poslove iz nadležnosti Sektora i to:

- 1) **Odjeljenje za opšte i pravne poslove**, koje prati zakone i druge propise relevantne za rad Instituta, priprema i predlaže interna akta Instituta, priprema pojedinačne akte koji se odnose na prava, dužnosti i odgovornosti u vezi sa radnim odnosima i učestvuje u izradi propisa koji se odnose na razvoj, uspostavljanje i rad sistema standardizacije Crne Gore, kao i druge poslove neophodne za nesmetan rad Instituta (2 izvršioca – 1 VSS, (dipl. pravnik) i 1 SSS (kafe kuvarica, higijeničarka).
- 2) **Odjeljenje za komercijalno-finansijske poslove**, koje organizuje i koordinira rad u obavljanju finansijskih i računovodstvenih poslova, izrađuje predlog budžeta Instituta, priprema finansijske izvještaje, vodi evidenciju o resursima Instituta i finansijskim tokovima, obavlja poslove u vezi sa nabavkom opreme, kancelarijskog i režijskog materijala u skladu sa važećim propisima i vrši obračun plata i drugih naknada (2 izvršioca VSS).
- 3) **Odjeljenje za informaciono-dokumentacione poslove**, koje je nadležno za: formiranje i održavanje baza podataka, izradu planova i programa razvoja informaciono-dokumentacionog sistema, održavanje i unapređenje systemske programske opreme, starajući se o funkcionalnom i efikasnom radu računarske, mašinske i komunikacione opreme i obavlja završnu obradu crnogorskih standarda i srodnih dokumenata (3 izvršioca – 2 VSS i 1 SSS).
 - ❖ Odjeljenje čine tri unutrašnje organizacione jedinice:
 - *Informacioni centar* – pruža informacije korisnicima iz područja standardizacije i djeluje kao kontakt tačka u postupcima notifikacije standarda i srodnih dokumenata;
 - *Standardoteka* – obavlja klasifikaciju dokumentacije i bibliotekarske poslove;
 - *Prodaja i informacije* – vodi poslove prodajnog servisa.
- 4) **Odjeljenje za međunarodnu saradnju**, koje obavlja poslove međunarodne saradnje u oblasti standardizacije, organizuje i koordinira rad na stručnim poslovima iz oblasti međunarodne multilateralne i bilateralne saradnje, razmatra i obrađuje stručna pitanja i dokumenta koja se odnose na međunarodnu saradnju, koordinira i učestvuje u projektima strane tehničke pomoći Institutu za unapređenje njegovog rada, te učestvuje u izradi godišnjih planova i programa službenih putovanja u vezi međunarodne saradnje i obezbjeđuje informacije o visini godišnjih članarina u međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju radi obezbjeđenja budžetskih sredstava za njihovu realizaciju (2 izvršioca VSS).

Zaključno sa 2021. godinom, Sektor za pravne, finansijske, informaciono-dokumentacione poslove i međunarodnu saradnju činili su pomoćnik direktora i 9 stalno zaposlenih.

U **Odjeljenju za edukaciju, razvoj, sertifikaciju i kvalitet**, pored ostalog, predviđeni su i poslovi izrade programa i planova razvoja u skladu sa politikom Instituta i učestvovanje u njihovoj realizaciji, izrada godišnjih planova i programa obuke kadrova Instituta i učešće u njihovoj realizaciji, organizovanje i učešće u procesu edukacije zainteresovanih strana u primjeni standarda, organizovanje seminara i radionica radi popularizacije standardizacije i učešće u njima, učestvovanje u realizaciji projekata pomoći Institutu, učestvovanje u izradi stručnih članaka i drugih dokumenata Instituta (1 zaposleni VSS).

Zaključno sa četvrtim kvartalom 2021. godine Institut ima ukupno 19 zaposlenih uključujući direktora. Zahvaljujući Programu stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem Institut je tokom 2021. godine angažovao tri lica koja su dali doprinos u realizaciji postavljenih ciljeva za 2021. godinu.

4.4 Članstvo Instituta u međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju i saradnja na regionalnom i nacionalnom nivou

Institut, kao jedino nacionalno tijelo za standardizaciju, učestvuje u radu:

- Međunarodne organizacije za standardizaciju (ISO), u kojoj je imao status pridruženog člana (*Correspondent member*) od 01.07.2007. godine, a status **punopravnog člana ima od 01.07.2021.** godine;
- Međunarodne elektrotehničke komisije (IEC), u kojoj ima status pridruženog člana (*Associate member*) od 01.01.2009. godine;
- Evropskog komiteta za standardizaciju (CEN), u kojem ima status pridruženog člana (*Affiliate member*) od 01.07.2008. godine;
- Evropskog komiteta za standardizaciju u oblasti elektrotehnike (CENELEC), u kojem ima status pridruženog člana (*Affiliate member*) od 01.07.2008. godine;
- Evropskog instituta za telekomunikacione standarde (ETSI) u kojem ima status „nacionalne organizacije za standarde (NSO)” od 04.12.2014. godine.

Institut je 27. decembra 2021. godine aplicirao za punopravno članstvo u Evropskom komitetu za standardizaciju - CEN i Evropskom komitetu za standardizaciju u oblasti elektrotehnike -CENELEC.

Institut ima potpisane sporazume o poslovno-tehničkoj saradnji sa sljedećim nacionalnim tijelima za standardizaciju:

- Institutom za standardizaciju Srbije (**ISS**) – 16.7.2007. godine,
- Institutom za standardizaciju Bosne i Hercegovine (**BAS**) – 19.11.2007. godine,
- Institutom za standardizaciju Republike Sjeverne Makedonije (**ISRSM**) – 22.6.2009. godine,
- Generalnim direktoratom za standardizaciju Republike Albanije (**DPS**) – 22.6.2009. g,
- Institutom za standardizaciju Slovenije (**SIST**) – 5.10.2009. godine,
- Hrvatskim zavodom za norme (**HZN**) – 2.9.2010. godine,
- Turskim institutom za standarde (**TSE**) – 19.2.2014. godine,

- Upravom za standardizaciju NR Kine (**SAC**) – 12.9.2016. godine i
- Institutom za standardizaciju Bugarske (**BDS**) – 16.5.2018. godine.

Potpisani sporazumi imaju za cilj unapređenje odnosa i uzajamne saradnje Crne Gore i drugih zemalja potpisnica u oblasti standardizacije, u cilju eliminisanja tehničkih barijera u trgovini, povećanja nivoa bezbjednosti, zaštite zdravlja i života ljudi, kao i unapređenja održivog razvoja i očuvanja životne sredine. Saradnja između institucija potpisnica odvija se kroz razmjenu informacija, eksperata, znanja i iskustva, kao i kroz zajednički rad po raznim pitanjima u oblasti standardizacije.

Važan segment saradnje sa nacionalnim institucijama za standardizaciju drugih država predstavljaju ugovorni odnosi koje Institut ima sa institutima iz Njemačke (**DIN**), Velike Britanije (**BSI**), Francuske (**AFNOR**), kao i sa američkim društvom za ispitivanje i materijale (**ASTM International**). Ova ugovorna saradnja omogućava zainteresovanim stranama da u prostorijama Instituta ostvare uvid u tekst njemačkih, britanskih, francuskih, odnosno ASTM standarda i da preko Instituta izvrše njihovu nabavku.

Na nacionalnom nivou Institut ima sporazume o saradnji sa:

- Privrednom komorom Crne Gore,
- Mašinskim fakultetom UCG (Centar za kvalitet),
- Zavodom za metrologiju Crne Gore,
- Akreditacionim tijelom Crne Gore – 31.12.2008. godine,
- Direkcijom za razvoj malih i srednjih preduzeća (**MSP**) – 9.10.2013. godine,
- Zavodom za školstvo – 8.9.2016. godine,
- Centrom za razvoj nevladinih organizacija (**CRNVO**) – 27.2.2017. godine,
- Građevinskim fakultetom UCG – 11.9.2017. godine,
- Upravom za javne nabavke Crne Gore – 16.2.2018. godine,
- Upravom za imovinu – 4.2.2019. godine,
- Opštinom Tivat - 13.3.2019. godine i
- Inženjerskom komorom Crne Gore – 30.06.2021. godine.

Cilj saradnje je dalje jačanje institucionalnih kapaciteta, kao i planiranje i sprovođenje aktivnosti od obostranog interesa, a koje su značajne za crnogorsku privredu i društvo.

4.5 Stručna tijela Instituta

Institut organizuje poslove standardizacije u okviru stručnih tijela koja prate rad i učestvuju u radu stručnih tijela međunarodnih i/ili evropskih organizacija za standardizaciju.

Prepoznajući prioritetne oblasti za standardizaciju, koje su od interesa za Crnu Goru, a na osnovu aktivnosti zainteresovanih strana, Institut je do sada formirao ukupno 17 tehničkih komiteta od kojih je 16 aktivnih.

Tehnički komiteti imaju preko 150 članova, sa visokom stručnom spremom iz različitih oblasti. Članovi su predstavnici različitih zainteresovanih strana (organi državne uprave, naučno-obrazovne institucije, NVO, privredna društva, PKCG, IKCG, mala i srednja preduzeća...)

Da bi se ispoštovale obaveze nacionalnog tijela za standardizaciju prema evropskim i međunarodnim organizacijama, pored tehničkih komiteta Instituta usvajanje publikovanih evropskih standarda na nacionalnom nivou obavlja i Stručni savjet za standarde, čiju ulogu po potrebi obavlja Upravni odbor Instituta.

Tehnički komiteti su u toku 2021. godine održali ukupno 41 sjednicu (11 fizičkih i 30 elektronskih) u okviru kojih su, u skladu sa pravilima Instituta, dali predlog za usvajanje 584 standarda i srodna dokumenata.

Na nacionalnom nivou utvrđeno je ukupno 72 nacionalna stava, vezano za radna dokumenta međunarodnih stručnih tijela iz oblasti prehrambenih proizvoda, turizma, energetske efikasnosti i nafte i naftnih derivata, koji su dostavljeni ISOu preko ISO Global Directory platforme.

Rad tehničkih komiteta se odvijao u otežanim uslovima jer Institut nema salu koja je predviđena za sastanke.

Napomena: Više informacija je dato u Izvještaju o realizaciji Plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2021. godinu.

4.6 Članstvo u Institutu

Radi ostvarivanja interesa u vezi sa crnogorskom standardizacijom, svako privredno društvo, drugo pravno lice ili preduzetnik koji su osnovani po propisima Crne Gore, kao i fizičko lice koje je državljanin Crne Gore, može biti član Instituta. Prava i obaveze članova bliže su uređeni Pravilnikom o članstvu.

Status člana Instituta u 2021. godini, imale su sljedeće organizacije:

1. Privredna komora Crne Gore,
2. Građevinski fakultet, UCG,
3. Mašinski fakultet, UCG,
4. Institut Sigurnost d.o.o. - Podgorica,
5. ABG Test d.o.o. - Podgorica,
6. TARA Aerospace AD - Mojkovac,
7. Knauf d.o.o. - Podgorica,
8. Civil Engineer d.o.o. - Podgorica,
9. Montinspekt d.o.o. - Podgorica,
10. Građevinski institut Montenegro doo - Podgorica,
11. Institut za javno zdravlje Crne Gore,
12. JU Zavod za geološka istraživanja,
13. Jugopetrol AD - Podgorica,
14. Zavod za metrologiju - Podgorica
15. Inženjerska komora Crne Gore - Podgorica
16. EPCG - Nikšić
17. Ministarstvo odbrane – Podgorica

18. NU BIM Montenegro – Podgorica

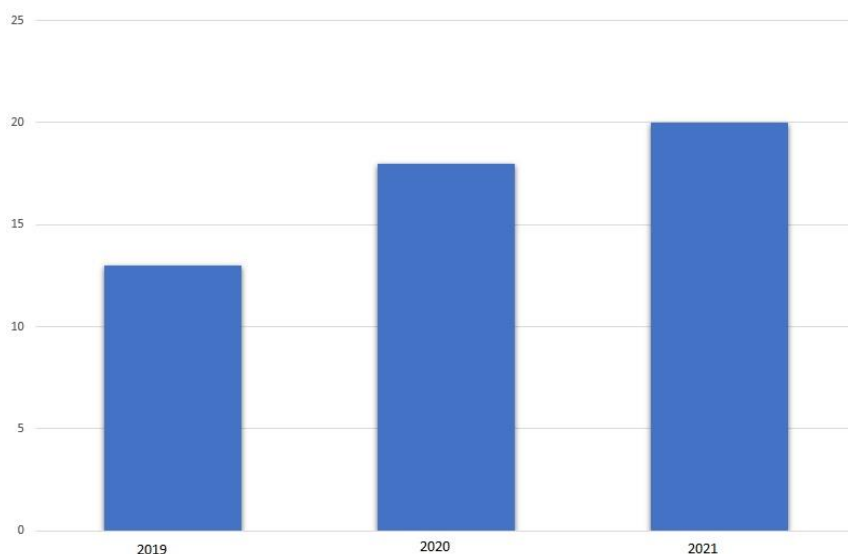
19. Boro Lučić – Podgorica

20. Uprava javnih radova – Podgorica

U toku 2021. godine Institut je dobio nove članove pod rednim brojevima 19 i 20.

Određeni broj članova Instituta nije uredno izmirio članarinu prema Institutu shodno Pravilniku o članstvu Instituta za standardizaciju Crne Gore.

Na Slici 2 je dat prikaz porasta broja članova Instituta u periodu 2019-2021.

Dijagram 1: Grafički prikaz broja ISME članova u posljednje 3 godine

4.7 Finansiranje Instituta

Tokom 2021. godine Institut za standardizaciju Crne Gore se finansirao u skladu sa članom 17. Odluke o osnivanju Instituta za standardizaciju Crne Gore⁹ i članom 9 stav 1 Zakona o standardizaciji¹⁰, kojima je predviđeno da Institut sredstva za rad stiče:

1. iz Budžeta Crne Gore;
2. naplatom članarine;
3. prodajom standarda, srodnih dokumenata i drugih publikacija;
4. naplatom usluga i
5. iz drugih izvora.

U cilju donošenja broja standarda, realizacija aktivnosti na jačanju sistema nacionalne standardizacije, Institut je imao ugovorni odnos sa Osnivačem (član 4 stav 1 tačka 19 Odluke o osnivanju i članom 9 stav 2 Zakona o standardizaciji).

⁹ Odluka o osnivanju Instituta za standardizaciju Crne Gore („Sl. list. RCG“ 21/07)

¹⁰ Zakon o standardizaciji („Sl. list CG“, br.13/08)

Na osnovu Ugovora o izvođenju, Institutu su za 2021. godinu opredijeljena sredstva u iznosu od 402.000,00 € za donošenje 2350 crnogodskih standarda i srodnih dokumenata, plaćanje članarina po osnovu članstva u evropskim i međunarodnim organizacijama za standardizaciju i sprovođenje međunarodne saradnje u ime Crne Gore u oblasti standardizacije.

Dio finansijskih sredstava u iznosu od 325.000,00 € opredijeljen je Zakonom o budžetu, a nedostajući dio finansijskih sredstava u iznosu od 77.000,00 € obezbijeden je kroz preusmjeravanje sredstava unutar potrošačke jedinice Ministarstvo ekonomskog razvoja, u skladu sa članom 45 stav 3 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti („Sl. list CG“, br. 20/14,56/14,70/14,70/17,4/18,55/18,66/19,70/21).

Napomena: Više informacija se nalazi u Finansijskom planu za 2021. godinu koji, takođe utvrđuje UO Instituta, a razmatra i usvaja Vlada Crne Gore.

5 AKTIVNOSTI INSTITUTA

Institut je tokom 2021. godine uspješno realizovao sve aktivnosti postavljene Programom rada i Planom donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2021. godinu, osim rešenja problema sa poslovnim prostorom.

5.1 Priprema, donošenje, preispitivanje, povlačenje i održavanje crnogorskih standarda i srodnih dokumenata

Crnogorski standardi nastaju preuzimanjem međunarodnih standarda (standarda koje su donijele međunarodne organizacije za standardizaciju – ISO, IEC i ITU), evropskih standarda (standarda koje su donijele evropske organizacije za standardizaciju – CEN, CENELEC i ETSI), standarda koje su nastali zajedničkim radom međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju, nacionalnih standarda drugih zemalja, ali i razvojem i donošenjem izvornih crnogorskih standarda.

Planom donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata **za 2021. godinu** bilo je predviđeno donošenje minimum **2350 MEST**.

Institut je zaključno sa decembrom 2021. godine publikovao ukupno **2411 MEST** standarda i srodnih dokumenata, čime je premašen plan za 2021. godinu, što je u skladu sa postavljenim ciljevima Vlade Crne Gore vezano za pitanja standardizacije.

Posebna pažnja poklanjala se usvajanju harmonizovanih standarda što je od posebnog značaja za javnu upravu u procesu transponovanja evropskog zakonodavstva na nacionalnom nivou.

Radi utvrđivanja mogućnosti dalje primjene MEST na bazi usklađenosti njegovog sadržaja sa razvojem nauke, tehnike, tehnologije i kulture, a u vezi s tim i potreba za preduzimanjem određenih aktivnosti, Institut je sa svojim stručnim tijelima organizovao postupak preispitivanja MEST standarda kako bi se obezbijedila relevantnost i aktuelnost u odnosu na evropsku i međunarodnu standardizaciju. Nakon procesa preispitivanja povučeno je ukupno 902 MEST.

Tokom 2021. godine Institut je organizovao ukupno osam javnih rasprava.

Napomena: Više informacija o procesu pripreme, donošenja, preispitivanja, povlačenja i održavanja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata nalazi se u Izvještaju o realizaciji Plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2021. godinu koji razmatra i usvaja Vlada Crne Gore, na predlog Upravnog odbora.

5.2 Izrada Godišnjeg plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2022. godinu

Radi obezbjeđenja ulaznih elemenata za izradu Godišnjeg plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2022. godinu Institut se, u julu mjesecu 2021. godine, preko zvaničnog sajta obratio javnosti (pisanim putem su kontaktirana ministarstva i preko 300 drugih zainteresovanih strana) sa ciljem da dostave predloge za usvajanje određenih evropskih i međunarodnih standarda koji su potrebni za sprovođenje tehničkih i drugih propisa i za unapređenje poslovanja.

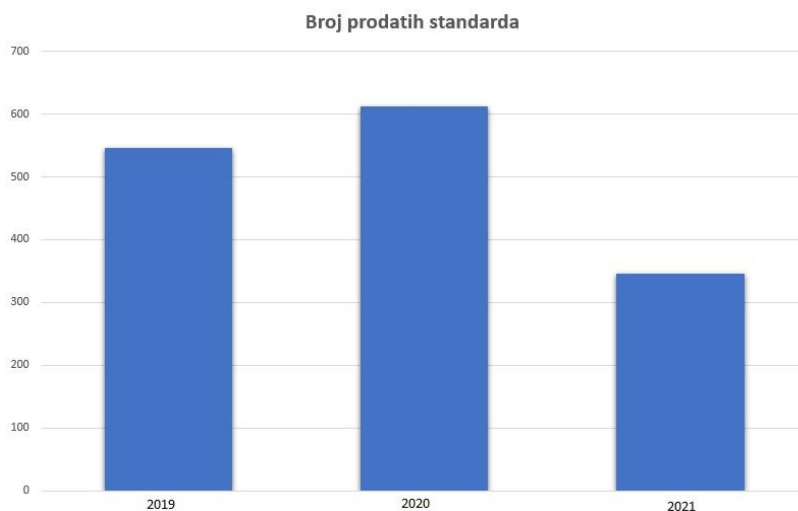
Pozivu se odazvalo ukupno 16 zainteresovanih strana i to: Ministarstvo finansija i socijalnog staranja, Ministarstvo odbrane – Direktor za logistiku (Direkcija za standardizaciju, kodifikaciju i kvalitet), Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, ABG Test d.o.o. Podgorica, Agencija za civilno vazduhoplovstvo, Akreditaciono tijelo Crne Gore, Crnogorski elektrodistributivni sistem - CEDIS (Služba održavanja, Služba za relejnu zaštitu, Operativna direkcija i Sektor za unaređenje poslovanja i inovativne tehnologije), Elektroprivreda Crne Gore - EPCG, Zavod za metrologiju, „13. jul“ Plantaže a.d. Podgorica, Univerzitet Crne Gore - Pomorski fakultet Kotor, Građevinski institut Montenegro - GIM, Tara Aerospace AD Mojkovac, Unija slobodnih sindikata Crne Gore, Pošta Crne Gore – Direkcija za kvalitet, Mesna industrija Goranović. Svi predloženi standardi, osim onih koji su prethodno usvojeni na nacionalnom nivou, uključeni su u Plan donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2022. godinu.

Godišnji plan za 2022. godinu, kojim je predviđeno donošenje minimum 2400 MEST, usvojila je Skupština Instituta, na sjednici održanoj dana 28.12.2021. godine, na osnovu predloga koji je utvrdio Upravni odbor Instituta na petoj redovnoj sjednici održanoj dana 24.11.2021. godine.

5.3 Prodaja standarda i srodnih dokumenata

Tokom 2021. godine prodato je **346** standarda i srodnih dokumenata. Najznačajniji kupci standarda bili su: Akreditaciono tijelo CG, Crnogoraput, Institut za javno zdravlje, Zavod za metrologiju Crne Gore, ABG Test i dr.

Tokom 2021. godine došlo je do smanjenja broja prodatih standarda, u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, ova pojava nije uticala na prihode Instituta iz razloga što je Institut uveo novu uslugu „online čitanje standarda“ te je na taj način akumulirao smanjenje prihoda po osnovu smanjenja prodaje.

Dijagram 2: Grafički prikaz prodaje u posljednje 3 godine

Prodaja standarda može da bude pokazatelj primjene standarda unutar zemlje kako bi se podstakao međunarodni trgovinski i ekonomski rast. Institut promoviše korišćenje ISO standarda tako što ih čini pristupačnijim na lokalnom nivou i nadgleda primjenu na osnovu prodaje standarda.

Potrebno je navesti da je u Crnoj Gori evidentna pojava da se standardi nabavljaju mimo Instituta. Ministarstvo ekonomskog razvoja je u saradnji sa Institutom definisalo „Programsku liniju za uvođenje međunarodnih standarda“ te se očekuje da će se zajedničkim djelovanjem povećati interes za primjenom MEST.

5.4 Informisanje javnosti o crnogorskim standardima i standardizaciji

Javnost je u kontinuitetu informisana o crnogorskim standardima u pripremi, o javnim raspravama u vezi sa nacrtima crnogorskih standarda, kao i o donesenim crnogorskim standardima. Institut je putem sajta www.isme.me, Službenog lista Crne Gore, časopisa PKCG i IKCG, i preko medija obavještavao javnost o aktuelnim tokovima u oblasti standardizacije, a organizovali su se i razni događaji.

5.4.1 Informisanje putem sajta

U cilju informisanja javnosti o nacrtima crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, na internet portalu Instituta (www.isme.me) objavljujane su informacije o javnim raspravama i omogućeno je davanje komentara svim zainteresovanim stranama.

Uz poštovanje propisanog vremena trajanja javne rasprave (60 dana), a u skladu sa Planom donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata u 2021. godini putem ISME web sajta objavljeno je ukupno 8 javnih rasprava.

Tokom javnih rasprava Institut nije dobio bitnije komentare i sugestije koji bi mogli dovesti do obustavljanja ili odlaganja donošenja nekog crnogorskog standarda.

Nakon objavljivanja rješenja o donešenim standardima u Službenom listu Crne Gore, informaciju o novim MEST Institut je redovno prosljeđivao članovima Instituta i drugim zainteresovanih strana elektronskim putem.

Zaposleni Instituta su propratili sve važne Svjetske dane koji se odnose na određena područja standardizacije pripremajući informacije koje su se objavljivale na sajtu Instituta. U cilju informisanja javnosti o značaju standardizacije i važnosti implementacije u svim oblastima djelovanja u Crnoj Gori, direktor Instituta je dao nekoliko intervju za medije u Crnoj Gori (televizije: gostovanje direktora ISME u emisiji LICE PODGORICE, Gradska televizija, 20.9.2021.godine i gostovanje direktora ISME u jutarnjem programu, RTVCG 1, 17.9.2021. godine, kao i portale i štampu). Više informacija može se naći na veb sajtu Instituta.

5.4.2 Informisanje putem Službenog lista Crne Gore

Shodno Zakonu o standardizaciji, informacije o donesenim crnogorskim standardima i srodnim dokumentima, u formi rješenja sa nazivima standarda i njihovim referentnim oznakama, objavljene su i u Službenom listu Crne Gore.

5.4.3 Informisanje putem Informacionog centra

Pored navedenih aktivnosti Institut je preko Info centra pružao informacije u vezi sa standardima i standardizacijom. Tokom prošle godine odgovoreno je na više od **550** upita koji su pristigli putem telefona, e-maila, telefaksa ili koji su ostvareni direktnom komunikacijom sa zainteresovanim stranama u prostorijama Instituta.

5.5 Edukativne i marketinške aktivnosti

Podizanje svijesti o standardima i značaju primjene standarda u praksi direktno utiče na podizanje kvaliteta i konkurentnosti procesa, proizvoda i usluga malih i srednjih preduzeća i ostalih zainteresovanih strana.

Institut teži intenzivirati saradnju sa mikro, malim i srednjim preduzećima, jer obavezu promocije standardizacije i edukaciju ove ciljne grupe nameće EU regulativa 1025/12, član 6 stav 3 i član 24.

Zahtijev regulative je da CEN/CENELEC član Evropskoj komisiji, preko CEN/CENELECa, podnosi godišnji izvještaj o svim sprovedenim aktivnostima u odnosu na MSP.

Iako se u toku 2021. godine otežano poslovalo Institut je realizovao niz promotivnih aktivnosti sa ciljem da se privredni akteri edukuju po pitanju standardizacije.

Promotivne aktivnosti su organizovane u obliku prezentacija, učešća na panel diskusijama ali i vebinara koje je Institut po prvi put samostalno organizovao i koji su naišli na veliku zainteresovanost.

5.5.1 Okrugli sto „Iskustva uvođenja standarda ISO 45001 u Crnoj Gori“

Institut za standardizaciju Crne Gore i Mašinski centar Remid Vis u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore (PKCG) organizovali su okrugli sto na temu „Iskustva uvođenja standarda ISO 45001 u Crnoj Gori“. Okruglom stolu su prisustvovali predstavnici ministarstava, obrazovnih i zdravstvenih institucija i crnogorskih kompanija.

5.5.2 Dan Instituta i promocija nove web platforme

U maju mjesecu Institut je obilježio Dan Instituta i tim povodom predstavljena je nova web platforma, čija izrada je započela u 2020. godini. Nova web platforma u velikoj mjeri olakšava pristup standardima, prije svega malim i srednjim preduzećima. Omogućena je elektronska nabavka i online čitanje standarda i srodnih dokumenata, a takođe je olakšan rad nacionalnih tehničkih komiteta koji sada razmjenjuju radna dokumenta preko zaštićenog područja web platforme.

Na događaju je istaknuta uloga Instituta i značaj standardizacije u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji. Pored menadžmenta Instituta, izlaganje je imao i v.d. direktora Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju u okviru Ministarstva ekonomskog razvoja.

5.5.3 Panel „ePoslovanje: Šta je to eRačun i zašto nam je potreban?“

Predstavnik Instituta je učestvovao na panelu „ePoslovanje: Šta je to eRačun i zašto nam je potreban?“, koji je 14.05.2021. organizovan od strane Privredne komore Crne Gore i Asocijacije menadžera Crne Gore. Predstavljene su aktivnosti ISMEa, a prisutni su upoznati sa standardom koji se odnosi na elektronsko fakturisanje (MEST EN 16931-1:2020) i koji može poslužiti kao osnov za transponovanje EU direktive 2014/55/EU.

5.5.4 Prezentacija na temu „ISME u procesu podizanja kvaliteta usluga na putu ka punopravnom članstvu u CEN/CENELEC“

U okviru 10. sjednice Koordinacionog odbora za kvalitet Privredne komore Crne Gore direktor Instituta imao je prezentaciju na temu „ISME u procesu podizanja kvaliteta usluga na putu ka punopravnom članstvu u CEN/CENELEC“ i članove odbora upoznao sa aktuelnostima u radu ISMEa.

Takođe, zaposleni Instituta su učestvovali u nizu događaja koji su organizovani od strane PKCG na sljedeće teme: Dualno obrazovanje, komunikacione vještine, primjena novog Zakona o radu, efikasna komunikacija sa zaposlenima – značaj povratne informacije, nacrt Zakona o nadzoru proizvoda itd.

5.5.5 Promocija MEST IWA 34: Žensko preduzetništvo – Ključne definicije i opšti kriterijumi

Dana 8.9.2021. godine, u organizaciji Sekretarijata Savjeta za konkurentnost, Ministarstva ekonomskog razvoja i Instituta za standardizaciju Crne Gore, održana je promocija MEST IWA 34: Žensko preduzetništvo – Ključne definicije i opšti kriterijumi. Pomoćnica direktora Instituta

predstavila je razvoj i sadržaj MEST IWA 34:2021 dajući poseban akcenat na promociju ravnopravne zastupljenosti žena u standardizaciji. Podstakla je na aktivnije učešće žena u radu nacionalnih tehničkih komiteta i razvoju međunarodnih standarda koji su moćno oruđe za smanjenje nejednakosti i promovisanje fer i inkluzivnog ekonomskog rasta.

5.5.6 Okrugli sto "Nadzemni električni vodovi - izrada NNA standarda EN 50341 1:2012"

Direktor Instituta i vodeća inženjerka za oblast elektrotehnike učestvovali su na međunarodnoj konferenciji koja je organizovana u okviru savjetovanja Crnogorskog Komiteta CIGRE (30. Septembra, hotel "Mediteran" Bečići), obzirom da je Institut nosilac aktivnosti u regionalnom projektu "National Normative Aspects (NNA) to EN 50341-1" Physikalisch-Technische Bundesanstalt (PTB) u kojem učestvuju i predstavnici EPCG.

5.5.7 Okrugli sto na temu „Kvalitet i održivost“

Dana 11.11.2021. godine, povodom Svjetskog dana kvaliteta, upriličen je okrugli sto na temu „Kvalitet i održivost“, u Privrednoj komori Crne Gore, kome su prisustvovali direktor Instituta i vodeći inženjer standardizacije koji je imao prezentaciju o značaju standardizacije u dostizanju većeg nivoa kvaliteta.

5.5.8 Međunarodna konferencija "Zdravstveni turizam – Put za cjelogodišnji turistički proizvod"

Institut je učestvovao na desetoj međunarodnoj konferenciji zdravstvenog wellness i spa turizma pod nazivom: "Zdravstveni turizam – Put za cjelogodišnji turistički proizvod", koja je održana dana 30. i 31.10.2021. godine. Konferenciji su prisustvovali direktor Instituta, pomoćnica direktora u svojstvu sekretarke nacionalnog Tehničkog komiteta ISME/TK 011: Turizam i srodne usluge i sekretarka nacionalnog tehničkog komiteta ISME/TK 014: Tehnologija zaštite zdravlja.

Pomoćnica direktora održala je predavanje na temu "Uloga standarda u razvoju zdravstvenog turizma u Crnoj Gori". Konferenciju je organizovala Medical SPA Asocijacija Crne Gore u saradnji sa Klasterom zdravstvenog turizma Crne Gore i uz podršku Ministarstva ekonomskog razvoja. Ključna tema se odnosila na predstavljanje Programa razvoja zdravstvenog turizma Crne Gore 2021-2023, sa Akcionim planom do 2023, koji je Vlada Crne Gore usvojila sredinom oktobra 2021. godine.

Cijeneći ulogu i značaj Instituta i njegov doprinos u razumijevanju i višegodišnjoj promociji zdravstvenog turizma na Konferenciji je dodijeljena zahvalnica Institutu koju je primio direktor Instituta.

5.5.9 Međunarodna konferencija „1st Kotor International Maritime Conference – KIMC“

Institut je dana 26.11.2021. godine učestvovao na Konferenciji pod nazivom „1st Kotor International Maritime Conference – KIMC“ koja je organizovana od strane Pomorskog

fakulteta – Kotor, Univerziteta Crne Gore, u saradnji sa Opštinom Kotor i Privrednom komorom Crne Gore.

U ime Instituta prisustvovali su direktor Instituta i pomoćnica direktora, koja je imala gostujuće predavanje na temu „*Standardization in Maritime Affairs*“. Konferencija je okupila oko 150 naučnih radnika i istraživača koji su imali priliku da svojim ličnim prisustvom u Kotoru ili putem aplikacije Zoom prate rad Konferencije.

5.5.10 Vebinari

Dana 18.05.2021. godine ISME je organizovao webinar na temu „Tumačenje standarda MEST ISO 20400: 2018, Održive nabavke – Smjernice“, koji je bio namijenjen svima koji su uključeni u donošenje odluka i proces nabavke, kao i onima na koje ove odluke i procesi utiču. Webinar je ispratilo ukupno 44 učesnika (predstavnici javne uprave, industrije, nevladinih organizacija, malih i srednjih preduzeća itd.).

Povodom obilježavanja međunarodnog dana borbe protiv korupcije 09.12.2021. godine, kao društveno odgovorna organizacija, Institut je, u saradnji sa ISME/TK 007: Društvena odgovornost, realizovao webinar na temu: MEST ISO 37001:2018, Sistemi menadžmenta protiv mita – Zahtjevi sa uputstvom za korišćenje. Cilj ovog webinar bio je da se ukaže na standard MEST ISO 37001, koji pruža alate za borbu sa mitom, kao i da podstakne širu primjenu ovog standarda.

Vebinar je bio namijenjen rukovodiocima u organizacijama, osobama zaduženim za funkciju usklađenosti, za javne nabavke, osobama zaduženim za finansije, upravljanje ljudskim resursima, kao i svima onima koji se interesuju za pitanja borbe protiv podmićivanja.

Tokom oktobra i novembra 2021. godine organizovan je paket webinar: MEST EN ISO/IEC 27001:2019 Informaciona tehnologija - Bezbjednosne tehnike - Sistemi za upravljanje bezbjednošću informacija – Zahtjevi (20.10.2021. godine); GDPR – Opšta regulativa o zaštiti podataka o ličnosti; (27.10.2021. godine) i MEST ISO/IEC 27701:2020, Bezbjednosne tehnike - Proširenje ISO/IEC 27001 i ISO/ IEC 27002 za upravljanje informacijama o privatnosti - Zahtjevi i smjernice; (11.11.2021. godine).

Vebinari su bili namijenjeni organizacijama koje su u obavezi da primjenjuju Zakon o informacionoj bezbjednosti i Zakon o zaštiti podataka o ličnosti, organizacijama koje su sertifikovane ili namjeravaju da se sertifikuju za sistem menadžmenta bezbjednošću informacija, pojedincima koji žele da steknu znanja o principima privatnosti, kao i svima koji na bilo koji način prikupljaju ili obrađuju podatke o ličnosti i žele da povećaju nivo bezbjednosti i zaštite informacija u svom poslovanju.

U saradnji sa Inženjerskom komorom Crne Gore Institut je organizovao webinar na temu: „Primjena MEST standarda kod projektovanja i građenja za oblast elektrotehnike – opšti principi“, u toku kojeg je članovima IKCG objašnjena veza između MEST standarda i propisa u oblasti elektrotehnike. Takođe, predstavljeni su MEST standardi koji se mogu koristiti kod projektovanja i građenja u CG i koji mogu zamijeniti JUS standarde.

5.5.11 Ostale promotivne aktivnosti

U cilju obilježavanja 30 godina od usvajanja Deklaracije o ekološkoj državi Crnoj Gori, kao i obilježavanja jedne od najvećih ekoloških kampanja za zaštitu životne sredine „Očistimo svijet“, Institut za standardizaciju Crne Gore (ISME) se, kao društveno odgovorna organizacija, pridružio akciji *“Za ljepšu i zdraviju Crnu Goru”* kroz niz aktivnosti. Zaposleni Instituta očistili su lokalitet *“Tunjevo”* u dolini rijeke Zete.

Pokrenuta je akcija kojom je bilo omogućeno svim mikro, malim i srednjim preduzećima, da pod povoljnijim uslovima nabave standarde iz oblasti zaštite životne sredine (za period 20.9. 2021. – 20.10. 2021). U cilju promocije standarda iz oblasti zaštite životne sredine i upoznavanja javnosti sa značajem očuvanja životne sredine direktor Instituta je dao intervju za medije, realizovana su gostovanja u Jutarnjem programu RTCG1 i emisiji , a u saradnji sa Odborom za kvalitet Privredne komore Crne Gore 22. septembra 2021. godine, predstavnik Instituta je održao predavanje na temu *“Značaj i uloga standardizacije i standarda u očuvanju životne sredine”* u prostorijama Privredne komore Crne Gore.

5.5.12 Obuke zaposlenih

Zaposleni iz Sektora za standarde, Odjeljenja za međunarodnu saradnju i Odjeljenja za razvoj, edukaciju, sertifikaciju i kvalitet prisustvovali su „online“ obuci na temu *“Podnošenje predloga za izradu novog standardizacijskog projekta (NWIP)”* koju je organizovao ISO dana 1. septembra 2021. Obuka je bila značajna sa aspekta uvođenja u proces izrade novih standardizacijskih projekata, od faze davanja ideje do odobravanja.

Zaposleni u Sektoru za pravne, finansijske, informaciono-dokumentacione poslove i međunarodnu saradnju, koji se bave marketingom i prodajom ispratili su obuku na temu *„Revised ISO POCOSA Annex 7 and Annex 8 and training for ISO members“*, koju je organizovao, elektronskim putem, ISO, dana 15.09.2021. godine. Predstavljen je model prikupljanja povratnih informacija od nacionalnih tijela za standardizaciju po pitanju prodatih ISO standarda i srodnih dokumenata i plaćanja određene nadoknade ISO-a u skladu sa ISO POCOSA.

Većina zaposlenih ISMEa učestvovali su na obukama i događajima koji su organizovani u okviru projekta SEE QI 8 na teme *„Organizing and running effective virtual events“* i *„Exchange of Experience (EoE) on Innovations in Western Balkans (WB6) Quality infrastructure (QI) Institutions due to Covid-19“*.

U periodu od 03. marta do 01. jula 2021. predstavnica ISME-a učestvovala je u seriji online treninga koji su realizovani od strane PTB kroz projekat *„Training of Trainers on Business Resilience Standards: Helping Businesses address Covid-19 related economic challenges, vezanih za teme ISO 31000/ISO TR 31004/IEC 31010, ISO 22301/ISO 22313, ISO 56000, ISO 27000, ISO 28000, ISO 45000 i Modern leadership skills“*. Osim predstavnice iz Crne Gore učesnici su bili iz Bosne i Hercegovine, Sjeverne Makedonije, Kosova, Albanije i Srbije.

Predstavnici Instituta ispratili su ISO radionicu pod nazivom „ISO Action Plan for Developing Countries – Virtual regional workshop on product certification“, koja je održana u periodu 2-3.6.2021. godine.

Predstavnica Instituta aktivno je učestvovala na online radionici „International Standardization Summit for People, Planet and Prosperity: “G20 Standardization Organizations Contributing to Sustainability Goals” koja je održana 28 Oktobar 2021.

Predstavnica Instituta aktivno je učestvovala na online radionici „Rodno odgovorno investiciona klima“ koja je organizovana od strane Sekretarijata Savjeta za konkurentnost. Na radionici je prezentovana Mapa puta za kreiranje djelotvornih politika za žene u biznisu. U cilju doprinosa razvoju ženskog preduzetništva, a na inicijativu Sekretarijata Savjeta za konkurentnost, Institut je publikovao MEST IWA 34:2021: Žensko preduzetništvo - Ključne definicije i opšti kriterijumi.

Dva predstavnika Instituta prisustvovali su prezentaciji na temu Program podrške razvoja zelenog biznisa Crne Gore - Fotonaponski paneli za privredu i poljoprivredu, koju je organizovala Privredna komora Crne Gore u saradnji sa Eko fondom i Investiciono-razvojn timer fondom Crne Gore dana 27. avgusta 2021.

5.6 Međunarodna saradnja

Za jačanje i dalji razvoj nacionalne standardizacije od izuzetnog značaja je saradnja kako sa međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju, tako i sa nacionalnim tijelima za standardizaciju drugih država u regionu i Evropi.

Zbog pojave pandemije, odloženi su svi sastanci koji su bili planirani za 2021. godinu i Institut je održavao elektronsku komunikaciju sa međunarodnim (ISO, IEC) i evropskim (CEN, CENELEC, ETSI) organizacijama za standardizaciju.

5.6.1 Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO)

Institut se 2007. godine pridružio ISO-u u svojstvu dopisnog člana. U januaru 2014. godine Institut je postao korisnik Programa novih prava (NRP) za dopisne članove sa ciljem da se unaprijedi znanje i vještina zaposlenih u procesu upravljanja nacionalnim tehničkim komitetima i da se omogući crnogorskim stručnjacima da aktivno učestvuju u aktivnostima nacionalne i međunarodne standardizacije.

Institut je 01. jula 2021. godine postao punopravni član ISO-a. Kao punopravni član Institut će na međunarodnom nivou biti izloženiji, prisutniji i povezaniji sa drugim institucijama širom svijeta.

Institut je jedan od 16 članova u regionu Centralne Azije i Istočne Evrope koja trenutno ispunjava uslove za izgradnju kapaciteta (CB) podrške od strane ISO. Zbog pandemije COVID-19, sve aktivnosti u cilju izgradnje kapaciteta, od sredine 2020. godine, sprovedene su virtuelno.

Institut je tokom 2021. godine aktivno učestvovao na mjesečnim sastancima članica ISOa iz regiona Evrope i Centralne Azije, kako bi unapredio svoje mogućnosti za saradnju sa drugim članicama unutar regiona i podigao svijest o regionalnim i međunarodnim aktivnostima iz oblasti standardizacije.

Aktivnim učešćem u razvoju međunarodnih standarda osigurava se razmatranje nacionalnih ekonomskih, socijalnih i ekoloških prioriteta Crne Gore. Trenutno postoje 733 aktivna ISO komiteta (246 TC i 487 SC). Institut je punopravni član (P)u 4 ISO tehnička komiteta kojima se pridružio tokom Programa novih prava i Posmatrač (O) je u 60 tehničkih komiteta (zaključno sa 2021. g.).

Zbog konstantno promjenljivog konteksta i ekonomskih potreba, Institut u svakom trenutku ima mogućnost da preispita svoje učešće kao P-član ili O-član u zavisnosti od prioriteta i potreba zainteresovanih strana u Crnoj Gori.

Nacionalni tehnički komiteti koji su "mirror" međunarodnim komitetima su u toku 2021. godine, putem konsenzusa, formirali ukupno 72 nacionalna stava vezano za standarde iz oblasti turizma, prehrambenih proizvoda, energetske efikasnosti i nafte i naftnih derivata, Sektor za standarde je uspješno iskoordinirao proces glasanja za međunarodne standarde, preko ISO Global Directory.

Dva člana nacionalnog tehničkog komiteta za turizam i srodne usluge (predstavnicu Ministarstva ekonomskog razvoja i predstavnik Nacionalne turističke organizacije) aktivno su učestvovali u izradi međunarodnog ISO/PAS 5643 koji definiše mjere za sprječavanje širenja COVID 19 u industriji turizma.

Predsjednica Institutovog tehničkog komiteta, ISME/TK 003: Prehrambeni proizvodi, prisustvovala je 11. plenarnom sastanku ISO TC 34/SC 17, koji se održao online (virtuelno), 25. novembra 2021.godine.

Delegacija Instituta, učestvovala je na 43. (elektronskom) zasjedanju ISO-a, održanoj u okviru *ISO week*, sredinom septembra 2021. godine, u Londonu. Sastanku su hibridno prisustvovali Direktor Instituta, pomoćnik direktora za standardizaciju i šefica odjeljenja za međunarodnu saradnju. Sa druge strane su učešće uzeli generalni menadžeri ISOa. Tokom *ISO weeka* ISME je retroaktivno proglašen za punopravnu članicu ISOa, počevši od 1.7.2021. godine.

Kao punopravnom članu Institutu je omogućeno da na najbolji način predstavi interese Crne Gore na međunarodnom nivou. Predstavnicu Instituta učestvovali su na sastanku članica ISO-a iz Evrope i Centralne Azije 31. avgusta 2021. godine (zoom). Na ovoj sesiji su prezentovane strategije koje će biti implementirane u nastupajućim godinama kroz programe i projekte, a koje su od značaja za unapređenje kapaciteta nacionalnih tijela za standardizaciju.

Nakon prijema Instituta u punopravno članstvo ISO-a, menadžment Instituta je imao bilateralni (elektronski, putem video platformi) sastanak 25.10.2021. godine, sa predstavnicima ISO-a, na visokom nivou. Tokom sastanka predstavljene su aktivnosti Instituta

od osnivanja, zatim aktivnosti tokom trajanja ISO New Right Programme, kao i buduće aktivnosti i obaveze koje će Institut imati kao punopravni član ISO-a.

Redovno zasjedanje ISO za nacionalna tijela za standardizaciju iz zemalja Evrope i Centralne Azije održano je virtuelnim putem dana 29. oktobra 2021. godine. Zasjedanju je prisustvovalo više od 40 učesnika iz 31 zemlje Evrope i Centralne Azije, kao i gosti iz CEN/CENELEC-a. Institut za standardizaciju Crne Gore predstavilo je svoje aktivnosti na putu ka punopravnom članstvu u Međunarodnoj organizaciji za standardizaciju (ISO). Učesnici drugih nacionalnih tijela za standardizaciju su informisani o saradnju Instituta sa Međunarodnom organizacijom za standardizaciju.

5.6.2 Međunarodna elektrotehnička komisija (IEC)

Međunarodna organizacija za standardizaciju u oblasti elektroenergetike (IEC) na međunarodnom nivou ima ukupno 88 članova, od čega 62 imaju status punopravnog člana, a 26 imaju status pridruženog člana.

Institut za standardizaciju Crne Gore je pridruženi član (*Associate member*) IEC-a od 1.1.2009. godine, nakon čega je osnovan Nacionalni komiteta za elektroenergetiku Crne Gore (NEC) čiji su članovi predstavnici Univerziteta Crne Gore, Ministarstva ekonomije (sada Ministarstva ekonomskog razvoja), Privredne komore Crne Gore, Centra za zaštitu potrošača, MONTINSPEKT-a i Instituta za razvoj i istraživanje u oblasti zaštite na radu.

IEC ima ukupno 210 stručnih radnih tijela. U skladu sa pravilima standardizacije, članstvo Instituta podrazumijeva imenovanje crnogorskih predstavnika koji će zastupati nacionalna stanovišta po pitanju donošenja međunarodnih standarda iz oblasti elektrotehnike.

Sekretarka Nacionalnog komiteta za elektroenergetiku Crne Gore (NEC) učestvovala je na više "online" foruma sekretara NCa koji su tokom 2021. godine organizovani od strane IEC. Na događajima je predstavljena finansijska strategija IEC-a za 2022. godinu, kao i strategija razvoja IEC-a.

5.6.3 Evropski komitet za standardizaciju (CEN) i Evropski komitet za standardizaciju u oblasti elektrotehnike (CENELEC)

Jedan od glavnih **strateških ciljeva** Instituta je **da postane punopravni član** Evropskog komiteta za standardizaciju (CEN) i Evropskog komiteta za standardizaciju u oblasti elektrotehnike (CENELEC).

Kao što je prethodno navedeno Institut je aplicirao za punopravno članstvo u evropskim organizacijama za standardizaciju 27. decembra 2021. godine. Proces provjere ispunjavanja uslova od strane pomenutih tijela traje između 12 i 18 mjeseci. Očekujemo da Institut u 2023oj godini postane punopravni član CEN i CENELEC, što je jedan od uslova i za punopravno članstvo zemlje u EU.

Prema izvještaju CEN/CENELEC Menadžment centra, zaključno sa četvrtim kvartalom 2021. godine, Institut je na nacionalnom nivou usvojio ukupno 86,86 % evropskih standarda i

srodnih dokumenata i to 87,07% CEN i 86,41% CENELEC standarda, čime je ispunjen jedan od najtežih zahtjeva za punopravno članstvo u CEN i CENELEC (min. 80%)¹¹.

Institut preko nacionalnih tehničkih komiteta prati ukupno 137 evropskih stručnih tijela (CEN/TC, CLC/TC).

Punopravno članstvo u pomenutim organizacijama otvoriće nove mogućnosti za crnogorsku privredu, a te mogućnosti se odnose na aktivno učešće u procesu donošenja evropskih standarda kao i na donošenje odluka u dijelu usvajanja evropskih standarda shodno interesima crnogorske privrede i društva uopšte.

5.6.4 Evropska organizacija za telekomunikacije - ETSI

Institut za standardizaciju Crne Gore, od januara 2015. godine, ima status nacionalne organizacije za standardizaciju (NSO) u ETSI-ju.

Zaključno sa decembrom 2021. godine na nacionalnom nivou usvojeno je 376 standarda i srodnih dokumenata koje je objavio ETSI u oblasti telekomunikacija. Pomoćnica direktora u Sektoru za standarde i lice zaposleno u Odjeljenju za elektrotehniku, telekomunikacije i informacione tehnologije, u kontinuitetu, prate radna dokumenata i glasaju za standardizacijske projekte preko ETSI radne platforme. Obaveze glasanja su blagovremeno završene.

5.6.5 Komisija Codex Alimentarius

U toku 2021. godine zaposlena u Sektoru za standarde (Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu, hemijsku, drvnu industriju i šumarstvo) je uredno ažurirala sve mejlove i prosljeđivala informacije Ministarstvu zdravlja i Ministarstvu poljoprivrede.

5.7 Saradnja sa nacionalnim tijelima za standardizaciju drugih država

U cilju jačanja regionalne saradnje i razmjene dobre prakse standardizacije u otežanim uslovima izazvanih pandemijom, Institut je u periodu 14-15.07.2021. godine ugostio delegaciju Instituta za standardizaciju Republike Sjeverne Makedonije koju je predvodio direktor makedonskog Instituta. Tokom posjete je bilo riječi o problemima u radu tokom pandemije COVID 19 i razmijenjena su iskustva o obukama iz oblasti standardizacije, promociji i unapređenju sistema standardizacije kao i mogućnostima produbljivanja saradnje između dva nacionalna tijela za standardizaciju.

Povodom obilježavanja Svjetskog dana standarda dana 14.10.2021. godine, u Institutu za standardizaciju Srbije organizovan je sastanak kojem su prisustvovali direktor Instituta za standardizaciju Crne Gore i direktori nacionalnih tijela za standardizaciju Srbije i Bosne i Hercegovine. Na sastanku su razmijenjene informacije o statusu nacionalnih tijela tokom pandemije, standardima o elektronskom fakturisanju, digitalnoj transformaciji,

¹¹ Više informacija o usvojenim evropskim standardima na nacionalnom nivou nalazi se u Izvještaju o realizaciji Plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2021. godinu.

možnostima saradnje u oblasti edukacije, kao i pravcima daljeg razvoja saradnje između nacionalnih tijela za standardizaciju.

Institut je u proteklom periodu koordinirao sa aktivnostima Nacionalne radne grupe koja je na regionalnom nivou (Crne Gora, Srbija, Bosna i Hercegovina) aktivno učestvovala u izradi nacionalnih Aneksa za nadzemne električne vodove. Dana 26.10. i 27.10.2021. godine, regionalna grupa za izradu nacionalnih normativnih aspekata za nadzemne vodove, sastala se u okviru završne radionice za SEE QI Projekat 3 na Nacionalne normativne aspekte (NNA) evropskog standarda EN 50341-1:2012.

Saradnja između nacionalnih tijela za standardizaciju je podržana projektom koji je finansiran od strane njemačke organizacije National Metrology Institute of Germany (PTB).

Institut u radu ove ad-hoc grupe učestvuje preko predstavnika sljedećih organizacija:

- Crnogorski elektrodistributivni sistem (CEDIS) doo,
- Crnogorski elektroprenosni sistem (CGES) AD, Podgorica
- Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju.

5.8 Saradnja i novi ugovori na nacionalnom nivou

U cilju unapređenja primjene zakonskih akata iz oblasti građevinarstva, koji se pozivaju na MEST standarde, Institut je inicirao unapređenje saradnje sa Inženjerskom komorom Crne Gore sa ciljem da se inženjerima obezbijedi online čitanje standarda putem mobilnog telefona ili desktop računara.

Tim povodom, u okviru XI sjednice Skupštine IKCG koja se održala 30.06.2021. godine, Institut je potpisao Ugovor o saradnji sa Inženjerskom komorom Crne Gore, na osnovu kojeg svi aktivni članovi Inženjerske komore imaju mogućnost čitanja oko 3800 MEST standarda koji se odnose na izgradnju objekata.

5.9 Poslovi podrške državnoj upravi

Tokom 2021. godine Institut je intenzivno sarađivao sa organima državne uprave, pružajući konstantnu podršku iz domena standardizacije.

Institut je dao doprinos u realizaciji više nacionalnih strategija/akcionih planova, te donošenjem standarda pružao podršku pri implementaciji tehničkog zakonodavstva. Na taj način je olakšan i ubrzan proces usklađivanja nacionalnog tehničkog zakonodavstva sa evropskom pravnom tekovinom.

Institut je nosilac posla u okviru Akcionog plana za 2021. godinu kojim se sprovodi Strategija za razvoj mikro, malih i srednjih preduzeća 2018-2022. godine (Mjera 2. Promocija uvođenja i primjene standarda u poslovanju i šema kvaliteta i obezbjeđivanje informacija MMSP o procesu standardizacije i akreditacije). Institut je tokom 2021. godine bio orjentisan na obezbjeđivanje raznih benefita mikro, malim i srednjim preduzećima i organizovan je značajno veći broj edukativnih događaja na teme standarda u odnosu na planirani.

Takođe, u 2021. godine Institut je prepoznat i uključen kao partner za realizaciju Programa razvoja zdravstvenog turizma Crne Gore 2021-2023. godine s Akcionim planom koji je usvojen od strane Vlade Crne Gore.

Institut ima dva predstavnika u Radnoj grupi za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji (u daljem tekstu: Radna grupa) za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 1 – Sloboda kretanja robe. Tokom 2021. godine uredno su pripremani izvještaji o realizovanim aktivnostima Instituta, a predstavnici Instituta su redovno prisustvovali sjednicama radne grupe.

U II kvartalu 2021. godine Institut je uputio dopis ministarstvima i tijelima državne uprave, sa zahtjevom da dostave Institutu spiskove standarda koji su im potrebni kao podrška u postupku pripreme zakonodavstva iz njihove nadležnosti, a u cilju uključivanja potrebnih standarda u Program rada i plan donošenja crnogorskih standarda za 2022. godinu. Svi zahtjevi koji su dostavljeni uključeni su u Plan donošenja standarda za 2022. godinu.

Institut je intezivno sarađivao sa Ministarstvom ekonomskog razvoja, koje je nadležno za oblast infrastrukture kvaliteta, a aktivno se sarađivalo i sa ostalim ministarstvima i drugim tijelima državne uprave.

6 IMOVINA INSTITUTA

U periodu od 31.12.2021. godine do 19.01.2022. godine u Institutu je izvršen popis opreme, kancelarijskog materijala, sitnog inventara, gotovine u blagajni i na žiro-računu, kao i popis obaveza sa stanjem na dan 31.12.2021. godine.

Popis je urađen u skladu sa Odlukom o popisu i obrazovanju komisije za popis br. 1180/21 od 13.12.2021. godine i Uputstvom za rad komisije za popis br. 1180-3/21 od 13.12.2021. godine.

Komisija je utvrdila da ne postoje razlike između stvarnog i knjigovodstvenog stanja u dijelu popisane opreme, kancelarijskog namještaja i sitnog inventara.

Na dan 31.12.2021. godine: nabavna vrednost opreme, kancelarijskog namještaja i nematerijalnih ulaganja iznosila je 338.840,76 ¹²€

7 PROSTORNI KAPACITETI

Institut je smješten na adresi VII Omladinske br. 28 u Podgorici, u privatnoj kući namijenjenoj za stanovanje.

Zbog ograničenih finansijskih sredstava Institut tokom 2021. godine nije bio u mogućnosti da rentira odgovarajući objekat.

¹² Detaljnije informacije se nalaze u Finansijskom izvještaju za 2021. godinu

8 OSTALE AKTIVNOSTI

Tokom 2021. godine, Institut je sa međunarodnim partnerima realizovao niz projekata:

- IPA 2014 “ Technical Assistance for Alignment and Implementation of the EU Internal Market Acquis _IPA 2014 EuropeAid/137978/IH/SER/ME Service Contract N° CFCU/MNE/060, koji su sprovodili IBF International Consulting (IBF), Eurecna S.A i Slovenački Institut za kvalitet i metrologiju (SIQ). Institut je pripremio aplikativni fajl za punopravno članstvo u evropskim organizacijama za standardizaciju (CEN/CENELEC) koji je upućen CEN/CENELECu u decembru 2021. godine.
- IPA 2014 „Supply of equipment for the Alignment with the EU Internal Market Acquis to Specialized Institutions of Montenegro”, Institut je obezbijedio kvalitetan softver za ključne funkcije standardizacije, elektronsku prodaju standarda, kao online čitanje standarda. Nakon testnog perioda Institut je sa autorom platforme OTO BULGARIA LTD., IT kompanijom koja nudi tehnološke savjete i podršku za nacionalna tijela za standarde, sa sjedištem u Sofiji, potpisao Ugovor o održavanju radne platforme.
- SEE QI 8 „Organizing and running effective virtual events“ i „ Exchange of Experience (EoE) on Innovations in Western Balkans (WB6) Quality infrastructure (QI) Institutions due to Covid-19“ kroz koji je obučavana većina zaposlenih Instituta.
- Physikalisch-Technische Bundesanstalt (PTB), Njemačka, projekat „Training of Trainers on Business Resilience Standards: Helping Businesses address Covid-19 related economic challenges, vezanih za teme ISO 31000/ISO TR 31004/IEC 31010, ISO 22301/ISO 22313, ISO 56000, ISO 27000, ISO 28000, ISO 45000 i Modern leadership skills“. Zaposlena Instituta je uspješno završila obuku.
- Physikalisch-Technische Bundesanstalt (PTB), Njemačka projekat “National Normative Aspects (NNA) to EN 50341-1“ (partneri: Institut za standardizaciju Crne Gore, Institut za standardizaciju Srbije i Institut za standardizaciju Bosne i hercegovine). Projekat je zatvoren u oktobru 2021. godine.

Institut je na osnovu Zakona o arhivskoj djelatnosti¹³, a u skladu sa Pravilnikom¹⁴ o sadržaju i načinu izrade Liste kategorija registratorske građe i načinu odabiranja i predaje arhivske građe Državnom arhivu, imenovao Komisiju za izradu Liste kategorija registratorske građe rješenjem br. 378/21 od 29.04.2021. godine, na koje je Institutu za standardizaciju Crne Gore data saglasnost Državnog arhiva.

Na osnovu usvojene Liste kategorija registratorske građe Instituta za standardizaciju Crne Gore, a u skladu sa Odlukom o obrazovanju Komisije za sređivanje arhivske građe i popis bezvrijednog registratorskog materijala, završen je popis i izlučivanje građe. Ova aktivnost je

¹³ Zakon o arhivskoj djelatnosti (“ Sl. list CG”, br. 49/10 i 40/11),

¹⁴ Pravilnik o sadržaju i načinu izrade Liste kategorija registratorske građe i načinu odabiranja i predaje arhivske građe Državnom arhivu (“ Sl. list CG”, br. 58/11)

zahtijevala dodatni angažman uključenih i usko-stručnu saradnju sa stručnjacima iz Državnog arhiva, obzirom da se radi po prvi put u Institutu.

Sačinjene su popisne liste i upućen je poziv Državnom arhivu na verifikaciju lista i instrukcije vezano za način postupanja sa izlučenim materijalom. Do njihovog odgovora izlučeni materijal se neće uništavati.

9 ZAKLJUČAK

Iako je 2021. godina bila otežana zbog epidemiološke situacije izazvane pandemijom Covid 19 virusa koja je izazvala poremećaje kako na međunarodnom i domaćem nivou i tržištu, zalaganjem cijelog kolektiva Instituta za standardizaciju Crne Gore, te ukupnim doprinosom 2021. godina uspješno je okončana posmatrano sa više aspekata.

Važno je istaći da je Institut po prvi put samostalno održao nekoliko vebinara koji su uspješno realizovani i pored otežanih uslova kako u kadrovskom tako i u prostornom i tehničkom smislu. Jedan od vebinara Institut kao društveno odgovorna organizacija, održao je u cilju ukazivanja na standard MEST ISO 37001, koji pruža alate za borbu sa mitom, kao i radi podsticanja šire primjene ovog standarda.

Institut nema odgovarajuće uslove za izvođenje edukativnih obuka jer, u okviru rentiranog objekta (privatna kuća namijenjena stanovanju), nema salu za ovu namjenu. Ovaj problem je od osnivanja prisutan, međutim zbog ograničenih finansijskih resursa koje Institut dobija iz Budžeta, menadžment Instituta nije u mogućnosti da obezbijedi odgovarajući objekat za rad.

Vebinar je bio namijenjen rukovodiocima u organizacijama, osobama zaduženim za funkciju usklađenosti, za javne nabavke, osobama zaduženim za finansije, upravljanje ljudskim resursima, kao i svima onima koji se interesuju za pitanja borbe protiv podmićivanja.

Takođe, treba istaći da je tokom 2021. godine došlo da pada prodaje standarda ali je Institut i pored navedenih poteškoća našao mehanizme da uvođenjem nove usluge online čitanja standarda ostvari prihod koji je u određenoj mjeri ublažio pad prihoda po osnovu smanjenja prodaje.

Radi unapređenja prodaje i implementacije standarda Institut teži da poveća broj standarda koji se objavljuju na crnogorskom jeziku. Sigurni smo da bi to doprinijelo popularizaciji i većoj implementaciji standarda, za šta treba obezbijediti više resursa (finansijskih i kadrovskih).

INSTITUT ZA STANDARDIZACIJU CRNE GORE

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI GODIŠNJEG PLANA DONOŠENJA CRNOGORSKIH STANDARDA I SRODNIH DOKUMENATA ZA 2021. GODINU

Predlog

Podgorica, april 2022. godina

Sadržaj:

1	PRAVNI OSNOV	3
2	REZIME	3
3	STRUČNA TIJELA INSTITUTA	4
4	ANALIZA REALIZACIJE PLANA DONOŠENJA CRNOGORSKIH STANDARDI I SRODNIH DOKUMENATA ZA 2021. GODINU	5
4.1	Pregled ukupnog broja validnih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata donešenih u 2021. godini	7
4.2	Pregled strukture donešenih MEST po oblastima	8
4.3	Usvajanje harmonizovanih evropskih standarda	15
4.4	Pregled donešenih standarda prema jeziku dokumenta	15
4.5	Pregled usvojenih evropskih standarda i srodnih dokumenata na nacionalnom nivou - period 2019-2021	16
4.6	Pregled aktivnosti nacionalnih tehničkih komiteta tokom 2021 godine	19
5	ZAKLJUČAK	26

1 PRAVNI OSNOV

Institut za standardizaciju Crne Gore je samostalna neprofitna organizacija osnovana Odlukom o osnivanju Instituta¹ i Zakonom o standardizaciji², radi ostvarivanja ciljeva standardizacije i donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, kao i obavljanja drugih poslova iz oblasti standardizacije.

Osnivač Instituta je Vlada Crne Gore³.

29. decembra 2021. godine, Skupština Crne Gore donijela je novi Zakon o standardizaciji⁴ kojim se uređuje organizovanje i djelatnost nacionalnog tijela za standardizaciju Crne Gore, donošenje, objavljivanje, povlačenje i primjena crnogorskih standarda i srodnih dokumenata i druga pitanja od značaja za standardizaciju.

Novim Zakonom data je nadležnost direktoru Instituta⁵ da priprema i dostavlja Upravnom odboru Izvještaj o realizaciji Godišnjeg plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, a Upravnom odboru⁶ obavezu da isti utvrđuje i šalje ga Osnivaču na razmatranje i usvajanje, što je do sada radila Skupština Instituta.

2 REZIME

Realizacija godišnjeg Plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2021. godinu odvijala se u otežanim uslovima funkcionisanja, sa suženim mogućnostima djelovanja i upotrebe, ionako nedovoljnih, resursa (kadrovskih, prostornih, infrastrukturnih, finansijskih,..). Posebna pažnja se posvećivala zaštiti zdravlja zaposlenih.

Posebno se otežano poslovalo u dijelu koji se tiče praćenja rada međunarodnih i evropskih tehničkih komiteta koji su dijelili istu sudbinu ograničenog djelovanja zbog COVID-19.

Institut je, pored navedenih okolnosti, uspio da Plan za 2021. realizuje, pa čak i premaši za 2,6%, uz ogromne napore i posvećenost zaposlenih.

Uslov koji je neophodan a odnosi se na broj usvojenih evropskih standarda, radi sticanja statusa punopravnog člana u evropskim tijelima za standardizaciju (CEN/CENELEC) je usvajanje preko 80% evropskih standarda, na nacionalnom nivou, u odnosu na kompletan portfelj CEN/CENELEC-a, koji trenutno iznosi blizu 28.000. Institut je krajem 2021. godine aplicirao za punopravno članstvo u evropskim organizacijama za standardizaciju, ispunjavajući navedeni uslov.

¹ Odluka o osnivanju Instituta za standardizaciju Crne Gore („Sl. list RCG“ br. 21/07);

² Zakon o standardizaciji („Sl. list CG“ br. 13/08).

³ Član 7 stav 2 Zakona o standardizaciji ("Sl. list CG", br. 145/21)

⁴ Zakon o standardizaciji ("Sl. list CG" br. 145/21)

⁵ Član 18 tačka 6 Zakona o standardizaciji ("Sl. list CG", br. 145/21)

⁶ Član 16 tačka 4 Zakona o standardizaciji ("Sl. list CG", br. 145/21)

Iz svega prethodno navedenog konstatuje se da je i pored negativnih okolnosti u pogledu uslova poslovanja, uz posvećen i profesionalan rad zaposlenih i saradnika, sa nivoom kompetentnosti koji je analogan međunarodnom i evropskom u oblasti standardizacije, Institut uspješno ispunio plan za 2021. godinu.

3 STRUČNA TIJELA INSTITUTA

Nivo razvoja određenog društva u direktnoj je proporciji sa nivoom primjene standarda. Standardizacija i standardi su simboli i alati podrške redu i uređenosti. Oni su, takođe, tehnike i mehanizmi koji promovišu međunarodnu usaglašenost i povjerenje.

Bez primjene standarda nema evropskih integracija.

Institut kompetentno i profesionalno, upravlja procesom standardizacije u Crnoj Gori na način analogan zemljama EU. Osnovni zadatak Instituta je da, svim zainteresovanim stranama u CG, obezbijedi crnogorske standarde usaglašene sa evropskim i međunarodnim standardima, kao i učešće u njihovom donošenju na lokalnom nivou.

Institut, u skladu sa svojim nadležnostima, osniva stručna tijela u okviru kojih zainteresovane strane ostvaruju konsenzus po pitanjima u vezi sa standardizacijom na utvrđenom području rada.

Stručna tijela Instituta imaju jedinstvenu referentnu oznaku, naziv i utvrđeno područje rada.

U stručnim tijelima Instituta odvija se rad na izradi novih i preispitivanju i reviziji postojećih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata. Stručna tijela Instituta prate i učestvuju u radu stručnih tijela međunarodnih i/ili evropskih organizacija za standardizaciju.

Učestvovanje predstavnika zainteresovanih strana u radu stručnih tijela Instituta je dobrovoljno.

Zaključno sa 2021. godinom Institut ima 17 tehničkih komiteta koji pokrivaju oblasti standardizacije od interesa za Crnu Goru.

Tehnički komiteti imaju preko **150** članova, sa visokom stručnom spremom iz različitih oblasti. Članovi su predstavnici različitih zainteresovanih strana (organi državne uprave, naučno-obrazovne institucije, NVO, privredna društva, PKCG, IKCG, mala i srednja preduzeća...)

Zaključno sa 2021. godinom aktivni tehnički komiteti su:

- ISME/TK 001: Nafta i naftni derivati
- ISME/TK 002: Eurokodovi
- ISME/TK 003: Prehrambeni proizvodi
- ISME/TK E 004: Sistemi upravljanja energijom i energetska efikasnost
- ISME/TK 005: Upravljanje ljudskim resursima
- ISME/TK E 006: Elektroenergetika
- ISME/TK 007: Društvena odgovornost

- ISME/TK 008: Oprema pod pritiskom
- ISME/TK 009: Građevinski proizvodi
- ISME/TK 010: Životna sredina i sistemi upravljanja zaštitom životne sredine
- ISME/TK 011: Turizam i srodne usluge
- ISME/TK 012: Sredstva i uređaji za skladištenje i transport
- ISME/TK E 013: Informacione tehnologije
- ISME/TK 014: Tehnologija zaštite zdravlja
- ISME/TK 015: Drvo i proizvodi od drveta
- ISME/TK 016: Kodifikacija jezika
- ❖ Komitet ISME/TK 017: Kvalitet rada u vaspitno-obrazovnim ustanovama je u mirovanju.

Pored tehničkih komiteta Stručni savjet za standarde (čiju ulogu obavlja Upravni odbor Instituta), donosi publikovane evropske i međunarodne standarde koji nijesu u nadležnosti nacionalnih tehničkih komiteta.

Rad tehničkih komiteta odvija se u otežanim uslovima jer Institut nema adekvatan prostor koji bi se mogao koristiti za sastanke Tehničkih komiteta.

4 ANALIZA REALIZACIJE PLANA DONOŠENJA CRNOGORSKIH STANDARDARDA I SRODNIH DOKUMENATA ZA 2021. GODINU

Godišnji plan donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2021. godinu sadrži informaciju o standardima i srodnim dokumentima koje Institut planira da donese ili mijenja, koje je donio ili izmijenio na osnovu prethodnog plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata i na kojima trenutno radi, a koji nijesu nastali identičnim ili ekvivalentnim preuzimanjem međunarodnih ili evropskih standarda.

Godišnji plan sadrži i informaciju o broju međunarodnih i evropskih standarda koje će Institut preuzeti u sistem nacionalne standardizacije. Godišnji plan Institut objavljuje na svojoj internet stranici.

Godišnjim planom⁷ za 2021. godinu bilo je predviđeno donošenje minimum **2 200 MEST**, a nakon revidiranja, minimum **2 350 MEST**.

Institut je zaključno sa decembrom 2021. godine publikovao ukupno 2 411 MEST, čime je premašen plan za 2021. godinu za 2,6 %.

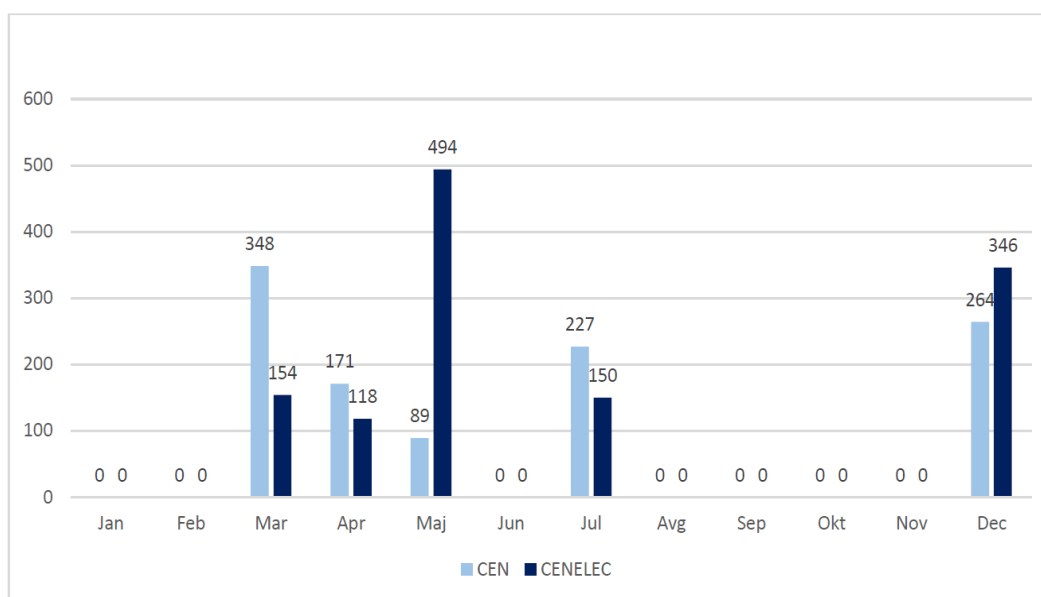
Tokom 2021. godine organizovano je ukupno osam javnih rasprava, a njihov raspored i trajanje prikazani su u Tabeli 1.

⁷ Dokument br. 69/11/21 od 28.12.2021. godine

Tabela 1: Organizovane javne rasprave tokom 2021. godine

Oznaka	Od	Do
JR br. 1/2021	25.12.2020.	23.02.2021.
JR br. 2/2021	09.02.2021.	09.04.2021.
JR br. 3/2021	05.03.2021.	04.05.2021.
JR br. 4/2021	29.03.2021.	28.05.2021.
JR br. 5/2021	19.04.2021.	18.06.2021.
JR br. 6/2021	26.07.2021.	24.09.2021.
JR br. 7/2021	04.10.2021.	03.12.2021.
JR br. 8/2021	21.12.2021.	20.02.2022.

Rješenja o donešenim standardima i srodnim dokumentima publikovana su u sljedećim službenim listovima Crne Gore⁸: "Sl. list CG" br. 29/21 od 17.03.2021. godine, "Sl. list CG" br. 49/21 od 13.05.2021. godine, "Sl. list CG" br. 72/21 od 01.07.2021. godine, "Sl. list CG" br. 103/21 od 28.09.2021 i "Sl. list CG" br. 131/21 od 17.12.2021. godine.

Dijagram 1: Grafički prikaz objavljenih MEST standarda (CEN i CENELEC) po mjesecima u 2021. godini

Radi utvrđivanja mogućnosti dalje primjene MEST standarda na bazi usklađenosti njihovog sadržaja sa razvojem nauke, tehnike, tehnologije i kulture, a u vezi s tim i potreba za preduzimanjem određenih aktivnosti, Institut je sa svojim stručnim tijelima organizovao postupak preispitivanja MEST standarda kako bi se obezbijedila relevantnost i aktuelnost u odnosu na evropsku i međunarodnu standardizaciju.

⁸ Novim Zakonom o standardizaciji nije predviđeno objavljivanje akata o donošenju odnosno povlačenju MEST u Službenom listu CG, već samo na stranici (sajtu) Instituta ili u nekoj njegovoj internoj publikaciji

Nakon procesa preispitivanja povučeno je ukupno 902 MEST standarda i srodna dokumenta.

Rješenja o povučenim standardima i srodnim dokumentima publikovana su u sljedećim službenim listovima Crne Gore "Sl. list CG" br. 29/21 od 17.03.2021. godine i "Sl. list CG", br. 49/21 od 13.05.2021, „Sl. list CG“ 103/21 od 28.9.2021. godine, "Sl. list CG" br. 131/21 od 17.12.2021. godine.

Institut je tokom 2021. godine u kontinuitetu obavljao obavezu obavještanja CEN/CENELEC Menadžment centra o publikovanim crnogorskim standardima i srodnim dokumentima sa kojima se preuzimaju evropski standardi i srodni dokumenti na nacionalnom nivou.

Prema izvještaju CEN/CENELEC Menadžment centra, zaključno sa četvrtim kvartalom 2021. godine Institut je, na nacionalnom nivou, usvojio ukupno 86,86 % evropskih standarda i srodnih dokumenata i to 87,07% CEN i 86,41% CENELEC standarda.

4.1 Pregled ukupnog broja validnih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata donešenih u 2021. godini

Od ukupnog broja standarda i srodnih dokumenata koji su definisani Planom za 2021. godinu, 552 standarda i srodna dokumenta obrađeni su od strane tehničkih komiteta, a 1825 publikovanih evropskih i međunarodnih standarda usvojeni su preko Stručnog savjeta za standarde (Tabela 2).

Tehnički komiteti su, u skladu sa pravilima Instituta, dali predlog za usvajanje 584 standarda i srodna dokumenata. Rad se odvijao kroz sjednice kojih je bilo ukupno 41 (11 fizičkih i 30 elektronskih).

Na nacionalnom nivou utvrđeno je ukupno 72 nacionalna stava vezano za radna dokumenta međunarodnih stručnih tijela iz oblasti prehrambenih proizvoda, turizma, energetske efikasnosti i nafte i naftnih derivata.

Tabela 2: Aktivnosti tehničkih komiteta vezano za broj publikovanih standarda i srodnih dokumenata u 2021. godini

OZNAKA I NAZIV STRUČNOG TIJELA INSTITUTA	Broj planiranih standarda koji će se donijeti /pratiti	Broj realizovanih standarda u 2021.
ISME/TK 001: Nafta i naftni derivati	37	42
ISME/TK 002: Eurokodovi	5	1
ISME/TK 003: Prehrambeni proizvodi	43	49
ISME/TK E004: Sistemi upravljanja energijom i energetska efikasnost	65	66
ISME/TK 005: Upravljanje ljudskim resursima	0	1

ISME/TK E 006: Elektroenergetika	25	47
ISME/TK 007: Društvena odgovornost	0	0
ISME/TK 008: Oprema pod pritiskom	54	54
ISME/TK 009: Građevinski proizvodi	57	46
ISME/TK 010: Životna sredina i sistemi upravljanja zaštitom životne sredine	53	53
ISME/TK 011: Turizam i srodne usluge	26	21
ISME/TK 012: Sredstva i uređaji za skladištenje i transport	39	38
ISME/TK E 013: Informacione tehnologije	74	74
ISME/TK 014: Tehnologija zaštite zdravlja	50	66
ISME/TK 015: Drvo i proizvodi od drveta	24	26
ISME/TK 016: Kodifikacija jezika	0	0
Stručni savjet za standarde	1825	1827

4.2 Pregled strukture donešenih MEST po oblastima

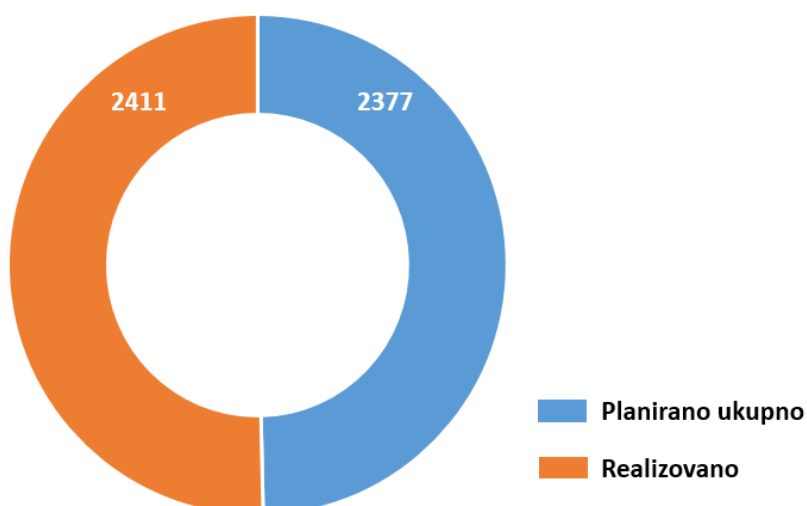
Plan donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2021. je obuhvatio standarde iz različitih oblasti koje su definisane Međunarodnom klasifikacijom standarda (ICS)⁹. Analiza realizacije Plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata po oblastima obrađena je po ICS klasifikaciji (Tabela 3).

Programom rada i planom donošenja crnogorskih standarda za 2021. godinu je predviđeno praćenje 2377 evropskih standarda i srodnih dokumenata od kojih je bilo planirano usvajanje minimum 2350 standarda kao MEST. Institut je u 2021. godini na nacionalnom nivou usvojio ukupno 2411 MEST što je prikazano na Dijagramu 3.

Od ukupno 2411 MEST standarda i srodnih dokumenata, u odnosu na izvornog izdavača na nacionalnom nivou tokom 2021. godine usvojeno je:

- 1099 standarda i srodnih dokumenata koje je publikovao CEN,
- 1264 standarda i srodnih dokumenata koje je publikovao CENELEC,
- 48 standarda koje je publikovao ISO

⁹ Standardi se klasifikuju prema Međunarodnoj klasifikaciji standarda, (en. International Classification for Standards, ICS) i svakoj standardizacijskoj oblasti je dodijeljen klasifikacioni broj (odrednica).

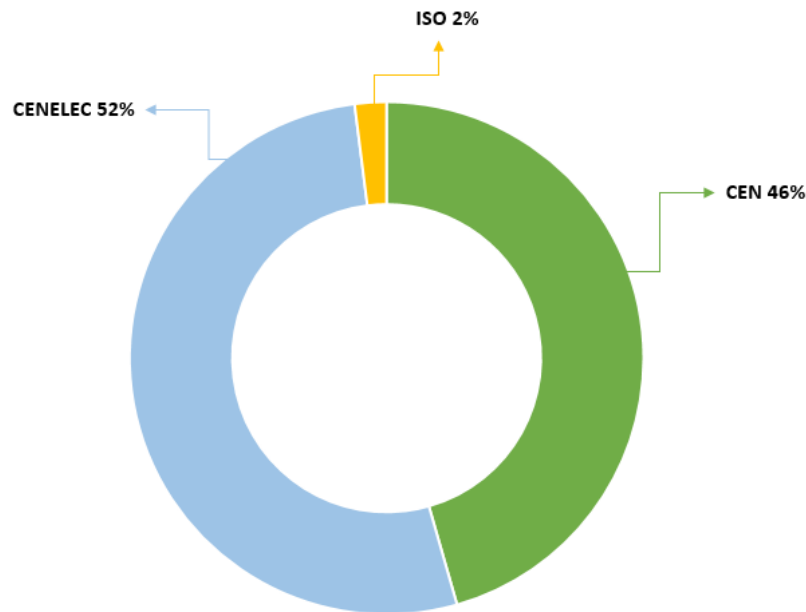
Dijagram 2: Grafički prikaz usvojenih i ukupno planiranih evropskih standarda i srodnih dokumenata na nacionalnom nivou

Tabela 3: ICS klasifikacija publikovanih standarda i srodnih dokumenata u 2021. godini

Oznaka	ICS KLASIFIKACIJA	Planirano ukupno	Realizovano
01	Opšte. Terminologija. Standardizacija. Dokumentacija	52	58
03	Sociologija. Usluge. Organizacija i upravljanje kompanijom. Administracija. Transport	60	51
07	Matematika. Prirodne nauke	18	17
11	Tehnologija zaštite zdravlja	73	91
13	Životna sredina. Zaštita zdravlja. Bezbjednost	154	157
17	Metrologija i mjerenje. Fizičke pojave	63	68
19	Ispitivanje	28	35
21	Mašine i mašinski elementi za opštu upotrebu	12	9
23	Pneumatski hidraulički sistemi i komponente za opštu upotrebu	82	55
25	Proizvodno inženjerstvo	103	188
27	Pretvaranje i prenos energije i toplote	59	82
29	Elektroenergetika	278	326
31	Elektronika	156	174
33	Telekomunikacije	214	267
35	Informaciona tehnologija. Kancelarijska oprema	117	71
37	Tehnologija slike	2	3

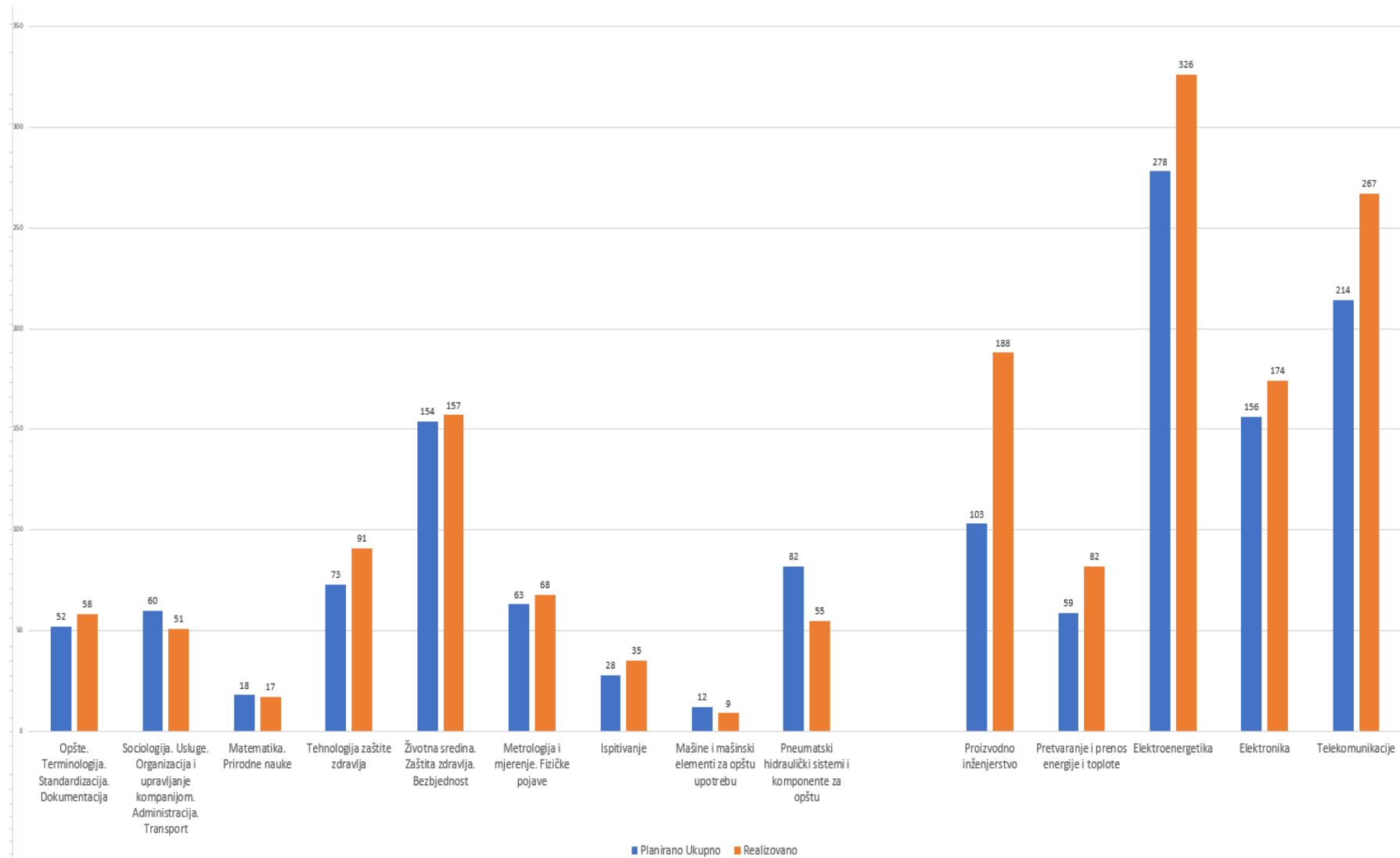
39	Precizna mehanika. Draguljarstvo	3	2
43	Drumska vozila	24	9
45	Inženjerstvo šinskog saobraćaja	38	27
47	Brodogradnja i plovne konstrukcije	20	8
49	Vazduhoplovstvo i kosmonautika	190	170
53	Oprema za rukovanje materijalima	13	5
55	Pakovanje i distribucija roba	17	8
59	Tehnologija tekstila i tehnologija kože	23	4
61	Industrija odjeće	1	0
65	Poljoprivreda	31	22
67	Tehnologija prehrambenih proizvoda	23	23
71	Hemijska tehnologija	14	10
73	Rudarstvo i minerali	5	1
75	Nafta i srodne tehnologije	53	42
77	Metalurgija	68	52
79	Tehnologija drveta	9	5
81	Industrija stakla i industrija keramike	27	25
83	Industrija gume i industrija plastičnih masa	33	33
85	Tehnologija papira	2	2
87	Industrija boja	41	47
91	Građevinski materijali i visokogradnja	133	110
93	Građevinarstvo (niskogradnja i inženjerske konstrukcije)	35	37
95	Vojno inženjerstvo	1	1
97	Oprema za domaćinstvo. Odmor i razonoda. Sportovi	102	96
	Neklasifikovano		19

UKUPNO STANDARDA:		2377	2411
--------------------------	--	-------------	-------------

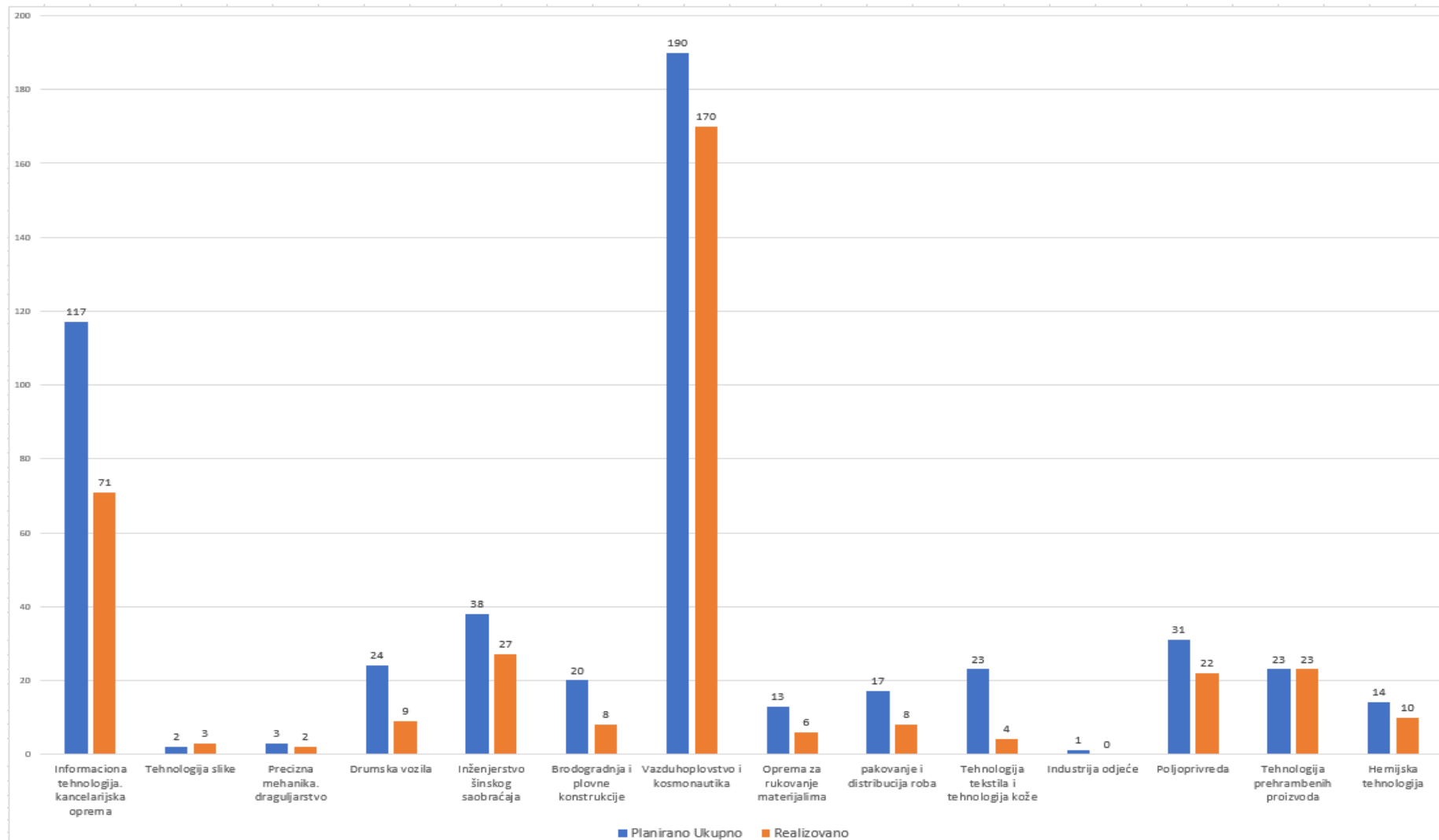

Dijagram 3: Grafički prikaz publikovanih standarda i srodnih dokumenata u 2021. u odnosu na izdavača izvornog standarda

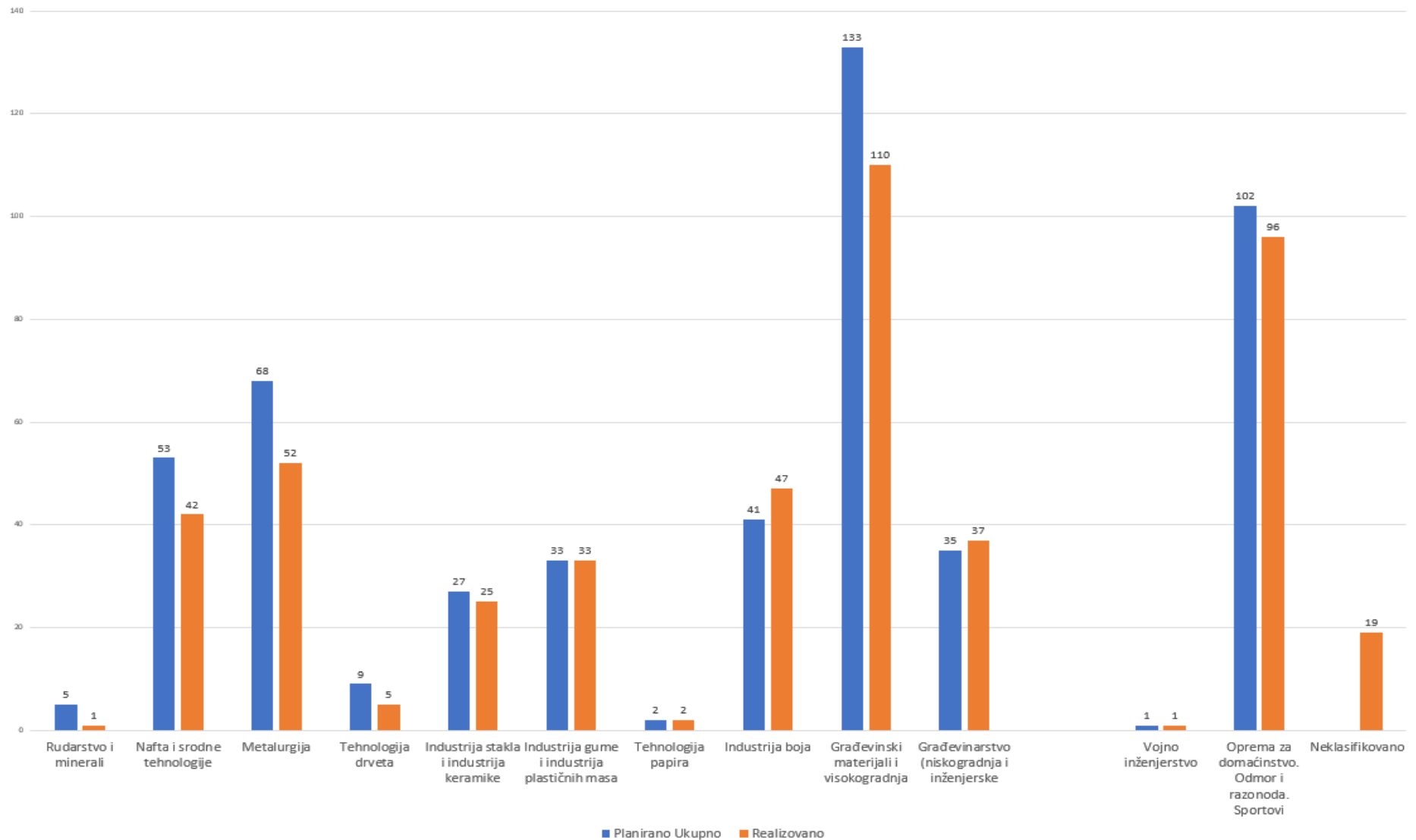
Grafički prikaz planiranog i realizovanog broja usvojenih evropskih standarda i srodnih dokumenata na nacionalnom nivou, po ICS klasifikaciji, dat je na Dijagramima 5-7.

Dijagram 4: Grafički prikaz odnosa planiranih i usvojenih evropskih standarda i srodnih dokumenata na nacionalnom nivou- po ICS klasifikaciji

Dijagram 5: Grafički prikaz odnosa planiranih i usvojenih evropskih standarda i srodnih dokumenata - po ICS klasifikaciji

Dijagram 6: Grafički prikaz odnosa planiranih i usvojenih evropskih standarda i srodnih dokumenata - po ICS klasifikaciji

4.3 Usvajanje harmonizovanih evropskih standarda

Institut posebnu pažnju poklanja procesu usvajanja harmonizovanih evropskih standarda. Za svaku direktivu odnosno regulativu EU, Evropska komisija daje nalog odgovarajućem evropskom tijelu za standardizaciju da izradi odgovarajući broj standarda u skladu sa datom listom tema. Takvi standardi se donose kao harmonizovani standardi. Komisija ne učestvuje direktno u radu na standardizaciji ali svaki predloženi standard provjerava da li je usaglašen sa bitnim zahtjevima za zdravlje i bezbjednost direktive o kojoj se radi.

Spisak usvojenih harmonizovanih standarda koji prate određenu direktivu/regulativu objavljuje se u službenom listu EU (OJEU). **Crna Gora je dužna da takav standard prenese u svoj nacionalni sistem standardizacije**, kao i da isključi postojeće MEST standarde ako su u suprotnosti sa harmonizovanim standardom.

Zaključno sa decembrom 2021. godine na nacionalnom nivou usvojeno je 91,48% harmonizovanih standarda koji su publikovani u OJEU, a koji su u nadležnosti CENa, dok je na nacionalnom nivou usvojeno 90,46% harmonizovanih standarda koji su u nadležnosti CENELECa.

Ostali harmonizovani evropski standardi će se u kontinuitetu preuzimati kao MEST, u skladu sa Planom donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2022. godinu.

Tabela 4: Tabelarni prikaz usvojenih harmonizovanih standar citiranih u OJEU – kraj 2021. godine

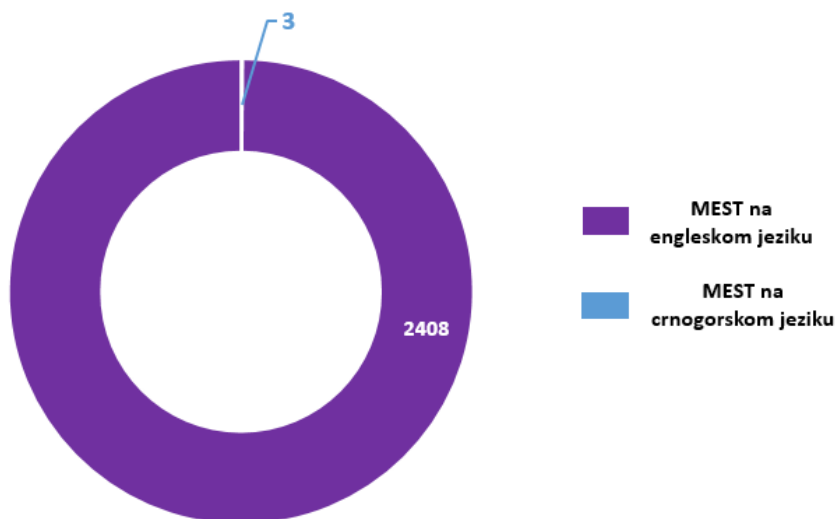
Organizacija	Ukupan broj harmonizovanih EN standarda	Broj usvojenih harmonizovanih EN standarda na nacionalnom nivou	% usvojenih harmonizovanih EN standarda na nacionalnom nivou
CEN	2102	1923	91,48%
CENELEC	1384	1252	90,46%
CEN i CENELEC	3486	3175	91,08%

4.4 Pregled donešenih standarda prema jeziku dokumenta

Od ukupnog broja crnogorskih standarda donešenih u 2021. godini, samo 3 standarda su donešena metodom prevođenja, dok su ostali publikovani na engleskom jeziku (Dijagram 8).

U procesu transponovanja evropskog zakonodavstva na nacionalni nivo, evidentna je pojava da se novi tehnički propisi pozivaju na MEST koji su većinom na engleskom jeziku. Zbog ograničenih finansijskih i ljudskih resursa Institut nije u mogućnosti da prevede potreban broj

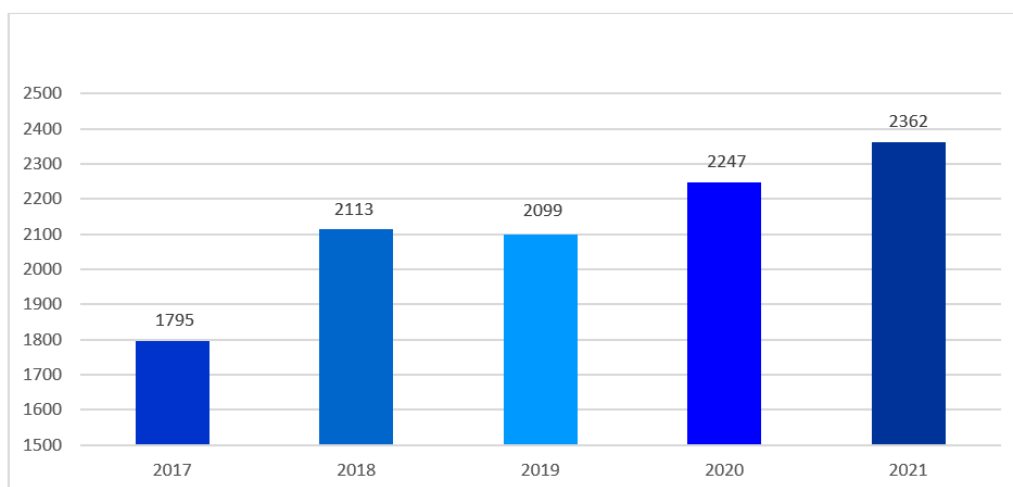
standarda kako bi se povećala njihova primjena u praksi. S obzirom na činjenicu da je prevođenje standarda bitan segment za uspješnu primjenu crnogorskih pravilnika i propisa neophodno je Institutu obezbijediti određena finansijska sredstva za ulaganje u softver za prevođenje.

Dijagram 7: Grafički prikaz prevedenih MEST u odnosu na ukupan broj donešenih u 2021. godini

4.5 Pregled usvojenih evropskih standarda i srodnih dokumenata na nacionalnom nivou - period 2019-2021

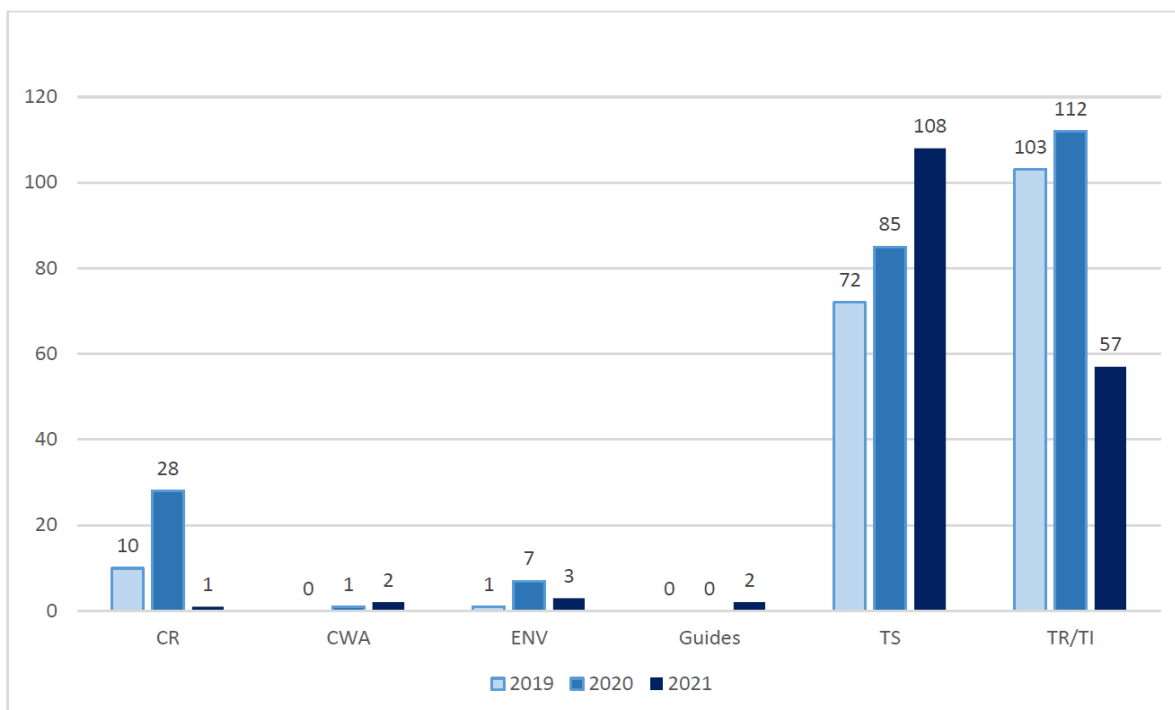
Tokom protekle tri godine došlo je do porasta broja usvojenih evropskih standarda i srodnih dokumenata na nacionalnom nivou (Dijagram 9).

Dijagram 8: Grafički prikaz objavljenih MEST standarda (CEN i CENELEC) u prethodnih 5 godina

Pored standarda i srodnih dokumenata čiji su izdavači CEN i CENELEC, Institut je u cilju realizacije godišnjeg Ugovora o izvođenju publikovao i standarde i srodna dokumenta čiji su izdavači ISO, IEC i ETSI.

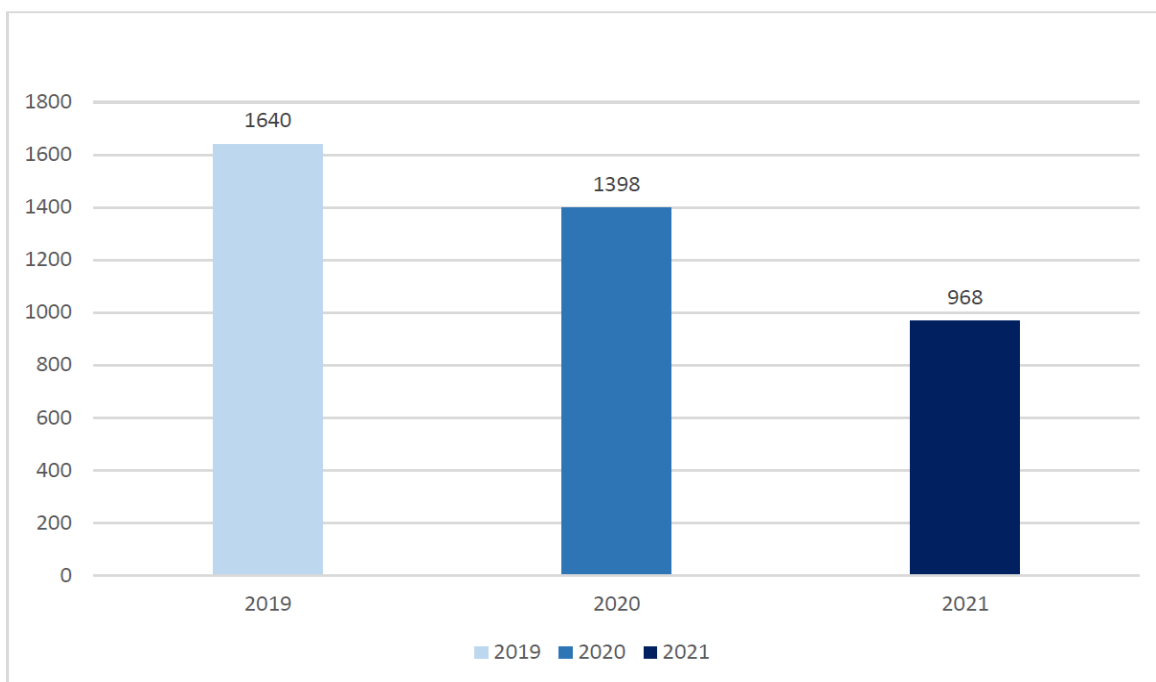
Pored standarda na nacionalnom nivou su usvajani i evropski srodni dokumenti: TR/TI – Tehnički izvještaj/Tehnička informacija; TS – Tehnička specifikacija; Guides – Uputstva; ENV – Predstandard; CWA – radni sporazum; HD – Harmonizovani dokument. Broj usvojenih srodnih dokumenata dat je na Dijagramu 10.

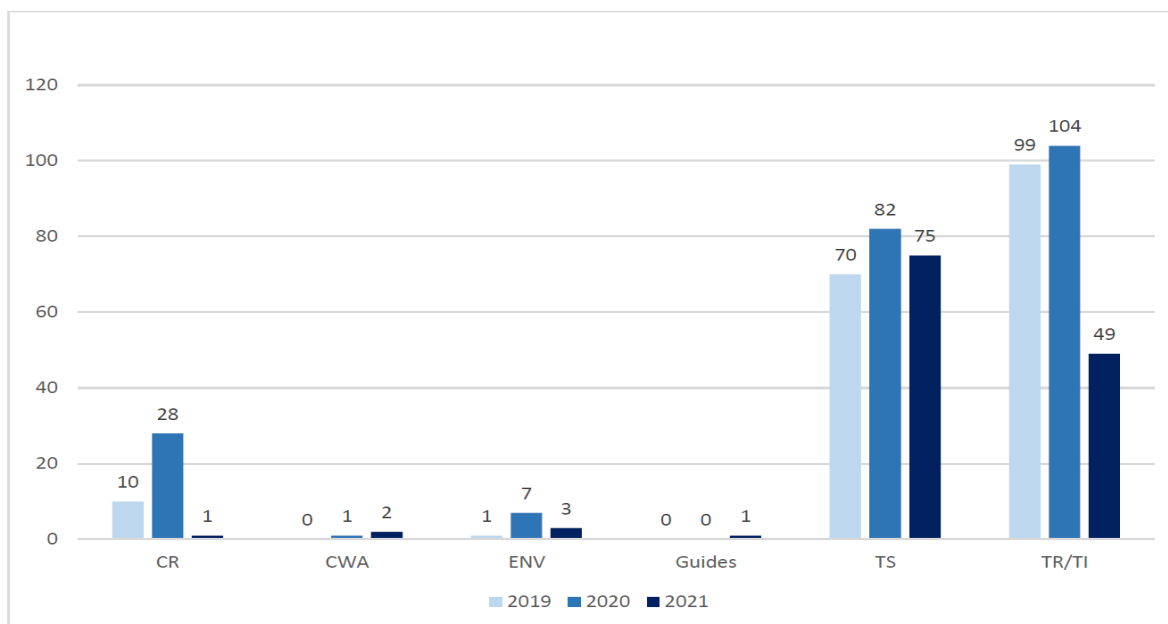
Dijagram 9: Grafički prikaz objavljenih MEST srodnih dokumenata (CEN i CENELEC) u prethodne 3 godine (TR/TI – Tehnički izvještaj/Tehnička informacija; TS – Tehnička specifikacija; Guides – Uputstva; ENV – Predstandard; CWA – Sporazumi o radionicama; HD – Harmonizovani dokument.)

U cilju harmonizovanja nacionalne sa evropskom standardizacijom Institut je u proteklom periodu uspješno realizovao usvajanje evropskih standarda i srodnih dokumenata koji su publikovani od strane Evropskog komiteta za standardizaciju - CEN i Evropskog komiteta za standardizaciju u oblasti elektrotehnike (Dijagram 11-13).

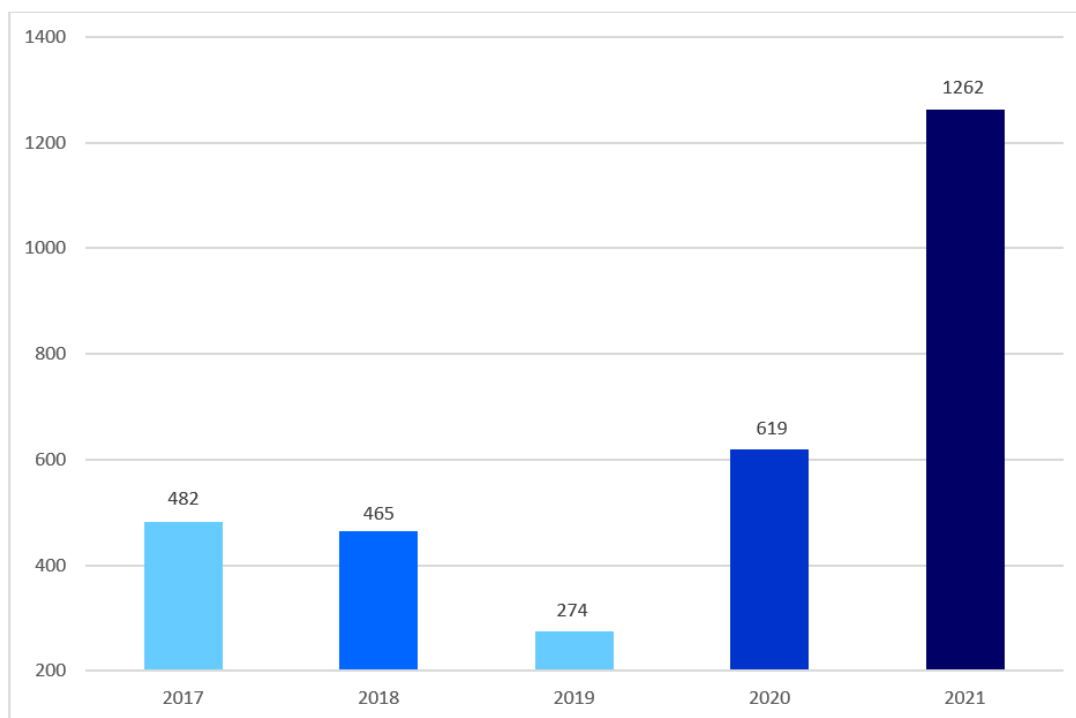
Ova obaveza će biti posebno apostrofirana i važna nakon što Institut stekne status **punopravnog člana** u evropskim tijelima za standardizaciju (ta odluka se očekuje u prvom kvartalu 2023. godine).

Dijagram 10: Grafički prikaz objavljenih MEST standarda koji su identični sa EN (CEN)

Dijagram 11: Grafički prikaz objavljenih MEST srodnih dokumenata koji su identični sa srodnim dokumentima čiji je izdavač CEN (Oznake: TR/TI – Tehnički izvještaj/Tehnička informacija; TS – Tehnička specifikacija; Guides – Uputstva; ENV – Predstandard; CWA – Sporazumi o radionicama; HD – Harmonizovani document)

Dijagram 12: Grafički prikaz objavljenih MEST standarda koji su identični sa EN (CENELEC)

Zahvaljujući Programu za stručno osposobljavanje Institut je tokom 2021. godine obučavao 3 korisnika Programa koji su dali određeni doprinos uspješnoj realizaciji Plana za 2021. godinu.

Poseban napredak postignut je u procesu usvajanja evropskih standarda iz oblasti elektrotehnike, jer je tokom 2021. godine po prvi put od osnivanja Instituta, na nacionalnom nivou usvojeno preko 80% standarda iz oblasti elektrotehnike, čiji je izdavač Evropski komitet za standardizaciju u oblasti elektrotehnike (CENELEC), čime je eliminisana prepreka za sticanje punopravnog članstva u CENELECu.

4.6 Pregled aktivnosti nacionalnih tehničkih komiteta tokom 2021 godine

Indikator performanse rada tehničkog komiteta se određuje na osnovu:

- broja donešenih izvornih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata koje je izradio tehnički komitet [težinski koeficijent: 5];
- broja preispitanih izvornih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata koji pripadaju području rada tehničkog komiteta [težinski koeficijent: 2];
- broja inicijativa tehničkog komiteta koje su prihvaćene od strane međunarodnih/evropskih organizacija za standardizaciju, a odnose se na rad na novim projektima standardizacije [težinski koeficijent: 4];
- broja radnih grupa međunarodnih/evropskih organizacija za standardizaciju u kojima učestvuju crnogorski eksperti koje je delegirao tehnički komitet [težinski koeficijent: 5];

- broja stručnih komentara/sugestija na tekstove radnih nacrti koje je tehnički komitet plasirao preko crnogorskih eksperata u radnim grupama međunarodnih/evropskih organizacija za standardizaciju [težinski koeficijent: 5];
- broja zvaničnih sastanaka korespondentnih stručnih tijela međunarodnih/evropskih organizacija za standardizaciju na kojima su prisustvovali crnogorski predstavnici delegirani od strane tehničkog komiteta [težinski koeficijent: 5];
- broja dostavljenih nacionalnih stanovišta (pozitivnih ili negativnih), sa pratećim komentarima (tehničke ili sadržajne prirode), a koja se odnose na javnu raspravu o nacrtima međunarodnih/evropskih standarda i srodnih dokumenata [težinski koeficijent: 2];
- broja donešenih nacionalnih aneksa crnogorskih standarda nastalih u okviru procesa preuzimanja odgovarajućih međunarodnih/evropskih standarda [težinski koeficijent: 5];
- broja aktivnih članova tehničkog komiteta [težinski koeficijent: 1].
- broja donešenih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata metodom prevođenja [težinski koeficijent: 4];
- broja prezentacija, okruglih stolova i dr. događaja, u cilju promovisanja standardizacije i standarda iz oblasti koja je u nadležnosti stručnog tijela [težinski koeficijent: 4].

Tabela 5: Presjek rada tehničkih komiteta Instituta ISME/TK za 2021. godinu (Izvor: Izvještaji o radu ISME/TK za 2021. godinu)

	ISME/ TK 001	ISME/ TK 002	ISME/ TK 003	ISME/ TK E 004	ISME/ TK 005	ISME/ TK E 006	ISME/ TK 007	ISME/ TK 008	ISME/ TK 009	ISME/ TK 010	ISME/ TK 011	ISME/ TK 012	ISME/ TK E 013	ISME/ TK 014	ISME/ TK 015	ISME/ TK 016
Ukupan broj sjednica održanih u 2021	2	2	3	3	4	3	2	2	3	3	2	2	4	3	3	
Sazvane sjednice	2	-	1	-	2	-	-	2	1	1	-	2	-	-	-	
Elektronske sjednice:	-	2	2	3	2	3	2	-	2	2	2	-	4	3	3	
Prosječni broj aktivnih članova TK	3	7	6	4	8	3	9	4	9	6	7	3	4	7	4	
Broj zvaničnih sastanaka korespondentnih stručnih tijela međunarodnih/ evropskih organizacija za standardizaciju na kojima suprisustvovali crnog. predstavnici delegirani od strane TK	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Broj radnih grupa međ./evrop. organizacija za standardizaciju u kojima učestvuju crnogorski eksperti koje je delegirao TK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	

Broj dostavljenih nacionalnih stanovišta	22	-	16	15	-	-	-	-	-	-	19	-	-	-	-	
Broj prezentacija, okruglih stolova i sl. od strane sekretara ili ovlašćenih članova TK, u cilju promovisanja standardizacije i standarda iz oblasti koja je u nadležnosti TK	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	
Broj donešenih izvornih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Broj preispitanih izvornih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Broj usvojenih evropskih standarda i srodnih dokumenata na nacionalnom nivou	42	1	49	66	1	47	-	54	46	53	21	38	71	66	26	
Broj dokumenata prihvaćenih metodom prevođenja	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	
Broj izrađenih nacionalnih Anexa	-	-	--	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Tabela 6: Indikator performansi rada ISME/TK na osnovu ISME IPS 1

	ISME/ TK 001	ISME/ TK 002	ISME/ TK 003	ISME/ TK E 004	ISME/ TK 005	ISME/ TK E 006	ISME/ TK 007	ISME/ TK 008	ISME/ TK 009	ISME/ TK 010	ISME/ TK 011	ISME/ TK 012	ISME/ TK E 013	ISME/ TK 014	ISME/ TK 015	ISME/ TK 016
Broj donešenih izvornih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata koje je izradio tehnički komitet [težinski koeficijent: 5]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Broj preispitanih izvornih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata koji pripadaju području rada tehničkog komiteta [težinski koeficijent: 2]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Broj inicijativa tehničkog komiteta koje su prihvaćene od strane međunarodnih/evropskih organizacija za standardizaciju, a odnose se na rad na novim projektima standardizacije [težinski koeficijent: 4]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Broj radnih grupa međunarodnih/evropskih organizacija za standardizaciju u kojima učestvuju crnogorski eksperti koje je delegirao tehnički komitet [težinski koeficijent: 5]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3x5=15	-	-	-	-	-

Broj stručnih komentara/sugestija na tekstove radnih nacrti koje je tehnički komitet plasirao preko crnogorskih eksperata u radnim grupama međunarodnih/evropskih organizacija za standardizaciju [težinski koeficijent: 5];	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Broj zvaničnih sastanaka korespondentnih stručnih tijela međunarodnih/evropskih organizacija za standardizaciju na kojima su prisustvovali crnogorski predstavnici delegirani od strane tehničkog komiteta [težinski koeficijent: 5]		.	1x5 = 5
Broj dostavljenih nacionalnih stanovišta (pozitivnih ili negativnih), sa pratećim komentarima (tehničke ili sadržajne prirode), a koja se odnose na javnu raspravu o nacrtima međunarodnih/evropskih standarda i srodnih dokumenata [težinski koeficijent: 2]	22x2=44	.	16x2 = 32	15x2=30	19x2=38
Broj donešenih nacionalnih aneksa crnogorskih standarda nastalih u okviru procesa preuzimanja odgovarajućih međunarodnih/ evropskih standarda [težinski koeficijent: 5]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

broj aktivnih članova tehničkog komiteta [težinski koeficijent: 1]	3	7	6	4	8	3	9	4	9	6	7	3	4	7	4	
Broj donešenih crnogorskih standarda i srodnih dokumenata metodom prevođenja [težinski koeficijent: 4]	-	-	-	-	1x4=4	-	-	1x4=4	1x4=4	-	-	-	-	-	-	
Broj prezentacija, okruglih stolova i drugih događaja, u cilju promovisanja standardizacije i standarda iz oblasti koja je u nadležnosti stručnog tijela [težinski koeficijent: 4]	-	-	-	-	-	-	2x4=8	-	-	-	2x4=8	-	-	-	-	
Indikator performanse rada ISME/TK	47	7	43	34	12	3	17	4	13	10	68	3	4	7	4	

Predsjednici, sekretari i članovi Institutovih tehničkih komiteta, u skladu sa mogućnostima, učestvuju na okruglim stolovima, konferencijama i drugim događajima u cilju doprinosa procesu promocije standardizacije i standarda iz područja njihovog rada.

U navedenom periodu najviše događaja je organizovao ISME/TK 002: Eurokodovi. Tehnički komiteti ISME/TK 011: Turizam i srodne usluge, ISME/TK E 004: Energetska efikasnost, ISME/TK 007: Društvena odgovornost, ISME/TK E 006: Elektroenergetika, ISME/TK 009: Građevinski proizvodi, ISME/TK 005: Upravljanja ljudskim resursima, ISME/TK E 013: Informacione tehnologije i ISME/TK 014: Tehnologija zaštite zdravlja takođe su dali doprinos u promociji standardizacije iz predmetnih oblasti.

5 ZAKLJUČAK

Realizacija godišnjeg Plana donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata za 2021. godinu odvijala se u uslovima ograničenog djelovanja i mogućnosti upotrebe ionako nedovoljnih resursa (kadrovskih, prostornih, infrastrukturnih, finansijskih,..). To je posebno bilo izraženo u dijelu koji se tiče praćenja rada međunarodnih i evropskih tehničkih komiteta koji su dijelili istu sudbinu ograničenog djelovanja zbog COVID-19.

Institut je i pored otežanih okolnosti premašio Plan za 2021. godinu za 2,6%, uz ogromne napore i posvećenost zaposlenih.

Takođe, zahvaljujući angažmanu eksperata, predsjednika i članova stručnih tijela Instituta, čiji se angažman bazira na dobrovoljnom i volonterskom principu, sve obaveze formiranja nacionalnih stavova u procesu izrade međunarodnih standarda uspješno su realizovane. Doprinos svih njih je veoma značajan za proces crnogorske standardizacije.

Prilikom pripreme i usvajanja Plana posebno se vodilo računa o potrebama zainteresovanih strana koje su iskazane kroz odgovore na ankete i njihova izjašnjenja kroz predloge.

Najvažniji parametar u kreiranju Plana bio je potreba ispunjenja uslova koji se odnosi na određeni broj usvojenih evropskih standarda, radi sticanja punopravnog statusa u evropskim tijelima za standardizaciju (CEN/CENELEC). Taj uslov je dostizanje preko 80% evropskih standarda usvojenih, na nacionalnom nivou, u odnosu na kompletan portfelj CEN/CENELEC - a, koji iznosi blizu 28.000.

Institut je krajem 2021. godine aplicirao za punopravno članstvo u evropskim organizacijama za standardizaciju.

Kada Institut postane punopravni član evropskih organizacija za standardizaciju CEN/CENELEC-a imaće obavezu da na nacionalnom nivou preuzme sve evropske standarde koji su u nadležnosti evropskih stručnih tijela i to u roku od 6 mjeseci od dana publikovanja evropskog standarda.

Ovaj izvještaj obuhvata detaljnu analizu svih aspekata Plana, uz grafičke prikaze pojedinih segmenata radi jasnijeg i potpunijeg sagledavanja.

Na samom kraju dat je tabelarni prikaz ocjene rada tehničkih komiteta, kroz indikatore performansi koji su, takođe, predviđeni Planom.

Možemo konstatovati da, i pored negativnih okolnosti u pogledu uslova poslovanja, uz posvećen i profesionalan rad zaposlenih i saradnika, sa nivoom kompetentnosti koji je adekvatan međunarodnom i evropskom nivou u oblasti standardizacije Institut je uspješno ispunio plan za 2021. godinu.

INSTITUT ZA STANDARDIZACIJU CRNE GORE

FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ ZA 2021. GODINU

Predlog

Podgorica, april 2022. godine

Sadržaj:

1	UVODNE NAPOMENE	3
2	REZIME.....	4
3	FINANSIRANJE U 2021. GODINI.....	5
3.1	Primici	6
3.2	Izdaci.....	10
3.2.1	Članstvo	15
4	NEIZMIRENE OBAVEZE	17
4.1	Kratkoročne obaveze	18
4.2	Obaveze za neizmirene poreze i doprinose (iz prethodnih godina).....	18
5	ODNOS NOVČANIH TOKOVA U 2020. I 2021. GODINI	19
6	NOVČANI TOK U 2021. GODINI	33
7	ZAKLJUČAK.....	35

1 UVODNE NAPOMENE

Institut za standardizaciju Crne Gore je samostalna neprofitna organizacija osnovana Odlukom o osnivanju Instituta¹ i Zakonom o standardizaciji², radi ostvarivanja ciljeva standardizacije i donošenja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata, kao i obavljanja drugih poslova iz oblasti standardizacije.

Osnivač Instituta je Vlada Crne Gore³.

Na Petoj sjednici Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2021. godini, 29. decembra 2021. godine, Skupština Crne Gore donijela je novi Zakon o standardizaciji⁴ kojim se uređuje organizovanje i djelatnost nacionalnog tijela za standardizaciju Crne Gore, priprema, donošenje, preispitivanje i povlačenje crnogorskih standarda i srodnih dokumenata i druga pitanja od značaja za standardizaciju.

Novim Zakonom data je nadležnost direktoru Instituta⁵ da priprema i dostavlja Upravnom odboru Finansijski izvještaj, a Upravnom odboru⁶ obavezu da isti utvrđuje i šalje ga Osnivaču na razmatranje i usvajanje, što je do sada radila Skupština Instituta.

Takođe je predviđeno⁷ da se sredstva za rad Instituta obezbjeđuju iz Budžeta Crne Gore i ona služe za sprovođenje aktivnosti utvrđenih Programom rada i Godišnjim planom, za plaćanje članarine međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju kao i za sprovođenje međunarodne saradnje u ime Crne Gore u oblasti standardizacije.

Institut je jedino nacionalno tijelo za standardizaciju u Crnoj Gori. Registrovan je u Centralnom registru privrednih subjekata, sa registarskim brojem: 100000144, matičnim brojem/PIB: 02659638, pod šifrom djelatnosti 8413 - Uređenje poslovanja i doprinos uspješnijem poslovanju u oblasti ekonomije, kao Ostali oblici obavljanja privredne djelatnosti.

¹ Odluka o osnivanju Instituta za standardizaciju Crne Gore („Sl. list RCG“ br. 21/07);

² Zakon o standardizaciji („Sl. list CG“ br. 13/08).

³ Član 7 stav 2 Zakona o standardizaciji ("Sl. list CG", br. 145/21)

⁴ Zakon o standardizaciji ("Sl. list CG" br. 145/21)

⁵ Član 18 tačka 6 Zakona o standardizaciji ("Sl. list CG", br. 145/21)

⁶ Član 16 tačka 4 Zakona o standardizaciji ("Sl. list CG", br. 145/21)

⁷ Član 20 Zakona o standardizaciji ("Sl. list CG", br. 145/21)

2 REZIME

Na osnovu finansijskih pokazatelja Institut je, i pored veoma teške ekonomske situacije, poslovnu 2021. godinu završio uspješno.

Važno je napomenuti da je zadnjih godina došlo do značajnog smanjenja izdvajanja sredstava iz Budžeta, za funkcionisanje Instituta, što stvara velike probleme odvijanju poslovnih aktivnosti.

Rezultati poslovanja u 2021. godini ukazuju na rast primitaka i izdataka, s tim da su izdaci rasli u nešto većem procentu. Porast primitaka je prije svega zahvaljujući činjenici da je Ministarstvo ekonomskog razvoja, Institutu obezbedilo, preraspodjelom, nedostajućih 77.000,00 €, za članarine međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju.

Potrebno je istaći da je uočljiv značajan trend rasta sopstvenih prihoda (primitaka) Instituta (presjek zadnje 4 godine), u odnosu na ukupne prihode (primitke). Prvi put je 2021. godine to učešće iznosilo preko 10%. To je značajan napredak i neophodno je u budućem periodu nastaviti sa takvim aktivnostima, zašto su neophodni potrebni resursi (kadrovi, prostor, finansije, oprema,..).

Konstatuje se da je 2021. godina, i pored svih problema i teškoća u poslovanju i funkcionisanju Instituta, bila uspješna sa značajnim porastom prihoda (primitaka) i rashoda (izdataka).

Važno je istaći da se izdaci odnose, prije svega, na opremanje Instituta neophodnom opremom, softverom i sredstvima, što je uvećalo imovinu Instituta i stvorilo bolje preduslove za nastavak funkcionisanja.

3 FINANSIRANJE U 2021. GODINI

U 2021. godini Institut za standardizaciju Crne Gore se finansirao u skladu sa članom 17. Odluke o osnivanju Instituta za standardizaciju Crne Gore⁸ i članom 9 stav 1 Zakona o standardizaciji⁹, kojima je predviđeno da Institut sredstva za rad stiže:

1. iz Budžeta Crne Gore;
2. naplatom članarine;
3. prodajom standarda, srodnih dokumenata i drugih publikacija;
4. naplatom usluga i
5. iz drugih izvora.

U cilju realizacije aktivnosti na jačanju sistema nacionalne standardizacije, Institut je imao ugovorni odnos sa Osnivačem (član 4 stav 1 tačka 19 Odluke o osnivanju).

Ugovorom o izvođenju, br. 1250/21 od 31.12.2021. godine, potpisanim od strane Osnivača, (kojeg je zastupao ministar ekonomskog razvoja) i Instituta (kojeg je zastupao direktor) utvrđen je broj crnogorskih standarda i srodnih dokumenata koje Institut treba da donese na godišnjem nivou. Osnivač je, Budžetom Crne Gore, obezbijedio neophodna finansijska sredstva za ove potrebe.

Sredstva za sprovođenje Ugovora o izvođenju Institutu su transferisana preko Ministarstva ekonomskog razvoja, kao nadležnog ministarstva za poslove infrastrukture kvaliteta, shodno članu 18 Odluke o osnivanju. Transferi su uplaćivani mjesečno na žiro-račun Instituta kod poslovne banke.

Prodaja crnogorskih standarda i srodnih dokumenata i standarda i srodnih dokumenata drugih nacionalnih tijela za standardizaciju sa kojima Institut ima potpisane ugovore o saradnji, kao i usluga koje iz ove oblasti Institut pruža zainteresovanim stranama, vršila se u skladu sa:

- Cjenovnikom standarda i srodnih dokumenata koji je usvojen od strane Upravnog odbora i objavljen u „Sl. list CG“, 29/08;
- Cjenovnikom ostalih usluga Instituta za standardizaciju Crne Gore, koji je usvojen od strane Upravnog odbora i objavljen u „Sl. list CG“, 81/21 i
- potpisanim ugovorima o saradnji sa pojedinim subjektima.

Kvalitetnijoj dostupnosti standarda i usluga doprinijela je implementacija informatičke platforme, tako da je Institut bio u mogućnosti da obezbijedi zainteresovanim stranama u Crnoj Gori bilo koji standard koji im je potreban, bez obzira na autora i izvor i to na veoma kvalitetan i pouzdan način, na bilo kojoj destinaciji koja ima pristup internet tehnologijama.

Kako bi se stvorili normativni uslovi za obezbjeđenje finansiranja u skladu sa članom 17 stav 1, tačka 2 Odluke o osnivanju, donijet je Pravilnik o članstvu u Institutu br. 46/1/21 od 03.02.2021. godine, kojim se utvrđuje visina naknade koju su u obavezi da plaćaju članovi Instituta. Za privredna društva, preduzeća i druga pravna lica koja ostvaruju dobit visina

⁸ Odluka o osnivanju Instituta za standardizaciju Crne Gore („Sl. list. RCG“ 21/07)

⁹ Zakon o standardizaciji („Sl. list CG“, br.13/08)

članarine utvrđuje se na osnovu broja zaposlenih. Za pravna lica koja ne ostvaruju dobit visina članarine se određuje na osnovu vrste njihove djelatnosti.

3.1 Primici

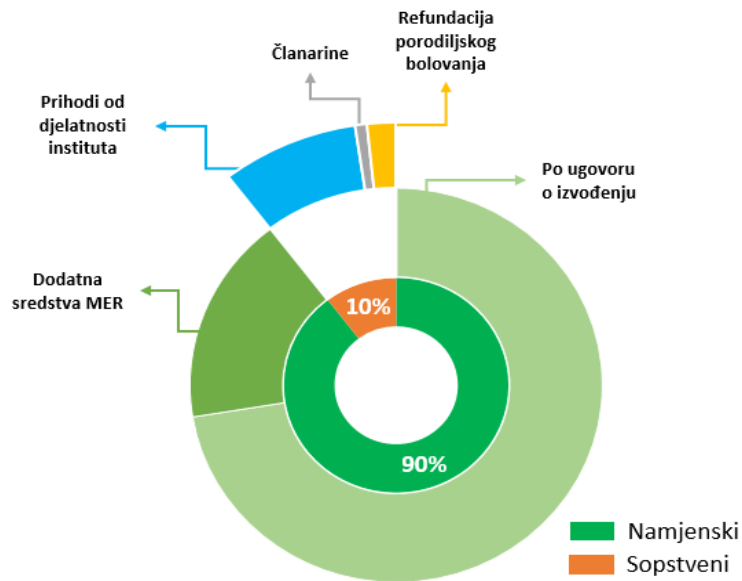
Primici koje je Institut ostvario tokom 2021. godine mogu se podijeliti, generalno, na:

- **namjenske** – primici iz Budžeta i
- **sopstveni** primici od:
 - prodaje standarda i srodnih dokumenata,
 - članarine,
 - usluga,
 - refundacija bolovanja i drugih izvora u skladu sa Zakonom.

Tabela 1: Pregled primitaka u 2021. godini

R. br.	Vrsta primitaka	Iznos u (€):
I	Namjenski	402.000,00
	<i>po Ugovoru o izvođenju</i>	<i>325.000,00</i>
	<i>dodatna sredstva MER</i>	<i>77.000,00</i>
II	Sopstveni (1+2+3+4)	46.757,53
1	Prihodi od djelatnosti Instituta	36.150,13
	<i>prodaja standarda</i>	<i>16.945,78</i>
	<i>pružanje usluga</i>	<i>120,00</i>
	<i>kotizacije za seminar</i>	<i>3.951,00</i>
	<i>onlajn čitanje standarda</i>	<i>133,35</i>
	<i>Po Ugovoru sa Inženjerskom Komorom</i>	<i>15.000,00</i>
2	Članarine	3.117,50
3	Refundacija bolovanja	7.489,90
Ukupan priliv sredstava (I + II)		448.757,53

Njihova struktura je prikazana na Dijagramu 1.

Dijagram 1: Struktura primitaka u 2021. godini

Namjenski (primici iz Budžeta i preusmjeravanjem MER):	402.000,00 €
---	---------------------

Avgusta mjeseca 2020. godine, kada se inače planira budžet za narednu godinu, napravljen je prvobitni Predlog finansijskog plana Instituta za 2021. godinu. Sredstva su planirana na nivou od 514.950,78 € od čega je učešće sredstava iz Budžeta iznosilo 489.950,78 €. Predlog je razmatran na V redovnoj sjednici UO Instituta dana 28.10.2020. godine i upućen Skupštini Instituta na usvajanje. Odlukom Skupštine Instituta br. 18-1/I/20 od 11.12.2020. godine, usvojen je Finansijski plan za 2021. godinu.

Početkom 2021. godine, došlo je do izmjene u načinu pripreme Programskog budžeta. Takođe, dobijena je informacija iz Ministarstva ekonomskog razvoja da sredstva budžeta treba planirati na nižem nivou tj. na nivou 2020. godine. U skladu sa time dana 19.03.2021. godine Ministarstvu ekonomskog razvoja poslat je novi Predlog finansijskog plana gdje su sredstva planirana na nivou od 441.249,28 €, a sredstva iz budžeta planirana su u iznosu od 380.000,00€.

Budžet za 2021. godinu donešen je dana 17.06.2021. godine. Institutu za standardizaciju opredijeljeno je 325.000,00 €. U skladu sa tim urađen je novi Predlog finansijskog plana za 2021. godinu, odnosno Predlog raspodjele opredijeljenih sredstava kojim je utvrđeno da se njima **ne mogu pokriti** sve redovne obaveze koje Institut očekuju u 2021. godini.

Posle intenzivnih komunikacija, pojašnjenja i obrazloženja, o potrebi opredjeljenja dopunskih sredstava, Ministarstvo ekonomskog razvoja je Institutu odobrilo dodatnih 77.000,00 € i data je preporuka da se Predlog finansijskog plana projektuje na iznos od 402.000,00 € koliko bi bio ukupan iznos sredstava iz Budžeta, umjesto prvobitno opredijeljenih 325.000,00 €.

Ovako definisan predlog finansijskog plana za 2021. godinu usvojen je na II redovnoj sjednici Skupštine Instituta održanoj 28.12.2021. godine,

U skladu sa članom 4 stav 1 tačka 19 Odluke o osnivanju Instituta za standardizaciju¹⁰ Institut je potpisao Ugovor o izvođenju¹¹ sa Vladom Crne Gore, kao Osnivačem, kojim se uređuju prava i obaveze Instituta u vezi sa donošenjem crnogorskih standarda i srodnih dokumenata.

Ugovorom se Institut obavezao da donese 2 350 (dvije hiljade trista pedeset) crnogorskih standarda i srodnih dokumenata i da je za poslovanje Instituta opredijeljeno 402.000,00€.

Dio finansijskih sredstava u iznosu od 325.000,00€, opredijeljen je Zakonom o budžetu Crne Gore za 2021. godinu, a nedostajući dio finansijskih sredstava u iznosu od 77.000,00 €, obezbijeđen je kroz preusmjeravanje sredstava unutar potrošačke jedinice Ministarstvo ekonomskog razvoja, u skladu sa članom 45 stav 3 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti („Sl. list CG“ br. 20/14, 56/14, 70/17, 04/18, 55/18, 66/19 i 70/21).

Sredstva su Institutu transferisana, redovno, mjesečno preko Ministarstva ekonomskog razvoja na žiro račun kod poslovne banke.

Sopstveni (primici ostvareni djelatnošću Instituta)	46.757,53 €
--	--------------------

Primici koji se ostvaruju djelatnošću Instituta obuhvataju¹²:

- prodaju standarda srodnih dokumenata i drugih publikacija;
- naplatu članarine;
- naplatu usluga;
- iz drugih izvora.

<i>a. prodaja standarda i srodnih dokumenata</i>	<i>16.945,78 €</i>
--	--------------------

U 2021. godini prodato je **346** standarda po cijenama definisanim Cjenovnikom¹³.

<i>b. pružanje usluga</i>	<i>120,00 €</i>
---------------------------	-----------------

U 2021. godini zainteresovane strane (po zahtjevu) dobijale su informacije o pojedinim usvojenim standardima, a te usluge su naplaćivane u skladu sa Cjenovnikom¹⁴ ostalih usluga.

<i>c. članarine</i>	<i>3.117,50 €</i>
---------------------	-------------------

¹⁰ Odluka o osnivanju Instituta ("Sl. list RCG" br. 21/07)

¹¹ Ugovor o izvođenju br. 1250/21 od 31.12.2021. godine

¹² Zakon o standardizaciji „Sl. list CG“ br. 13/08;

¹³ Cjenovnik standarda i srodnih dokumenata koji je usvojen od strane Upravnog odbora i objavljen u „Sl. listu CG“ br. 29/08

¹⁴ Cjenovnikom ostalih usluga Instituta za standardizaciju Crne Gore, koji je usvojen od strane Upravnog odbora i objavljen u „Sl. listu CG“ br. 81/21,

U 2021. godini uplatu članarine¹⁵ je izvršilo 17 članova Instituta i to: Privredna Komora, Građevinski fakultet, Mašinski fakultet, Institut Sigurnost, ABG Test, Tara Aerospace, Knauf, Montinspekt, Građevinski institut Montenegro, Institut za javno zdravlje CG, JU Zavod za geološka istaživanja, Jugopetrol AD, Zavod za metrologiju, Inženjerska komora, EPCG, Boro Lučić i Uprava javnih radova.

<i>d. refundacija bolovanja</i>	7.489,90 €
---------------------------------	------------

<i>e. po Ugovoru sa Inženjerskom komorom</i>	15.000,00 €
--	-------------

Nakon implementacije informatičke platforme na sajtu www.isme.me, stvorili su se uslovi za pružanje dodatnih usluga koje su dostupne na mjestima korišćenja, u elektronskom obliku, bez obzira na tip klijenta (u tehnološkom smislu) koji ih koristi.

Obzirom na pozitivna iskustva, korišćenjem ovakvog vida usluga, nadamo se da će se Ugovor nastaviti i u narednom periodu. Jako je važno podvući da je on dao izvanredne finansijske efekte po Institut.

<i>f. kotizacija za seminare</i>	3.951,00 €
----------------------------------	------------

Shvatajući ovu činjenicu, Institut je **po prvi put** i pored nepovoljnih uslova (pandemija COVID-19, nedostatak resursa – kadra, prostora, finansija) ušao u organizaciju stručnih seminara – webinar na različite teme i za različite ciljne grupe i zainteresovane strane.

U nastavku je Tabela 2 sa datumima održavanja i nazivima vebinara.

Tabela 2: Raspored održavanja vebinara u 2021. godini

Datum održavanja vebinara	Naziv vebinara
18.05.2021.	Tumačenje standarda MEST ISO 20400:2018, Održive nabavke - Smjernice
20.10.2021.	MEST EN ISO/IEC 27001:2019, Informaciona tehnologija - Bezbjednosne tehnike - Sistemi za upravljanje bezbjednošću informacija – Zahtjevi
27.10.2021.	GDPR - Opšta uredba o zaštiti podataka o ličnosti (General Data Protection Regulation)
11.11.2021.	MEST ISO/IEC 27701:2020, Bezbjednosne tehnike - Proširenje ISO/IEC 27001 i ISO/ IEC 27002 za upravljanje informacijama o privatnosti - Zahtjevi i smjernice
09.12.2021.	MEST ISO 37001:2018, Sistemi menadžmenta protiv mita - Zahtjevi sa uputstvom za korišćenje

¹⁵ U skladu sa Pravilnikom o članstvu u Institutu za standardizaciju Crne Gore br 46/I/21 od 03.02.2021. godine.

Kao društveno odgovorna organizacija koja ima ogromnu ulogu u promociji primjene standarda pa samim tim i odgovornost da zainteresovanim stranama prenese informacije o evropskim standardima i mogućnosti korišćenja istih u raznim oblastima djelovanja, Institut je održao vebinar dana 09.12.2021. godine na temu borbe protiv mita (*MEST ISO 37001:2018, Sistemi menadžmenta protiv mita - Zahtjevi sa uputstvom za korišćenje*).

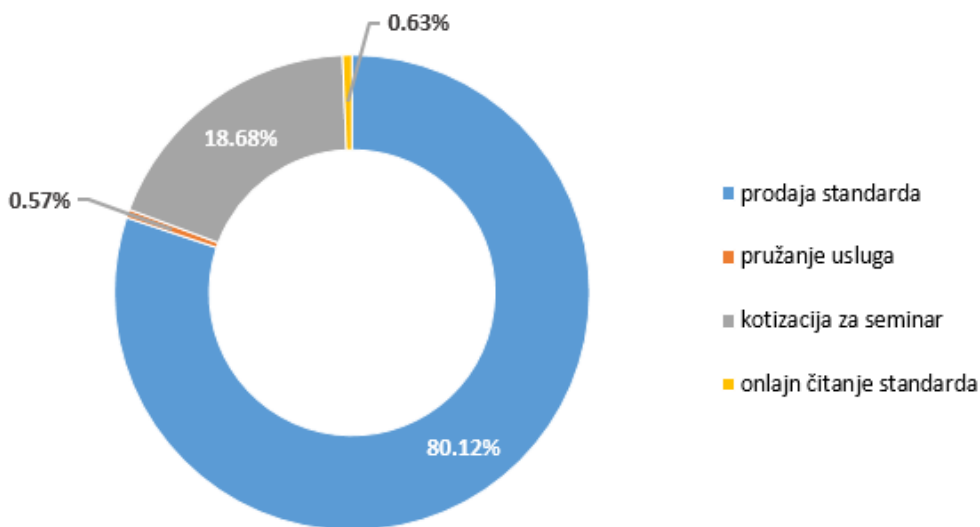
Cijenili smo da je jako važno da upoznamo organizacije da postoje mehanizmi i alati čijom primjenom se pojava korupcije može kvalitetnije suzbijati i smanjivati do prihvatljivog nivoa.

g. usluga onlajn čitanja standarda

133,35 €

I ovo je još jedna od usluga koje smo obezbijedili kroz novu tehnološku platformu.

Ukupni primici u 2021. godini iznosili su **448.757,53 €**.

Dijagram 2: Grafički prikaz Prihoda od djelatnosti

3.2 Izdaci

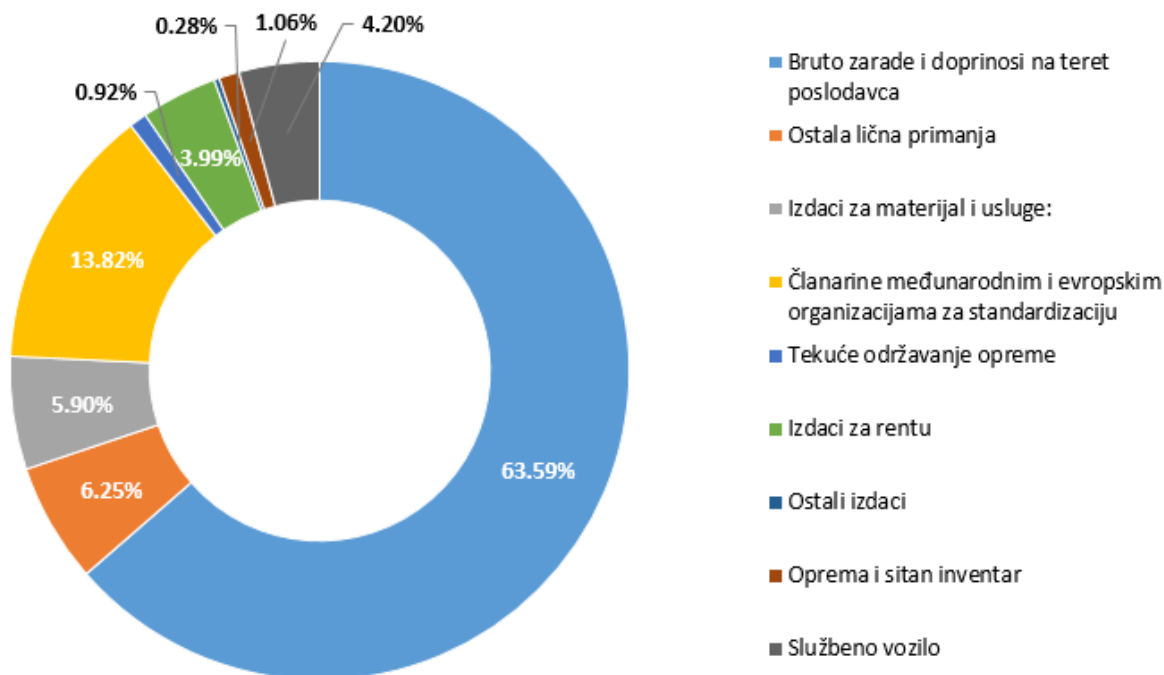
Izdaci se odnose na troškove neophodne za funkcionisanje Instituta i prikazani su Tabelom 3:

Tabela 3: Pregled izdataka u 2021. godini

R. br.	Vrsta izdataka	Iznos u (€):
1.	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	289.790,06
	a. neto zarade	175.167,45

	<i>b. porez na zarade</i>	23.749,68
	<i>c. doprinosi na teret zaposlenog</i>	62.868,22
	<i>d. doprinosi i dr dažbine na teret poslodavca</i>	24.437,31
	<i>e. opštinski prirez</i>	3.567,40
2.	Ostala lična primanja	28.493,94
	<i>a. naknade članovima Upravnog odbora Instituta</i>	25.958,88
	<i>b. isplate po osnovu Ugovora o djelu</i>	1.185,06
	<i>c. ostale isplate</i>	1.350,00
3.	Izdaci za materijal i usluge:	26.891,60
	<i>a. troškovi materijala</i>	4.982,40
	<i>b. troškovi službenih putovanja</i>	382,64
	<i>c. troškovi reprezentacije</i>	4.266,62
	<i>d. troškovi energije</i>	4.827,07
	<i>e. troškovi komunikacije i troškovi poštarine</i>	2.930,11
	<i>f. troškovi bankarskih usluga</i>	927,01
	<i>g. troškovi usluga taksi prevoza</i>	109,35
	<i>h. troškovi ugovorenih usluga</i>	8.466,40
4.	Članarine međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju	62.965,88
5.	Tekuće održavanje opreme	4.199,84
6.	Izdaci za rentu	18.170,04
7.	Ostali izdaci	1.260,26
8.	Sitan inventar	289,80
9.	Oprema i službeno vozilo	23.668,94
Ukupni izdaci:		455.730,36

Najveći dio sredstava se odnosi na zarade. U Institutu je tokom 2021. godine bilo 19 stalno zaposlenih za koje su redovno uplaćivane sve obaveze po osnovu rada, u skladu sa propisima. Struktura izdataka u 2021. godini prikazana je na Dijagramu 2, a detaljniji pregled izdataka u 2021. godini dat je u prethodnoj tabeli.

Dijagram 3: Struktura izdataka u 2021. godini

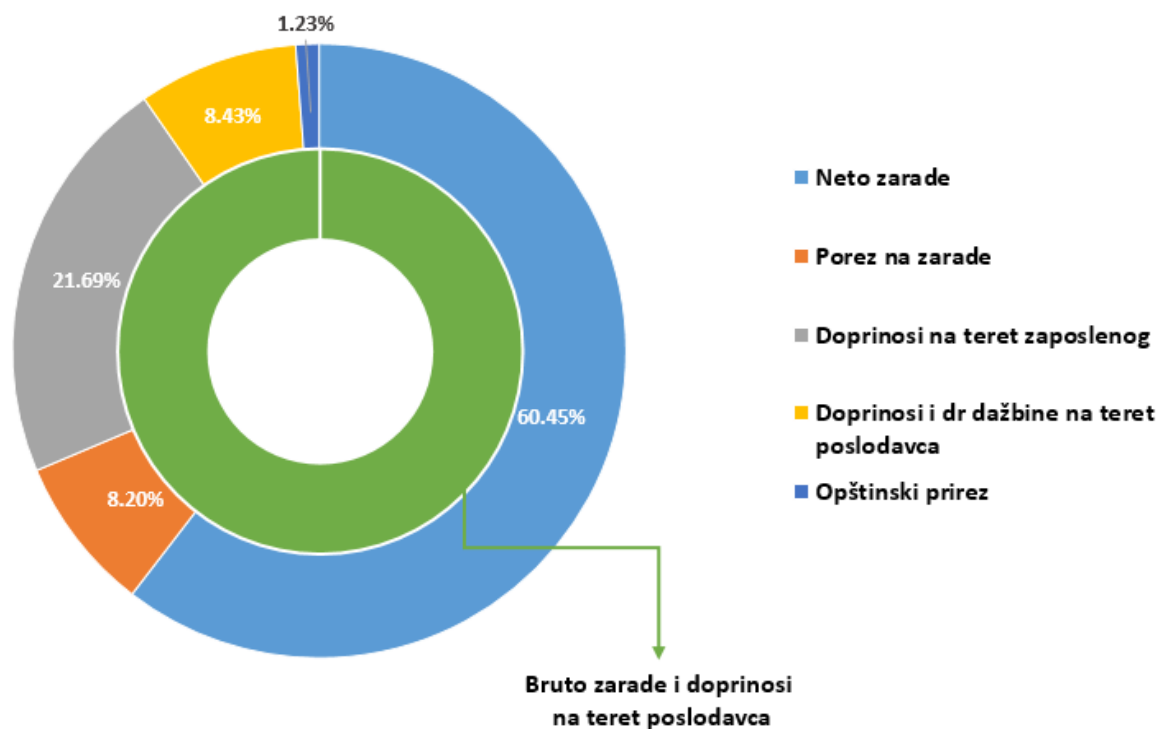
Sledeći dijagrami daju detaljnu vizuelnu predstavu svih izdataka Instituta tokom 2021. godine.

1. Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	289.790,06 €
--	---------------------

Struktura troškova koji se odnose na zarade je sljedeća:

a. troškovi neto zarada	175.167,45 €
b. troškovi poreza na zarade	23.749,68 €
c. doprinosi na teret zaposlenog	62.868,22 €
d. doprinosi i dr dažbine na teret poslodavca	24.437,31 €
e. opštinski prirez	3.567,40 €

U okviru stavke „troškovi neto zarada“ obuhvaćena je i varijabila isplaćena zaposlenima, koji su ispunjavali uslove i pokazali dobre poslovne rezultate i u uslovima pandemije. Naime, Rješenjima 111V/21 od 20.12.2021. i 1237/21 od 28.12.2021. godine, iz sredstava tekućeg poslovanja, zaposlenima u Institutu isplaćena je varijabila što je u neto iznosu iznosilo 3.600,00€. Plaćeni su i svi pripadajući porezi i doprinosi.

Dijagram 4: Struktura troškova za zarade

2. Ostala lična primanja	28.493,94 €
---------------------------------	--------------------

U okviru stavke ostalih ličnih primanja obuhvaćene su isplate naknada članovima Upravnog Odbora, isplate po osnovu Ugovora o djelu i ostale isplate.

<i>a. Naknade članovima Upravnog odbora</i>	<i>25.958,88 €</i>
---	--------------------

Upravni odbor Instituta ima pet članova i to: dva predstavnika Osnivača (Vlade Crne Gore), jednog predstavnika zaposlenih Instituta i dva predstavnika ostalih zainteresovanih strana (članovi Instituta).

Isplata naknada članovima Upravnog Odbora vrši se shodno članu 30 Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru i odredbama Statuta Instituta za standardizaciju Crne Gore.

<i>b. Isplata po osnovu Ugovora o djelu</i>	<i>1.185,06 €</i>
---	-------------------

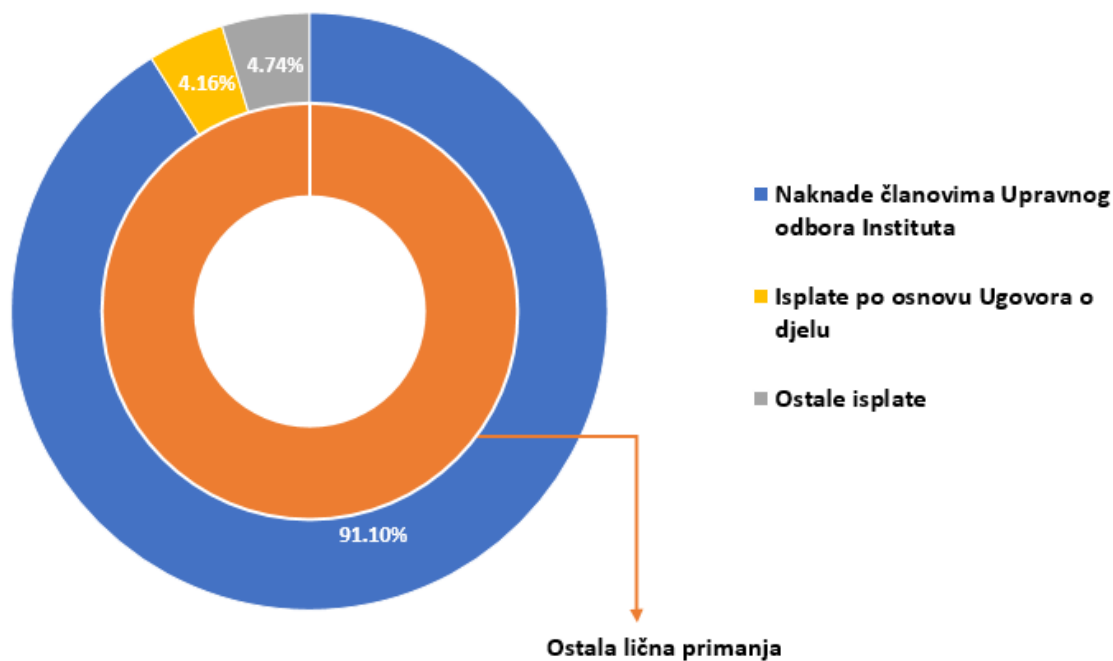
U Institutu su tokom 2021. godine sklopljena dva Ugovora o djelu i to:

1. Ugovor 1142/21 od 02.12.2021. godine – u cilju da izvršilac osmisli, uradi vizuelni identitet (logo) ISME-a i realizuje štampanu i elektronsku Knjigu grafičkih standarda povodom 15 godina postojanja Instituta¹⁶.

¹⁶ Detaljnije informacije se nalaze u Izvještaju o realizaciji Programa rada za 2021. godinu

2. Ugovor 1218/21 od 24.12.2021. godine – usluge tehničke pripreme dokumentacije potrebne za aplikacioni fajl u vezi pristupanja Instituta CEN-u i CENELEC-u.

<i>c. Ostale isplate</i>	1.350,00 €
<i>po Ugovoru o dopunskom radu</i>	600,00 €
<i>ostale isplate¹⁷</i>	750,00 €

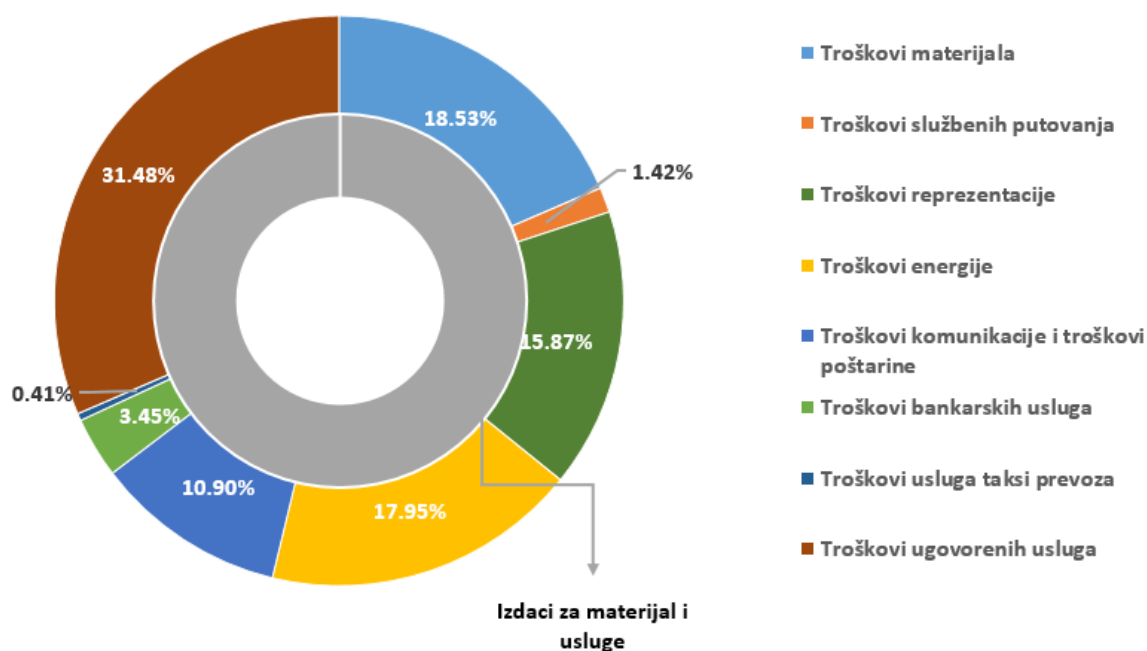
Dijagram 5: Struktura troškova za ostala lična primanja

3. Izdaci za materijal i usluge	26.891,60 €
--	--------------------

Ovom stavkom obuhvaćeni su troškovi:

1) troškovi materijala	4.982,40 €
2) troškovi službenih putovanja	382,64 €
3) troškovi reprezentacije	4.266,62 €
4) troškovi energije	4.827,07 €
5) troškovi komunikacije i troškovi poštarine	2.930,11 €
6) troškovi bankarskih usluga	927,01 €
7) troškovi usluga taksi prevoza	109,35 €
8) troškovi ugovorenih usluga	8.466,40 €

¹⁷ Povodom Međunarodnog dana žena 8. marta, zaposlenim ženskog pola isplaćeno je po 50 €

Dijagram 6: Struktura troškova za materijal i usluge

3.2.1 Članstvo

Institut je član međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju:

- od 01. jula 2021. godine Institut je **punopravni član (Full member)** svjetske organizacije za standardizaciju (ISO);
- od 01. jula 2008. godine Institut je pridruženi član (Affiliate member) evropskog komiteta za standardizaciju (CEN¹⁸);
- od 01. januara 2009. godine Institut je pridruženi (Associate member) u Međunarodnoj elektrotehničkoj komisiji (IEC) i
- od 01. jula 2009. godine Institut je pridruženi član (Affiliate member) u evropskom komitetu za standardizaciju u oblasti elektrotehnike (CENELEC).

Svake godine Institut plaća članarine međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju: ISO, IEC, CEN, CENELEC.

Iznos ovih članarina utvrđuje se za svaku poslovnu godinu uzimajući u obzir veličinu zemlje, broj stanovnika, BDP (bruto društveni proizvod) i druge parametre.

4. Članarine u međunarodnim i evropskim organizacijama za standardizaciju	62.965,88 €
ISO	15.243,61 €
CEN	12.900,00 €

¹⁸ Institut je u decembru 2021. godine aplicirao za punopravno članstvo u evropskim tijelima za standardizaciju (CEN i CENELEC) o čemu će više riječi biti u Izvještaju o realizaciji Programa rada za 2021. godinu

	CENELEC	12.900,00 €
	IEC	21.922,27 €

5. Tekuće održavanje	4.199,84 €
<i>Usluge tekućeg održavanja opreme, održavanje i registracija službenog vozila</i>	1.263,84 €
<i>Održavanje Poslovno informacionog sistema Instituta DOC4ME i ERP4ME</i>	1.936,00 €
<i>Pružanje usluga IT podrške i održavanje NSB soft sistema</i>	1.000,00 €

6. Izdaci za rentu	18.170,04 €
---------------------------	--------------------

Institut nema svoje poslovne prostorije već na osnovu Ugovora o zakupu koristi poslovni prostor veličine 250m² na adresi VII Omladinske br. 28 u Podgorici za koji je plaćana renta u iznosu od 1.514,17 € mjesečno.

7. Ostali izdaci	1.260,26 €
-------------------------	-------------------

Ugovorom o donatorstvu br.1187/21 od 16.12.2021. godine odobrena je finansijska podrška organizaciji sedmog Internacionalnog naučno-stručnog skupa „Građevinarstvo-nauka i praksa“ u organizaciji Građevinskog fakulteta. Institut je bio jedan od aktivnih učesnika na ovom skupu na kojem je imao svoju prezentaciju i štand, kojom prilikom je predstavio sebe, svoju djelatnost i usluge koje pruža.

Ostali izdaci u okviru ove stavke odnose se na kupovinu zaštitnih maski, obnovu domena me i obnovu sertifikata isme.me na godinu dana.

8. Sitan inventar	289,80 €
--------------------------	-----------------

9. Oprema i službeno vozilo	23.668,94 €
------------------------------------	--------------------

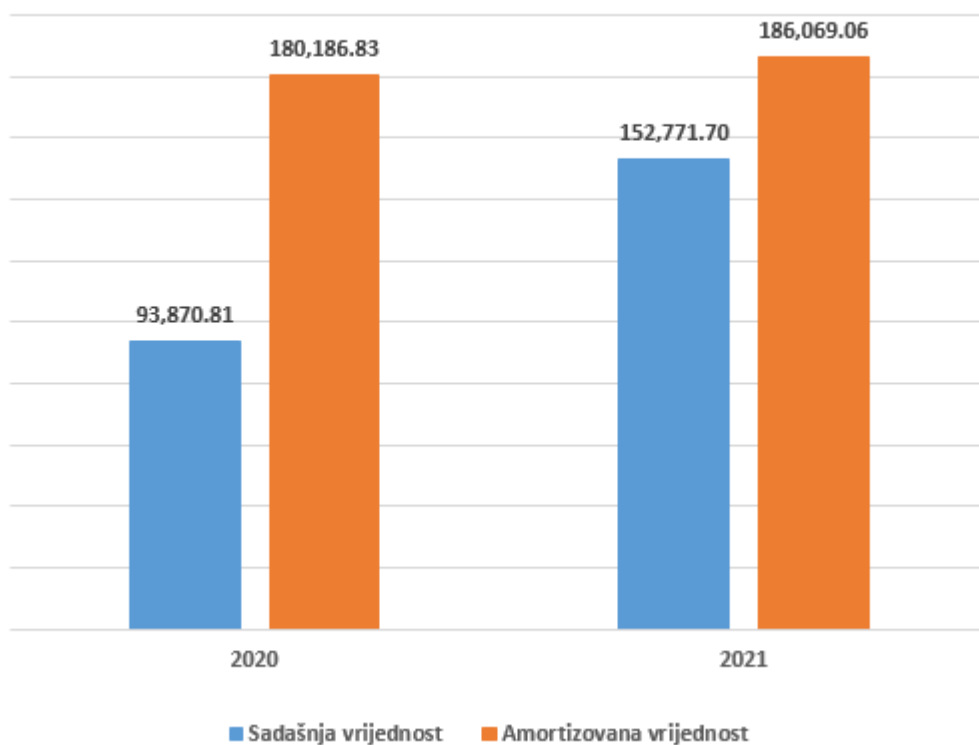
Tokom 2021. godine izvršena je nabavka dijela nedostajuće opreme i kancelarijskog namještaja i to: dva računara, dva lap-topa, tri štampača, jedan TV, mobilni telefon i dva arhivska ormara.

Troškovi ovih nabavki iznosili su 4.550,94 €.

Službeno vozilo koje je korišćeno u Institutu veoma je staro i amortizovano (prešlo je oko 300.000 km i prokišnjava) usled čega su značajno povećani troškovi njegovog održavanja. Takođe, vozilo je bilo nepouzđano za korišćenje na dužim relacijama van Podgorice usljed čestih kvarova na putu. Sve ovo je uslovalo potrebu za nabavkom novog vozila.

Kada govorimo o izdacima važno je naglasiti da je značajan iznos sredstava uložen u softver, opremu i sredstva za rad. Na taj način smo značajno uvećali imovinu Instituta. U sledećoj tabeli i dijagramu prikazano je uvećanje imovine u 2021. godini, u odnosu na 2020. godinu, na osnovu podataka iz sprovedenih popisa.

	Nabavna vrijednost	Amortizovana vrijednost	Sadašnja vrijednost
2020	274.057,64	180.186,83	93.870,81
2021	338.840,76	186.069,06	152.771,70

Naglašavamo činjenicu da je popis obuhvatio, osim sopstvenih ulaganja u imovinu institucije i opremu koju je Institut dobio donacijom kroz IPA projekat, a to se odnosi na računarsku opremu i mašine za digitalnu štampu.

Ukupni izdaci u 2021. godini iznosili su: **455.730,36 €**.

4 NEIZMIRENE OBAVEZE

Na dan 31.12. 2021. godine ostao je neizmiren dio kratkoročnih obaveza prema dobavljačima; naknada članovima UO za decembar 2021. godine, naknada po Ugovoru o djelu za decembar (naknade UO i naknada po Ugovoru o djelu isplaćuje se do 10. u mjesecu za prethodni mjesec) kao i jedan dio obaveza za poreze i doprinose po osnovu ostalih isplata zaposlenima (u prethodnim godinama) i isplaćenih naknada prethodnom sazivu Upravnog odbora.

4.1 Kratkoročne obaveze

Tabela 4: Prikaz kratkoročnih obaveza

R. br.	Naziv dobavljača	Iznos (€)
1.	B-one	193,60
2.	Deponija	24,19
3.	Elektroprivreda	474,06
4.	HD Laković	3,12
5.	JP Čistoća	5,58
	JP Vodovod	17,48
	Kasteks	541,62
	Konoba Maruška	48,60
	ISO provizije	68,87
Ukupno:		1.377,12

U decembru 2021. godine kroz glavnu knjigu je proknjižen račun za članarinu prema ISO-u (za 2022. godinu) u iznosu od 21.585,56 € ali nije prikazan kao zaostala obaveza zato što se odnosi na 2022. godinu.

1.	Naknada članovima UO za decembar mjesec	2.967,68 €
2.	Naknada po ugovoru o djelu	529.32 €

4.2 Obaveze za neizmirene poreze i doprinose (iz prethodnih godina)

R. br.	Naziv obaveze	Iznos (€)
1.	Neizmirene obaveze za 2014.godinu	13.224,61
2.	Neizmirene obaveze za 2015.godinu	9.114,93
Ukupno:		22.339,54

Obaveze za zaostale doprinose (na isplate varijabila zaposlenima) iz prethodnih godina na dan 31.12.2021. godine iznosile su **22.339,54 €**.

Takođe, postoji i dio dugovanja za doprinose prema članovima prethodnog saziva Upravnog odbora Instituta u iznosu od **3.683,67 €**. Dug se odnosi na period od 07/2013. godine do 02/2016. godine¹⁹.

Neizmirene obaveze na kraju 2021. godine iznosile su **30.897,33€**.

Stanje raspoloživih sredstava na dan 31.12.2021. godine u Institutu iznosi **29.276,45€**.

¹⁹ Do sada su izmirene obaveze za zaostale doprinose prema nekadašnjim članovima Upravnog odbora zbog njihovog odlaska u penziju.

R. br.	Naziv stavke	Iznos (€)
1.	Žiro – račun	25.659,11
2.	Blagajna	48,05
3.	Blagajna uzajamne pomoći	2.890,00
4.	Devizni račun	10,95
5.	Biznis kartica	668,34
Ukupno:		29.276,45

5 ODNOS NOVČANIH TOKOVA U 2020. I 2021. GODINI

Institut je tokom 2021. godine, realizujući svoj Plan rada kroz predviđene aktivnosti, povećao i prihodnu i rashodnu stranu. Radi kvalitetnije procjene uspješnosti funkcionisanja Tabelom 5 je dat odnos realizovanih prihoda po stavkama u 2020-oj i 2021-oj godini i njihov procentualni odnos.

Jasno je vidljivo da su i namjenski i sopstveni prihodi povećani i to: namjenski za 8%, (zahvaljujući dodatno preusmjerenim sredstvima od strane MER-a), a sopstveni za čak 84%, što dovoljno govori o uspješnosti poslovanja Instituta.

Treba istaći da je smanjenju iznosa za članarine doprinijelo, prije svega, još uvijek premali interes privrednih subjekata za članstvo u Institutu, a sa druge strane i smanjenje iznosa članarina za 10% u odnosu na 2020. godinu, Odlukom Upravnog odbora, radi loših uslova poslovanja zbog pandemije.

Tabela 5: Prikaz prihoda u 2020. i 2021. godini

R. br.	Vrsta prihoda	Plan 2020	Izvršenje 2020	Plan2021	Izvršenje 2021	%
1.	Namjenski prihodi	380.000,00	373.047,29	402.000,00	402.000,00	8%
	<i>Sredstva iz Budžeta</i>	<i>380.000,00</i>	<i>373.047,29</i>	<i>325.000,00</i>	<i>325.000,00</i>	
	<i>Dodatna sredstva - MER</i>	-	-	-	<i>77.000,00</i>	
2.	Prihodi od djelatnosti	20.000,00	19.606,30	21.500,00	36.150,13	84%
	<i>prodaja standarda</i>	<i>17.000,00</i>	<i>19.476,30</i>	<i>20.000,00</i>	<i>16.945,78</i>	-13%
	<i>pruzanje usluga</i>	<i>500,00</i>	<i>130,00</i>	<i>1.500,00</i>	<i>120,00</i>	-8%
	<i>kotizacija za seminar</i>	-	-	-	<i>3.951,00</i>	
	<i>onlajn čitanje standarda</i>	-	-	-	<i>133,35</i>	
	<i>Inž. Komora - po ugovoru</i>	-	-	<i>10.000,00</i>	<i>15.000,00</i>	
3.	Članarine	2.500,00	3.560,00	3.500,00	3.117,5	-12%
4.	Refundacija bolovanja	-	6.740,36		7.489,9	11%
5.	Prenos iz prethodne godine	-	36.219,96	36.249,28	36.249,28	0%
6.	Sponzorstvo	-	1.370,00	-	-	-100%
UKUPNO RASPOLOŽIVO		400.000,00	440.543,91	473.249,28	485.006,81	10%

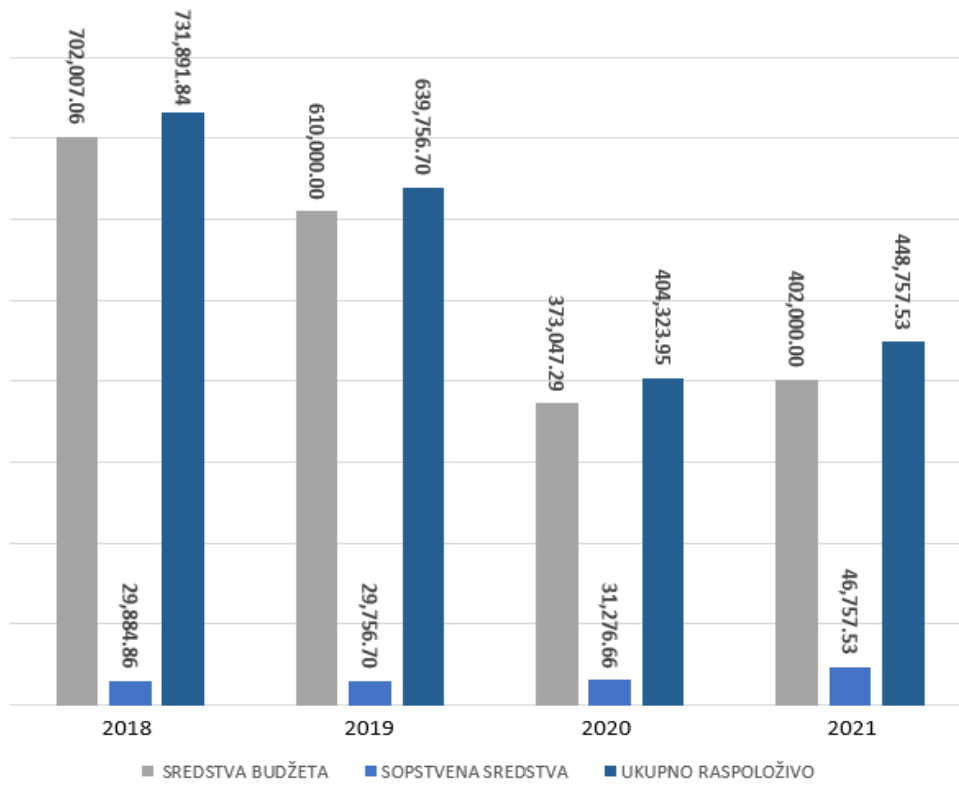
Ukoliko analiziramo prihodnu stranu (primitke) u zadnje 4 poslovne godine, možemo zaključiti da je Institut u 2021-oj godini, po **prvi put** u svom poslovanju, ostvario sopstvene prihode u iznosu preko 10% od ukupnih.

Tome su doprinijele dvije važne činjenice. Značajno, po našem mišljenju, neopravdano smanjenje izdvajanja iz Budžeta, ali i značajan porast sopstvenih prihoda tokom 2021. godine.

Tabela 6: Odnos primitaka od 2018. do 2021. godine

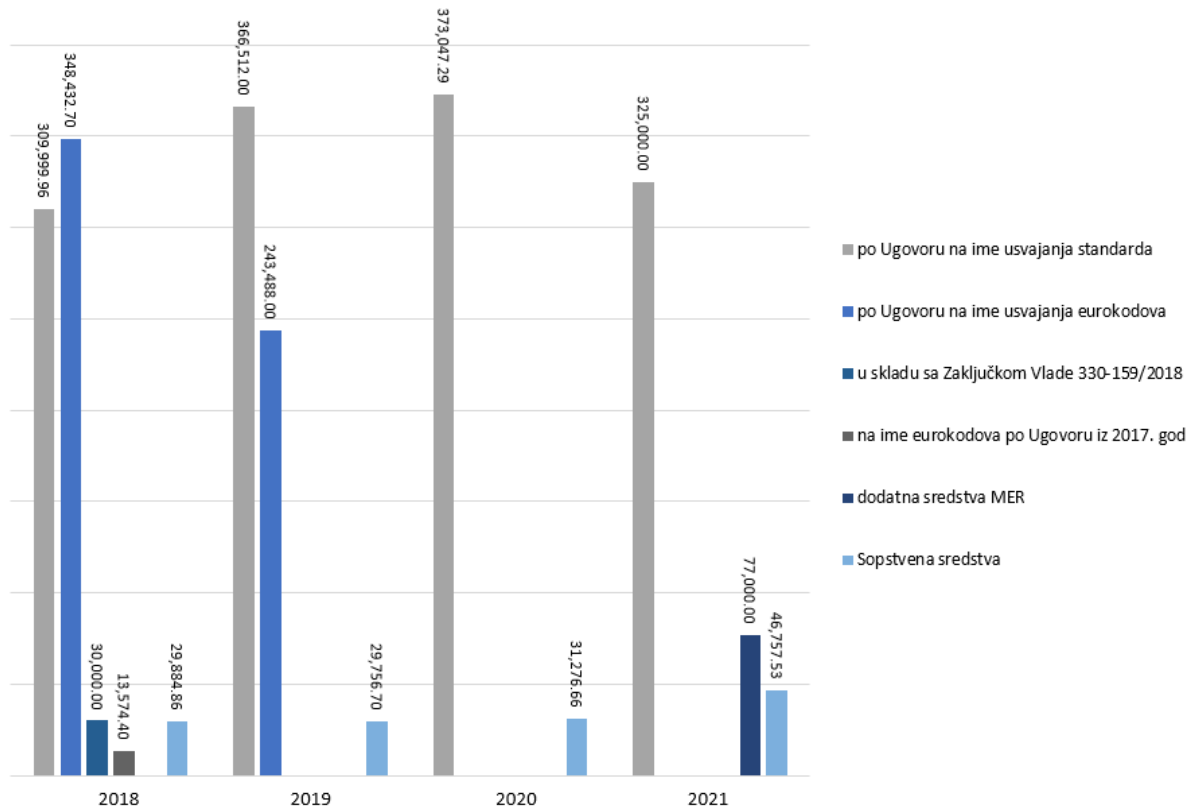
PRIMICI	2018	2019	2020	2021
Sredstva Budžeta	702.007,06	610.000,00	373.047,29	402.000,00
<i>po Ugovoru na ime usvajanja standarda</i>	309.999,96	366.512,00	373.047,29	325.000,00
<i>po Ugovoru na ime usvajanja eurokodova</i>	348.432,70	243.488,00	-	-
<i>u skladu sa Zaključkom Vlade 330-159/2018</i>	30.000,00	-	-	-
<i>na ime eurokodova po Ugovoru iz 2017. god</i>	13.574,40	-	-	-
<i> dodatna sredstva MER</i>	-	-	-	77.000,00
Sopstvena sredstva	29.884,86	29.756,70	31.276,66	46.757,53
UKUPNO RASPOLOŽIVO:	731.891,84	639.756,70	404.323,95	448.757,53
<i>procenat učešća sopstvenih sredstava</i>	4,08%	4,65%	7,73%	10,41%
<i>bez refundacije bolovanja</i>	4,08%	3,58%	6,06%	8,70%

Na sledećim dijagramima predstavljen je odnos prihoda po vrstama u zadnje 4 poslovne godine.

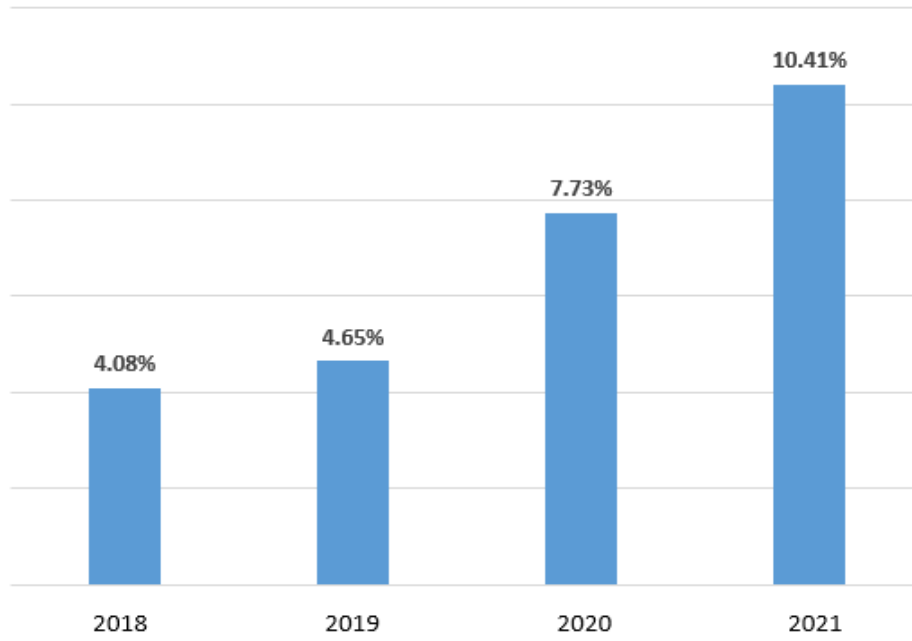

Dijagram 7: Odnos namjenskih i sopstvenih primitaka od 2018. do 2021. godine

Sredstva budžeta su detaljnije prikazana na sljedećem dijagramu.

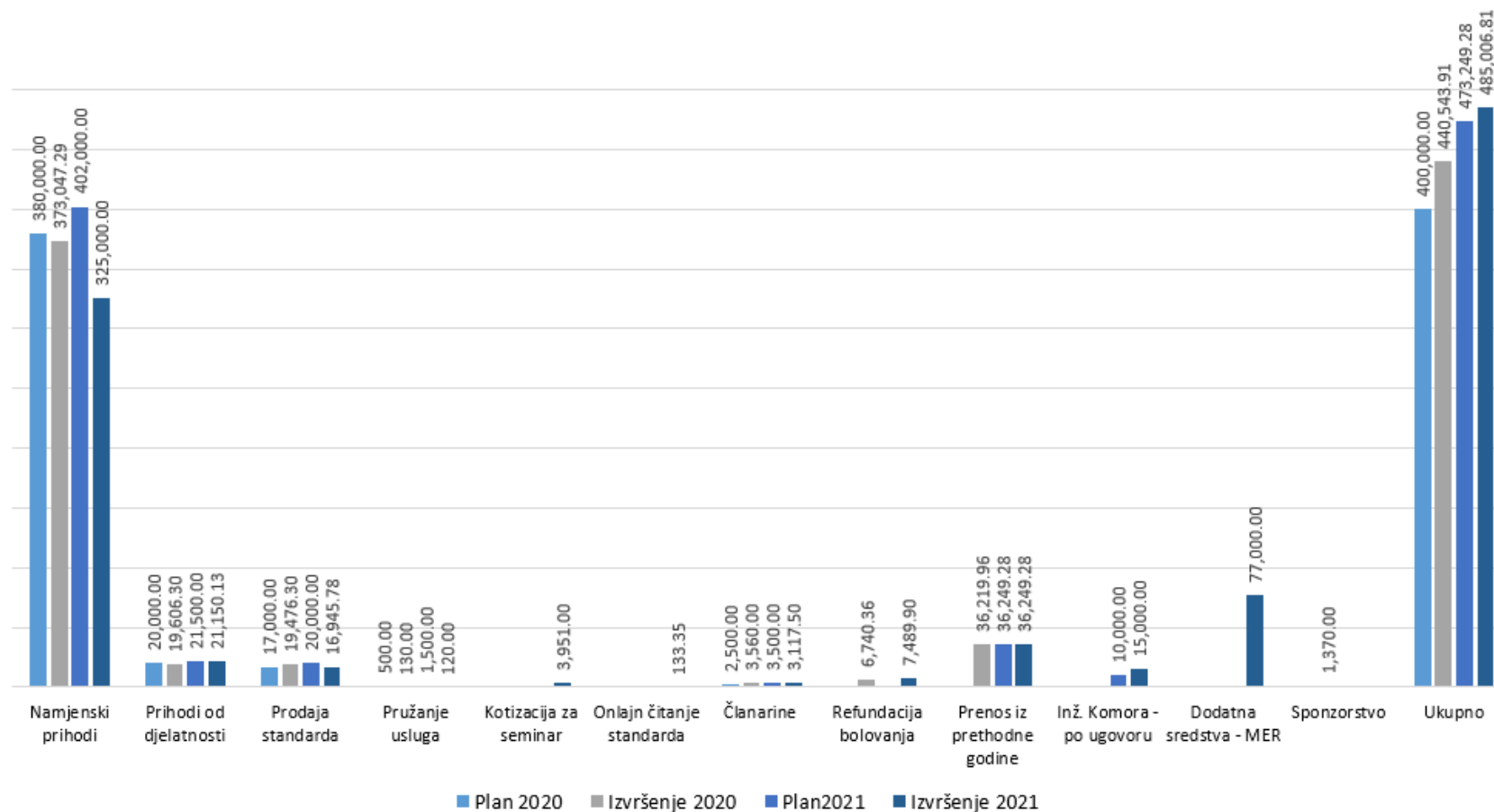

Dijagram 8a: Sredstva Budžeta po raznim osnovima

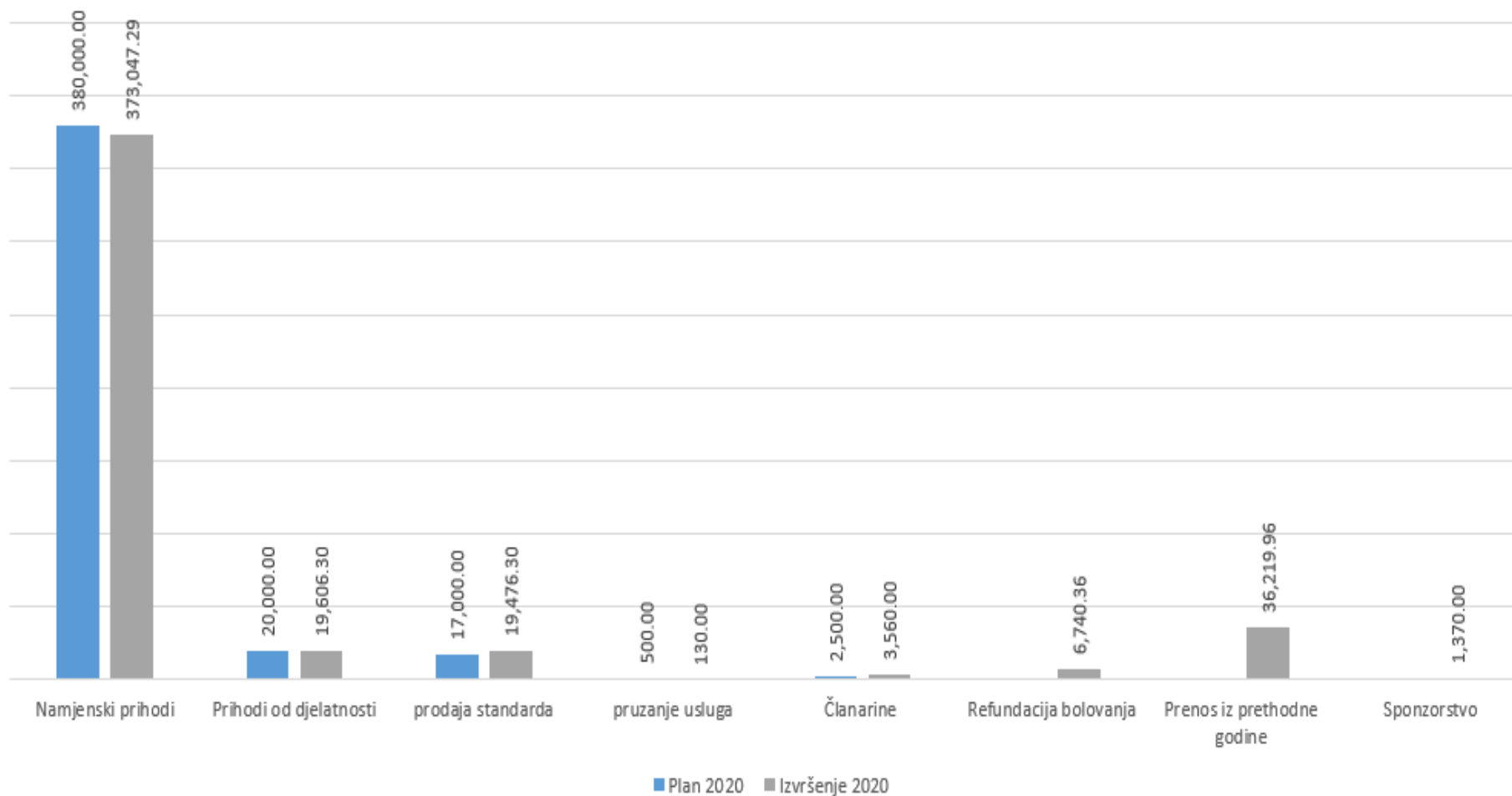

Dijagram 9: Odnos procenta učešća sopstvenih sredstava u odnosu na Budžetska po godinama

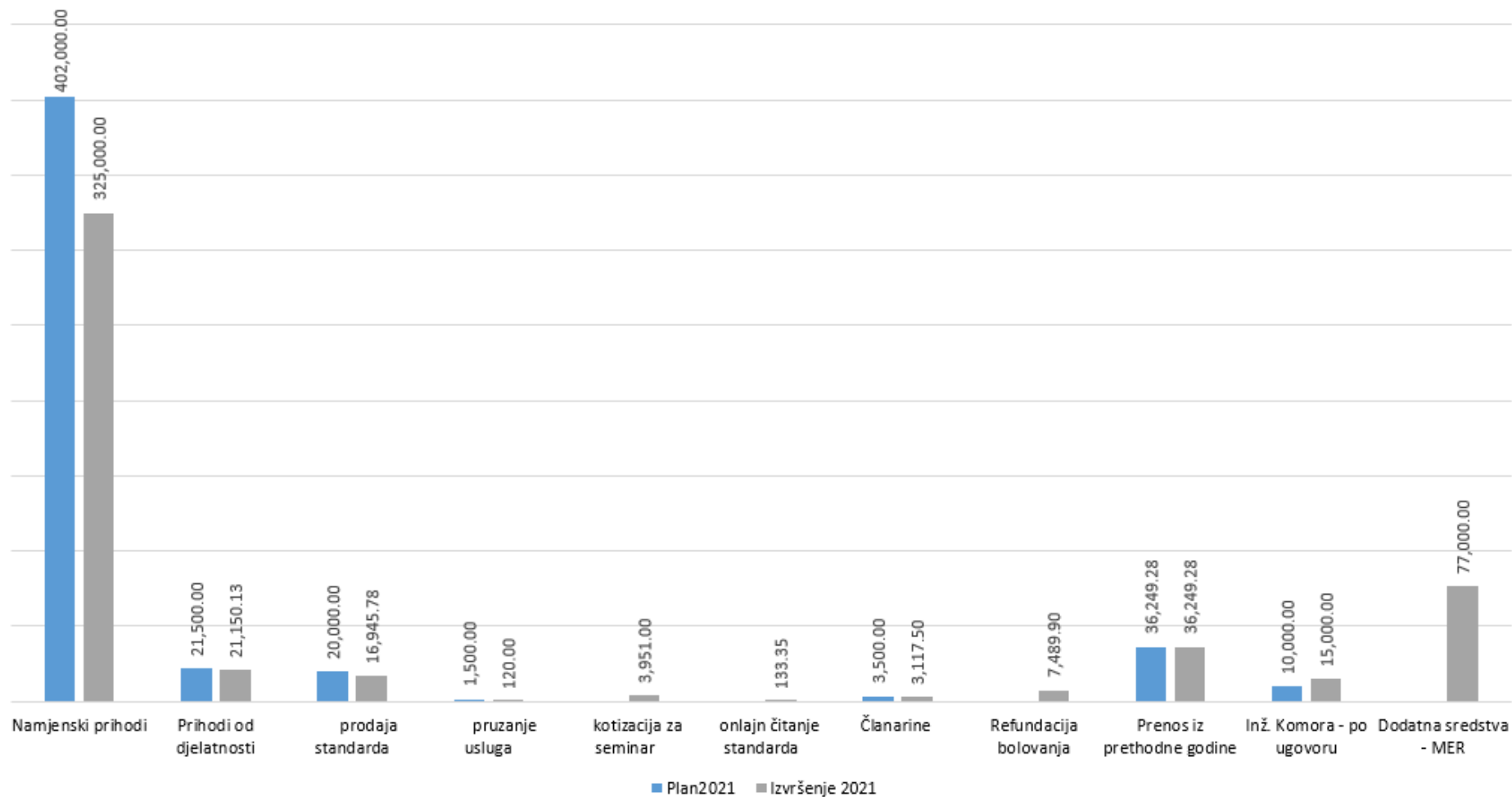
Na sledećim dijagramima vizuelno su predstavljene sve prihodne stavke u zadnje dvije godine.

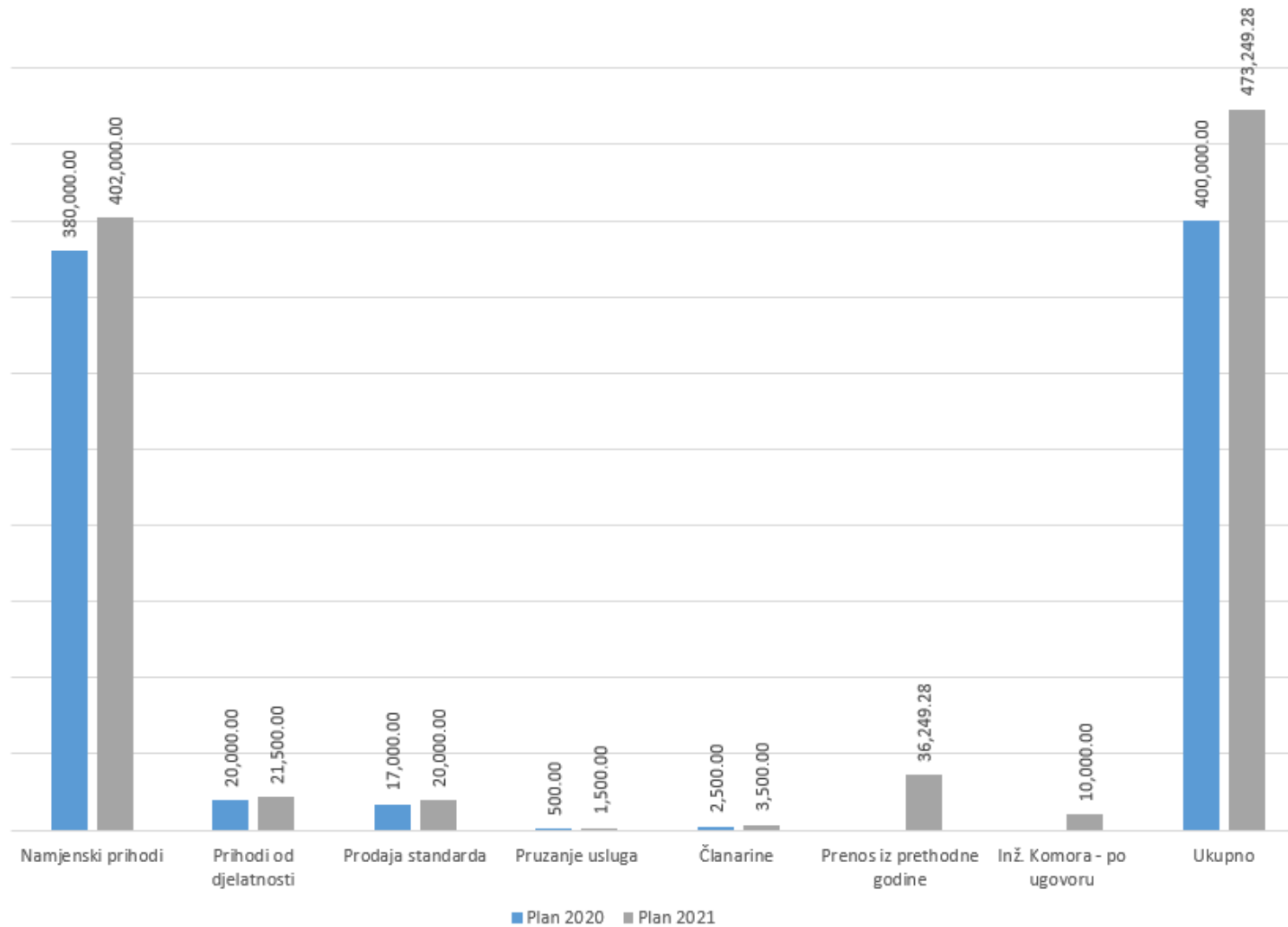
Dijagram 10: Grafički prikaz novčanog toka prihoda 2021. godine u odnosu na 2020. godinu

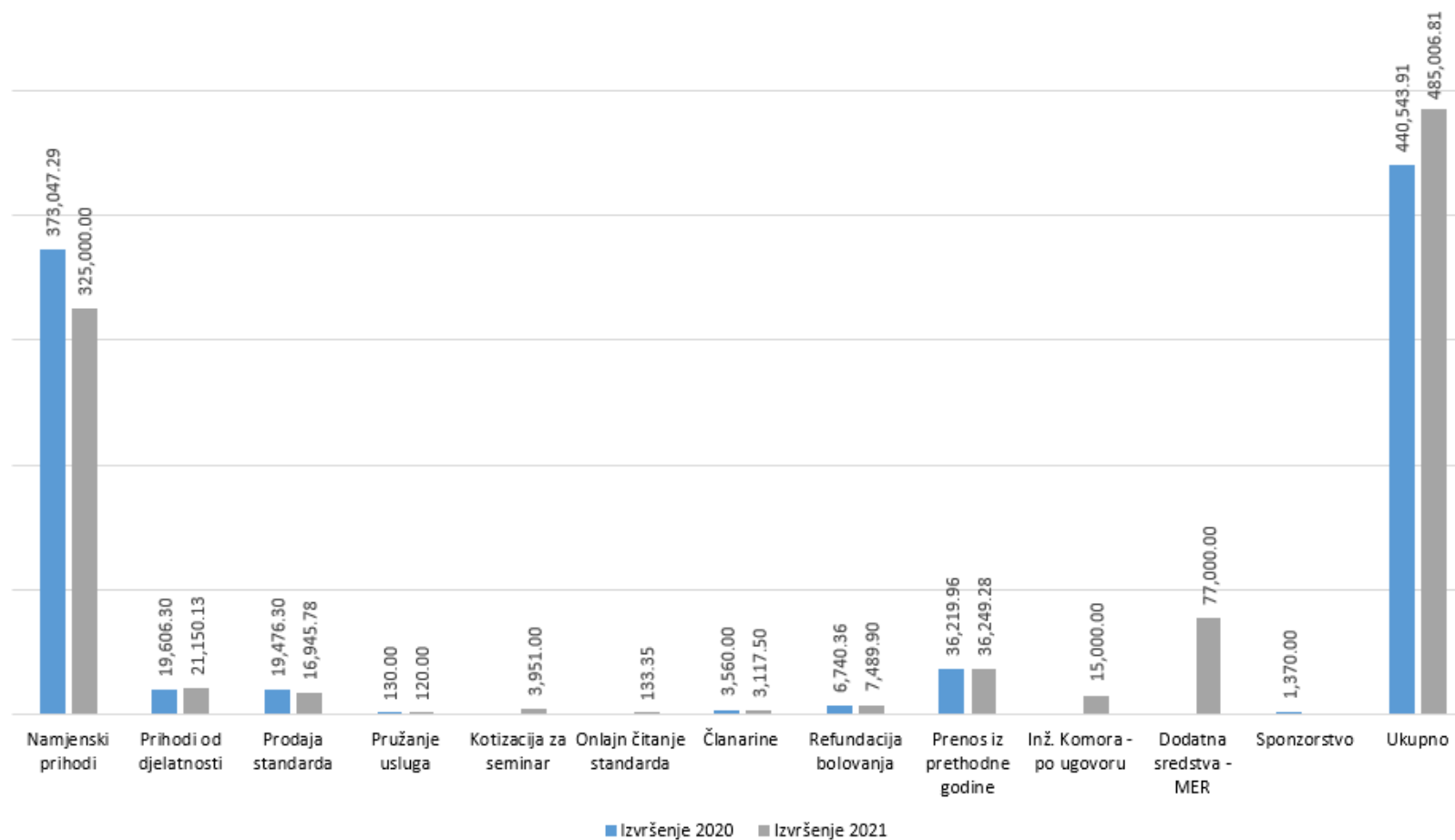
Dijagram 11: Grafički prikaz novčanog toka prihoda u 2020. godini

Dijagram 12: Grafički prikaz novčanog toka prihoda u 2021. godini

Dijagram 13: Grafički prikaz novčanih prihoda kroz Plan 2021 u odnosu na Plan 2020

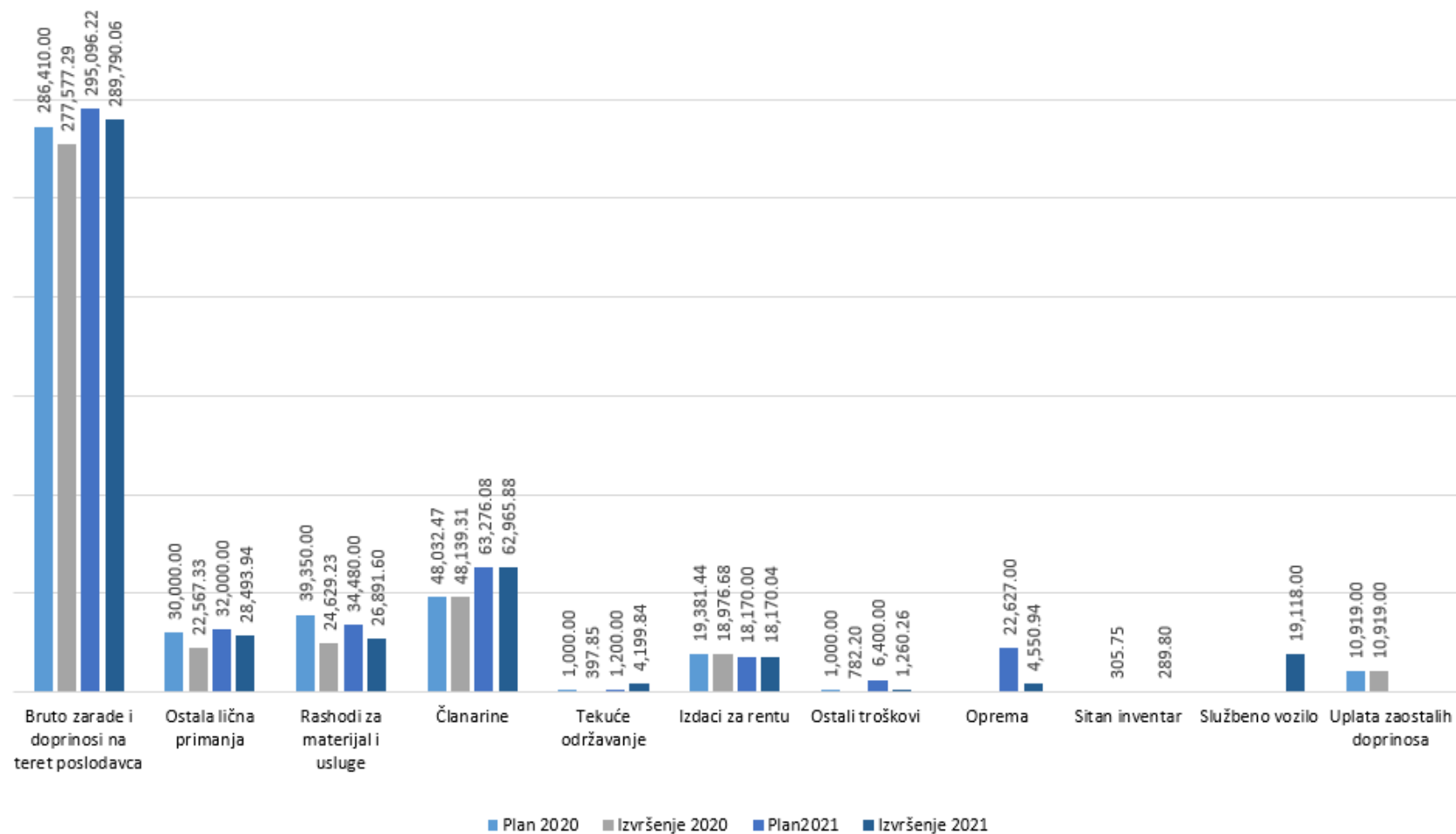
Dijagram 14: Grafički prikaz novčanih prihoda kroz Izvršenje 2021 u odnosu na Izvršenje 2020

U sledećoj tabeli prikazan je uporedni odnos rashoda (izdataka) koji su tokom 2021. uvećeni za 13%, u odnosu na 2020.

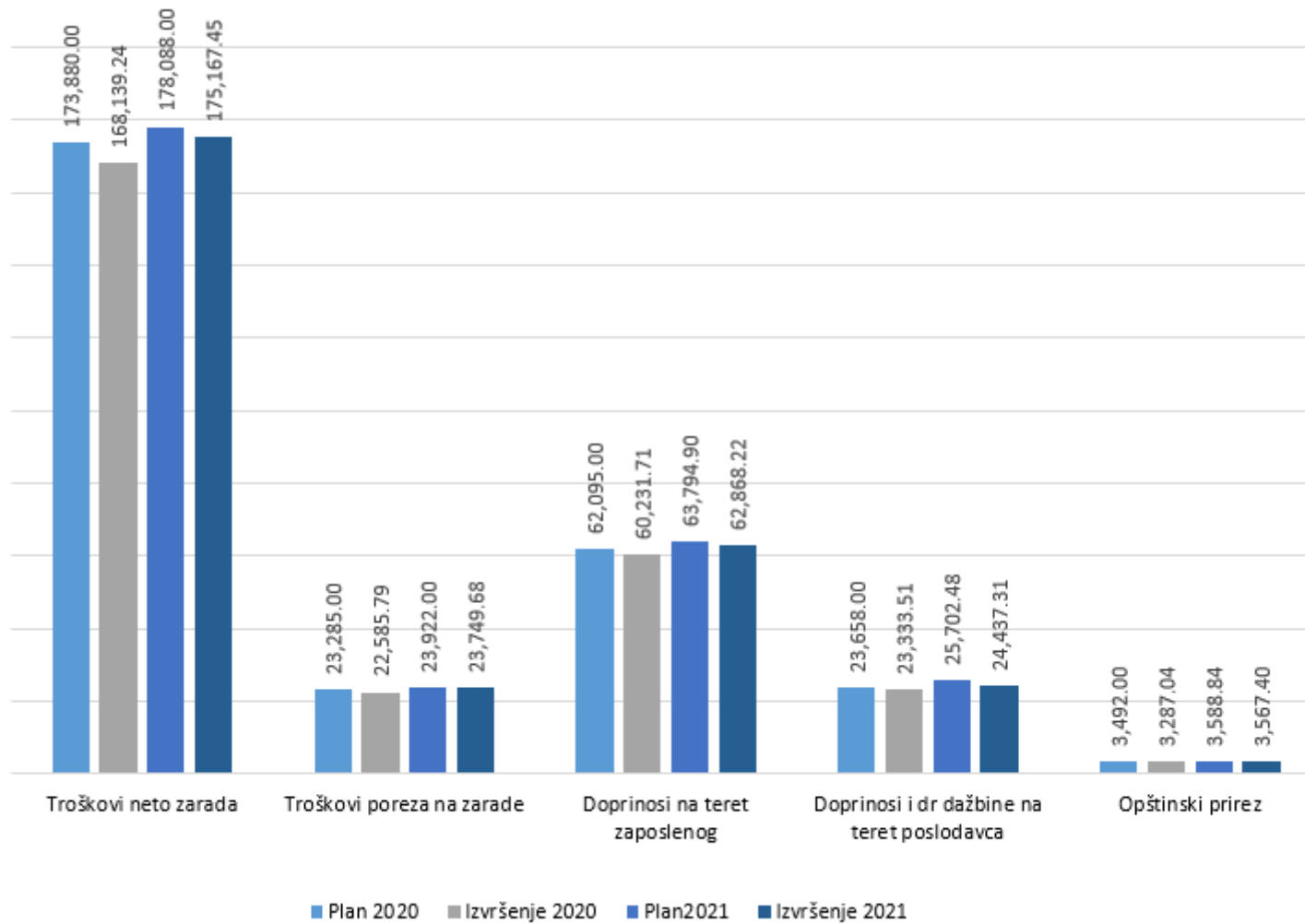
Tabela 7: Prikaz rashoda u 2020. i 2021. godini

R. br.	Vrsta rashoda	Plan 2020	Izvršenje 2020	Plan2021	Izvršenje 2021	%
1.	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	286.410,00	277.577,29	295.096,22	289.790,06	4%
	<i>troškovi neto zarada</i>	<i>173.880,00</i>	<i>168.139,24</i>	<i>178.088,00</i>	<i>175.167,45</i>	4%
	<i>troškovi poreza na zarade</i>	<i>23.285,00</i>	<i>22.585,79</i>	<i>23.922,00</i>	<i>23.749,68</i>	5%
	<i>doprinosi na teret zaposlenog</i>	<i>62.095,00</i>	<i>60.231,71</i>	<i>63.794,90</i>	<i>62.868,22</i>	4%
	<i>doprinosi i dr dažbine na teret poslodavca</i>	<i>23.658,00</i>	<i>23.333,51</i>	<i>25.702,48</i>	<i>24.437,31</i>	5%
	<i>opštinski prirez</i>	<i>3.492,00</i>	<i>3.287,04</i>	<i>3.588,84</i>	<i>3.567,40</i>	9%
	<i>ostali doprinosi</i>					
2.	Ostala lična primanja	30.000,00	22.567,33	32.000,00	28.493,94	26%
	<i>naknade članovima UO Instituta,</i>	<i>28.000,00</i>	<i>20.855,92</i>	<i>28.000,00</i>	<i>25.958,88</i>	24%
	<i>isplate po osnovu Ug. o djelu</i>		<i>1.711,41</i>	<i>2.000,00</i>	<i>1.185,06</i>	-31%
	<i>ostale isplate</i>	<i>2.000,00</i>		<i>2.000,00</i>	<i>1.350,00</i>	
3.	Rashodi za materijal i usluge:	39.350,00	24.629,23	34.480,00	26.891,60	9%
	<i>rashodi za materijal</i>	<i>3.150,00</i>	<i>2.385,35</i>	<i>3.500,00</i>	<i>4.982,40</i>	109%
	<i>službena putovanja</i>	<i>10.000,00</i>	<i>634,04</i>	<i>5.000,00</i>	<i>382,64</i>	-40%
	<i>reprezentacija</i>	<i>1.500,00</i>	<i>1.440,97</i>	<i>2.000,00</i>	<i>4.266,62</i>	196%
	<i>rashodi za energiju</i>	<i>3.400,00</i>	<i>3.453,89</i>	<i>3.900,00</i>	<i>4.827,07</i>	40%
	<i>troškovi komunikacije i troškovi poštarine</i>	<i>3.500,00</i>	<i>2.844,99</i>	<i>3.500,00</i>	<i>2.930,11</i>	3%
	<i>bankarske usluge</i>	<i>1.800,00</i>	<i>737,54</i>	<i>1.800,00</i>	<i>927,01</i>	26%
	<i>troškovi taksi usluga</i>	<i>150,00</i>	<i>78,75</i>	<i>150,00</i>	<i>109,35</i>	39%
	<i>ugovorene usluge</i>	<i>15.850,00</i>	<i>13.053,70</i>	<i>14.630,00</i>	<i>8.466,40</i>	-35%
4.	Članarine	48.032,47	48.139,31	63.276,08	62.965,88	31%
5.	Tekuće održavanje	1.000,00	397,85	1.200,00	4.199,84	956%
6.	Izdaci za rentu	19.381,44	18.976,68	18.170,00	18.170,04	-4%
7.	Ostali troškovi	1.000,00	782,20	6.400,00	1.260,26	61%
8.	Oprema			22.627,00	4.550,94	
9.	Sitan inventar		305,75		289,80	-5%
10.	Sluzbeno vozilo				19.118,00	
	Rashodi:	425.173,91	393.375,64	473.249,30	455.730,36	16%
	UPLATA ZAOSTALIH DOPRINOSA	10.919,00	10.919,00			-100%
	UKUPNI RASHODI	436.092,91	404.294,64	473.249,30	455.730,36	13%

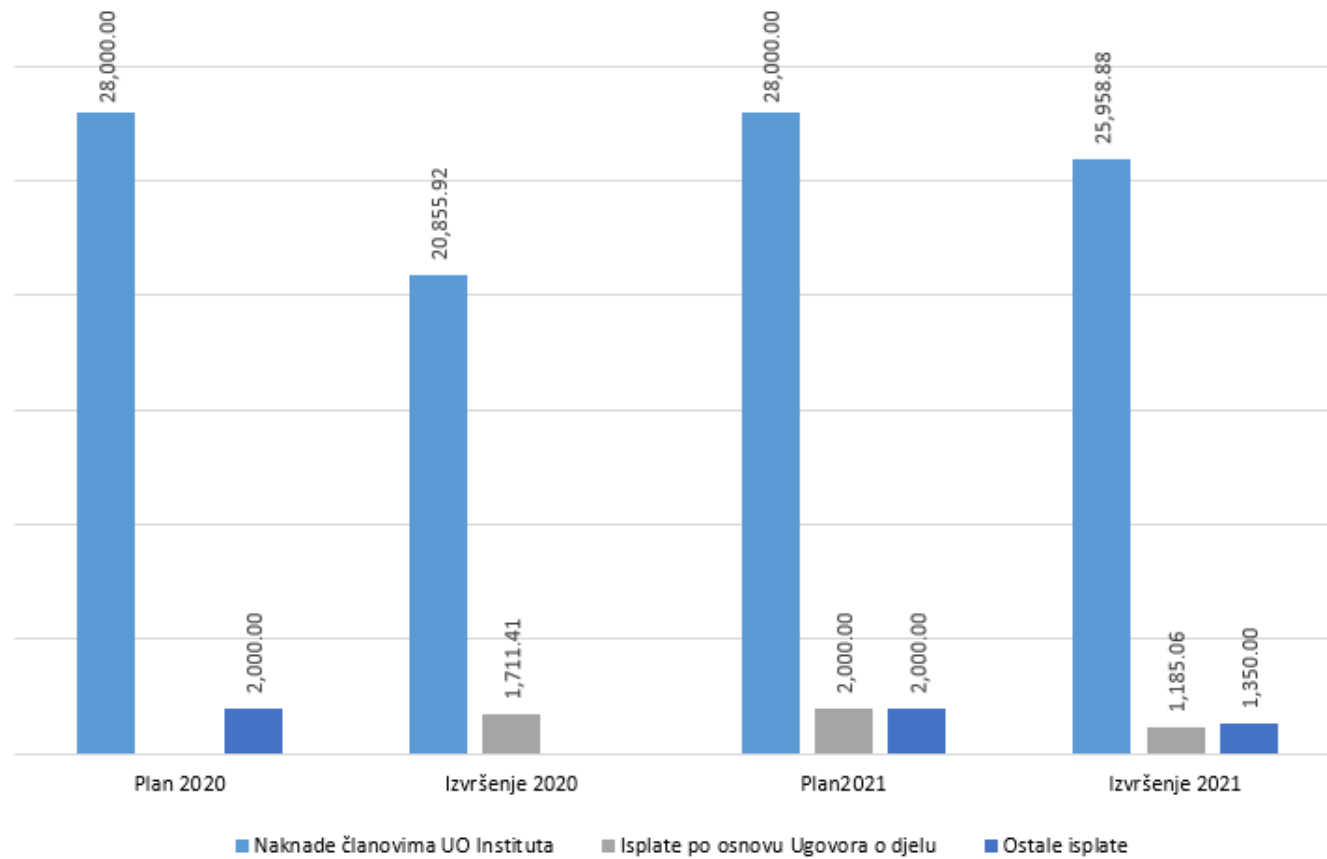
Njihov odnos prikazan je dijagramima koji slijede.

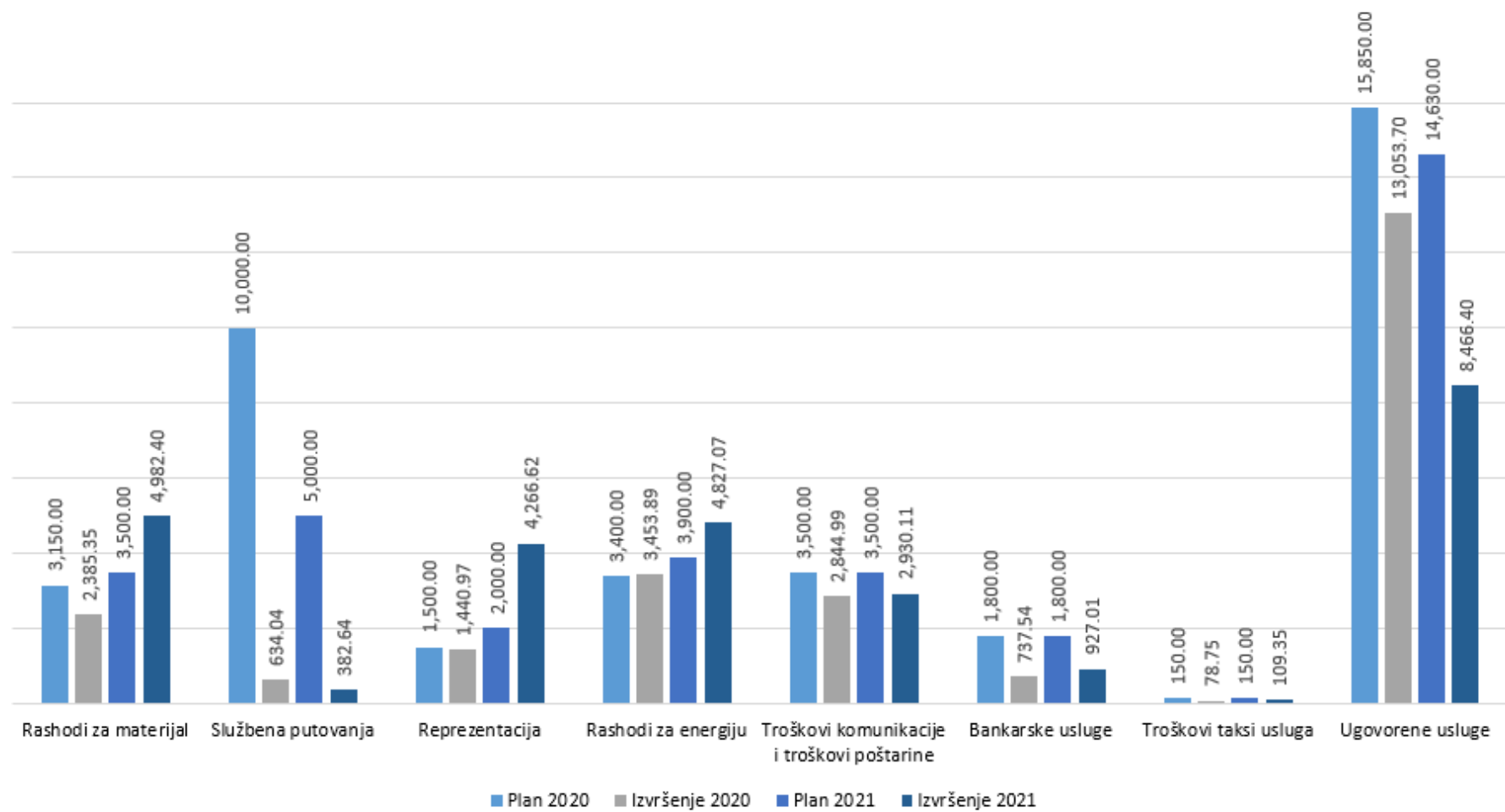
Dijagram 15: Grafički prikaz novčanog toka rashoda 2021. u odnosu na 2020. godinu

Dijagram 16: Grafički prikaz Bruto zarade i doprinosa u 2020. i 2021. godini

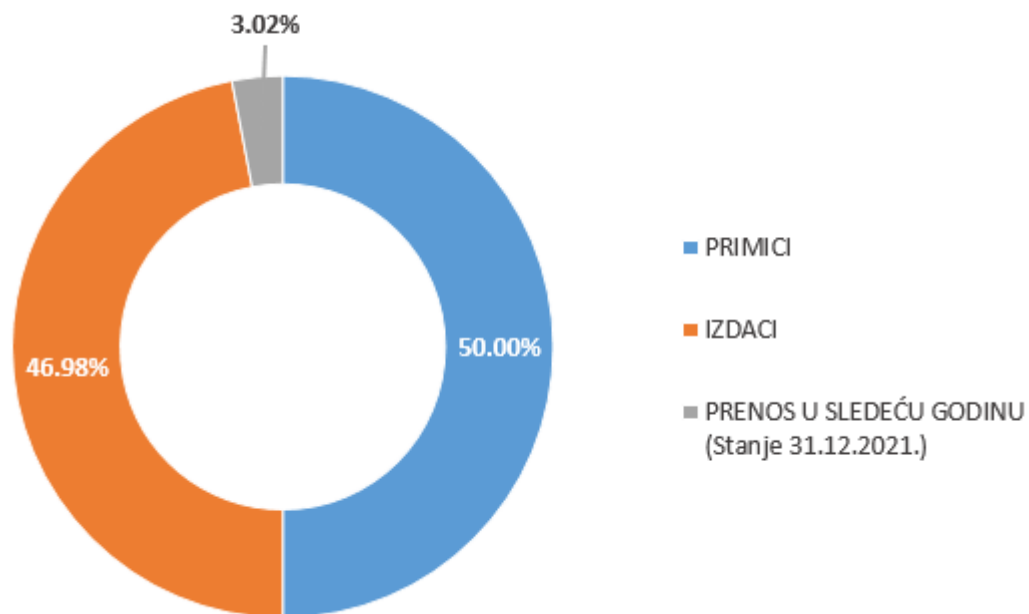
Dijagram 17: Grafički prikaz Ostalih ličnih primanja u 2020. i 2021. godini

Dijagram 18: Grafički prikaz Rashoda za materijal i usluge u 2020. i 2021. godini

6 NOVČANI TOK U 2021. GODINI

R. br.	Vrsta	Iznos u (€):
I	PRIMICI (€) (1+2+3+4+5)	485.006,81
1.	Prenos iz prethodne godine (<i>stanje 01.01.2021.</i>)	36.249,28
2.	Namjenski prihodi	402.000,00
3.	Prihodi od djelatnosti	36.150,13
	<i>prodaja standarda</i>	16.945,78
	<i>pružanje usluga</i>	120,00
	<i>kotizacija za seminar</i>	3.951,00
	<i>onlajn čitanje standarda</i>	133,35
	<i>Po Ugovoru sa Inženjerskom komorom</i>	15.000,00
4.	Članarine	3.117,50
5.	Refundacija bolovanja	7.489,90
II	IZDACI (€) (1+2+3+4+5+6+7+8+9)	455.730,36
1.	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	289.790,06
	<i>Neto zarade</i>	175.167,45
	<i>Porez na zarade</i>	23.749,68
	<i>Doprinosi na teret zaposlenog</i>	62.868,22
	<i>Doprinosi i dr. dažbine na teret poslodavca</i>	24.437,31
	<i>Prizez</i>	3.567,40
2.	Ostala lična primanja	28.493,94
	<i>Ugovor o djelu</i>	1.185,06
	<i>Upravni odbor</i>	25.958,88
	<i>Ostale isplate</i>	1.350,00
3.	Izdaci za materijal i usluge	26.891,60
	<i>Troškovi materijala</i>	4.982,40
	<i>Troškovi službenih putovanja</i>	382,64
	<i>Troškovi reprezentacije</i>	4.266,62
	<i>Troškovi energije</i>	4.827,07
	<i>Troškovi komunikacije i troškovi poštarine</i>	2.930,11
	<i>Troškovi usluga taksi prevoza</i>	109,35
	<i>Troškovi bankarskih usluga</i>	927,01
	<i>Troškovi ugovorenih usluga</i>	8.466,40
4.	Tekuće održavanje	4.199,84
5.	Renta	18.170,04
6.	Članarine	62.965,88
7.	Ostali rashodi	1.260,26
8.	Sitan inventar	289,80
9.	Oprema i službeno vozilo	23.668,94
III	UKUPNO UTROŠENA SREDSTVA	455.730,36
IV	Prenos u sledeću godinu (<i>stanje 31.12.2021.</i>)	29.276,45
	UKUPNO (III + IV)	485.006,81

Dijagram 19: Grafički prikaz glavnih novčanih tokova u 2021. godini

7 ZAKLJUČAK

Izveštajna 2021. godina bila je jedna od najtežih godina u svim oblastima poslovanja i privređivanja, sa više aspekata. Posebno se moralo voditi računa o zdravstvenim potrebama i stanju zaposlenih u okolnostima pandemije što je redukovalo ionako nedostajuće resurse za realizaciju veoma ambiciozno postavljenih planova.

Nesebičnim zalaganjem cijelog kolektiva Instituta 2021. godina je uspješno okončana posmatrano sa više aspekata, čime je Institut, kao kolektiv, zadovoljan. Važno je istaći na kraju nekoliko činjenica.

I pored značajnog smanjenja sredstava izdvojenih Budžetom za 2021. godinu, u odnosu na 2020. godinu, a koje nije imalo nikakvih racionalnih razloga ni po jednom uporednom parametru poslovanja, naporima zaposlenih Instituta i Ministarstva ekonomskog razvoja obezbijeđena su dodatna sredstva od 77.000 €, što je omogućilo normalno funkcionisanje Instituta.

Institut predlaže objektivnije i realnije sagledavanje godišnjih potreba od strane donosioca odluka vezanih za sredstva iz Budžeta, kako se njegovo funkcionisanje ne bi dovelo u pitanje i kako se ne bi narušila finansijska stabilnost koja se zahtijeva od strane evropskih tijela za standardizaciju čiji punopravni član želimo biti.

Sa druge strane, za obezbjeđenje dodatnih sredstava se ulaže ogromna energija i od strane zaposlenih Instituta i Ministarstva ekonomskog razvoja čijim angažovanjem je i došlo do preraspodele, odnosno preusmerenja nedostajućih sredstava.

Predlog Instituta je da se ubuduće Budžetom opredjeljuju finansijska sredstva na nivou koji je adekvatan za efikasno i efektivno funkcionisanje Instituta, kao važne institucije u procesu pridruživanja Evropskoj Uniji, a to nijesu iznosi koji se izdvajaju u Budžetu zadnjih godina.

Generalno posmatrano u 2021. godini došlo je do povećanja i na prihodnoj (primici) i na rashodnoj (izdaci) strani, odnosno uvećani su i primici i izdaci.

Posebno treba istaći značajna povećanja sopstvenih prihoda koji najrečitije govore o zavidnoj poštovanosti i odgovornosti zaposlenih i njihovom doprinosu u realizaciji planiranih aktivnosti. Takvim odnosom došlo je do znatnog povećanja na prihodnoj strani, oko 10% (u prosjeku) u odnosu na prethodnu godinu, a i do povećane realizacije planiranih aktivnosti. Sopstveni prihodi su u odnosu na 2020. povećani za preko 80%.

To je omogućilo da Institut sa Inženjerskom komorom Crne Gore dana 30.06.2021. godine potpiše Ugovor o pružanju usluga pristupa za pregled i čitanje standarda kojima raspolaže Institut, a koji se odnose na oblast izgradnje objekata – svim aktivnim članovima Komore.

Imajući u vidu djelatnost Instituta, ali i potrebe zainteresovanih strana, odnosno tržišta i okruženja, jasno je da postoji potreba za većom edukacijom i promocijom standarda. Ovo naravno i u dijelu samog promovisanja oblasti koje standardi obuhvataju ali i konkretnih znanja iz primjene i implementacije standarda.

Posjećenost i finansijski pokazatelji su potvrdili neophodnost organizacije ovakvih događaja, što će Institut nastaviti i u buduću, uz konstantan napor za organizaciona i kadrovska poboljšanja.

I ovo je još jedna od usluga koje smo obezbijedili kroz novu tehnološku platformu na čijoj popularizaciji i dostupnosti treba raditi i na marketinškom planu, kako bi postigli što veće korišćenje, pogotovo na prostoru na kojem se koristi ista jezička osnova i gdje nema jezičkih barijera.

Došlo je, naravno, i do povećanja na rashodnoj strani (izdacima) ali je jako važno naglasiti da se ti izdaci uglavnom odnose na ulaganje u softver, opremu i sredstva za rad što je značajno uvećalo imovinu Instituta kao i njegovu sposobnost da odgovori svakodnevnim potrebama zainteresovanih strana na tehnološki savremen i pouzdan način.